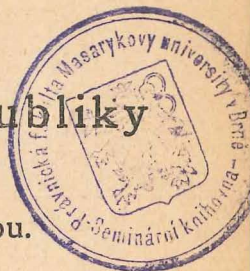

II caba

Zákon
na ochranu republiky
s důvodovou zprávou.

II / 2479

Poznámkami opatřil

DR. JOSEF LEPŠÍK.

Připojen zákon o státním soudě.

1923

Nakladatel Fr. Borový v Praze.

Předmluva.

V těchto dnech vyšel ve Sbírce zákonů a nařízení zákon na ochranu republiky, očekávaný veřejností s velikým zájmem. Tento zákon, měnící podstatně úpravu trestní represe politických deliktů, vchází v účinnost již osmým dnem po vyhlášení.

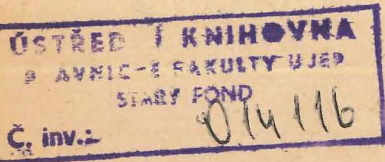
Chtěje přispěti k tomu, aby širší veřejnost se mohla rychle obeznámiti s jeho předpisy, odhodlal jsem se vydati tuto příručku, jež obsahuje tekst zákona, důvodovou zprávu ústavně-právního výboru poslanecké sněmovny a moje poznámky. Knižka má v první řadě hověti potřebám praxe a proto je ke každému paragrafu připojena příslušná část důvodové zprávy a poznámky se omezují jen na to, co není vysvětleno důvodovou zprávou. V poznámkách, které se odlišují zevně od důvodové zprávy drobnější úpravou tisku, přihlížím k trojímu trestnímu právu platnému v našem státě a změnám, jež pro ně vyplývají z tohoto zákona.

Mojí snahou bylo, aby tato příručka vyšla co možná nejdříve, když zákon již v tak krátké době nabývá platnosti; tím se vysvětluje i veliká stručnost poznámek.

Text zákona o státním soudě jest připojen jako dodatek.

Praha, v dubnu 1923.

Autor.

Z á k o n

**ze dne 19. března 1923, č. 50 Sb. z. a n., na ochranu
republiky, vyhlášen 31. března 1923.**

Úvod

(z důvodové zprávy ústavně-právního výboru poslanecké sněmovny).

Úprava trestní represe proti útokům na stát, majícím za úkol změnu státního zřízení, je vždy jedním z nejchoulostivějších úkolů trestního zákona. Trestní zákon národa, který zásadu demokracie přijal za čelné heslo své ústavy, musí zvoliti stanovisko určitou měrou nestranné. Musí poskytnouti účinnou ochranu státnímu zřízení, za nímž stojí většina národa, nesmí však jíti tak daleko, aby ztížil spravedlivý politický boj.

Z této úvahy jde najevo dvojitý požadavek pro trestní ochranu naší republiky.

Ve směru prvním musí býti represe účinná a důsledná, útoky na bezpečnost státu musí býti odráženy silně a mužně. Nebezpečnost jednotlivých útoků musí býti bedlivě uvážena, druhy méně nebezpečné od nebezpečnějších odděleny a stát nesmí se zpěčovati u těchto nebezpečných druhů užití i nejtěžších trestů. Na druhé straně však nesmí býti trestní represe přepínána. Stihati a trestati možno jen takovou činností, ze které vyplývá skutečné nebezpečí pro stát.

Zákon musí býti dále co nejurčitější a nejjasnější, aby každý občan věděl, kam až může v politickém zápase jíti bez obavy, že se dostane do konfliktu s trestním zákonem.

Těmto požadavkům nehoví platné trestní právo náležitým způsobem. Je to přirozeno zejména u trestního zákona dříve rakouského, který vznikl za vlády zcela jiných politických ideálů, než jakým se řídí naše republika, jejíž odlišná politická struktura spolu s novými formami politických bojů vyžaduje úplně jiného řešení. Trestní zákon dříve rakouský chybuje tím, že málo diferencuje a tak trestní represí namnoze přepíná, dále tím, že mnohdy jako útoky na stát stíhá pouhé politické projevy, ač jimi bezpečnost státu nemůže být ohrožena, a konečně, že užívá zhusta pojmů s obsahem příliš neurčitým a měnlivým podle vůle držitelů státní moci.

Trestní zákon dříve uherský vyznačuje se již po příkladě vzoru německého trestního zákona modernějším nazíráním na tyto delikty, avšak i on je překonán novým badáním trestní vědy, jež dospěla k výsledkům, použitým v tomto návrhu.

Vládní návrh zákona zmíněným požadavkům vyhovuje. Pod společným hlediskem ochrany republiky třídí ochranu na několik skupin skutkových podstat. V hlavě I. vymezuje pojem úkladů o republiku, jež namířeny jsou proti existenci a bezpečnosti republiky samé, ať již jde o její bezpečnost vnitřní nebo vnější. V hlavě II. chrání republiku proti poškozování nejdůležitějších jejích zájmům a proti útokům na ústavní činitele jako hybné živé síly republiky. Chrání tím základy mocenského postavení republiky a zabezpečuje nerušenou činnost osob povolaných vůlí lidu k tomu, aby řídily osudy republiky. V hlavě III. postihuje takové pod-

nikání, jež sice není namířeno přímo proti republice samé, avšak ohrožuje buď brannou moc její anebo obecný mír v ní. Branná moc, jsouc v poslední řadě vždy zárukou bezpečnosti, potřebuje zajisté zvláštní a zvýšené ochrany. V hlavě IV. konečně vyzbrojuje návrh trestní represí zbraněmi, jichž je potřebí k dosažení vytčeného cíle.

HLAVA I.

Úklady o republiku.

(Z důvodové správy.)

Hlava tato jedná o úkladech proti republice. Se stanoviska státu jsou to nejtěžší zločiny, neboť ohrožují nejdůležitější právní statek všech občanů: politický útvar, skýtající právní bezpečnost a ochranu, a umožňující politický a kulturní život. Činy tyto byly dosud shrnovány pod názvem „velezrady“. Návrh vyhýbá se právem tomuto označení, neboť slovo „velezrada“ svým širokým pojetím v zákonodárství dříve rakouském zanechalo neblahé upomínky. Je proto zcela přirozeno, vymizí-li slovo to ze zákonné nomenklatury Československé republiky. Poněvadž však zákonodárství dosavadní s tímto pojmem jako ustáleným pracuje, bylo nutno v § 41 č. 2 stanoviti výslovně, že na místo trestných činů, označovaných v jiných zákonech velezradou, nastupují trestné činy uvedené v § 1 až 3 tohoto návrhu. Takového ustanovení bylo zejména potřebí hledíc k § 67 úst. list., jenž stanoví, že president republiky může býti trestně stíhán toliko pro velezradu. Po té stránce byly vysloveny pochybnosti, nemění-li se tímto zákonem ústavní listina, poněvadž trestné činy uvedené v § 1 až 3 nekryjí se úplně s dosavadním zákonným pojmem velezrady. Tyto pochybnosti nejsou však

opodstatněny. Předem třeba uvést, že i v ústavní listině není pojem velezrady přesně ohraničen, poněvadž jeho obsah byl již tehdy různý na území platnosti práva dříve rakouského a uherského. Je jisto, že ústavní listina, mluvic o velezradě, ponechává vymezení tohoto pojmu zákonům trestním a možno tudíž změnami těchto zákonů měniti i pojmovou náplň pojmu velezrady.

§ 1.

Úklad y.

Kdo se pokusí:

násilím změnití ústavu republiky, zejména pokud jde o samostatnost, jednotnost nebo demokraticko-republikánskou formu státu,

násilím úplně znemožnití ústavní činnost presidenta republiky, jeho náměstka, zákonodárného sboru, vlády nebo guvernéra Podkarpatské Rusi,

násilím přivtěliti cizímu území republiky nebo odtrhnouti od něho jeho část,

trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let, za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem na doživotí.

Pokud jde o předměty úkladů o republiku, stojí na prvním místě ústava republiky. Jí nutno rozuměti v konkrétním případě zařízení, které obsaženo jsou v ústavních zákonech tvoří základ státu v té formě, v jaké je. Ve slově „změnití“ zahrnuto je i „zvrátiti“. Návrh vytyká tu zejména ještě tři stěžejní principy

naší ústavy, t. j. samostatnost (§ 1 úst. list.), jednotnost (§ 3 úst. list.) a demokraticko-republikánskou státní formu (§ 2 úst. list.). Tím chce postihnouti podnikání namířené ke ztrátě samostatnosti a neodvislosti republiky, její jednotnosti a veškeré pokusy převratů směřujících k nastolení monarchismu nebo nedemokratické formy. [Dosud § 58b) tr. z., čl. I. novely z r. 1862, § 127 č. 2 uh. tr. z.]

Na druhém místě jsou chráněni nejdůležitější ústavní činitelé, totiž president republiky, jeho náměstek, zákonodárny sbor, vláda a guvernéř Podkarpatské Rusi. Tato ochrana poskytuje se presidentu, sboru zákonodárnému i vládě, ježto jim podle ústavní listiny je svěřena moc zákonodárná, vládní a výkonná. Ochrana poskytnuta je jim v této zvýšené míře potud, pokud úkladným jednáním o republiku má jim býti úplně znemožněno vykonávati moc podle ústavy jim náležející. Pokud jde o pouhé bránění výkonu této pravomoci, maření její nebo nucení, aby byla vykonávána určitým způsobem, nestihá se takové jednání jako úklad o republiku, nýbrž jako násilí proti ústavním činitelům (§ 10 č. 1 návrhu). Při posuzování hranice mezi zastavením a mařením pravomoci bude zejména rozhodovati úmysl pachatelův, a nikoliv objektivní, snad ani nedosažený výsledek jeho činnosti. Toto ustanovení nahrazuje předpis § 58 lit. a) tr. z. a § 126 č. 3 uh. tr. z. Příklad pro ně je v zákoně norském stíhajícím jakékoliv maření činnosti význačných činitelů, ve švýcarské novele z roku 1922 (čís. 45) a švýcarské osnově z r. 1918 (čl. 229), které skýtají ochranu všem ústavním úřadům, a v osnově německé z r. 1919 (§ 138),

jež chrání presidenta říše nebo jednotlivé země před každým obmezováním vládní činnosti, v osnově republiky rakouské (§ 1), která se zmiňuje o ochromení ústavní činnosti zastupitelského sboru, jeho předsedy a vlády. Podobně i čl. 87 C. P. (l'attentat dont le but est de détruire ou de changer le Gouvernement) a § 37 tr. z. pro New-York, jenž trestá jako velezradu (treason) „a combination of two or more persons by force to usurp the government of the state, or to overturn the same, shown by a forcible attempt, to accomplish that purpose“. Rakouská osnova z r. 1921 nemá sice takového ustanovení, výslovně však poukazuje na to, že je považuje toliko proto za zbytečné, poněvadž takový čin pravidelně bude i násilnou změnou ústavy.

Třetím předmětem úkladů je celistvost území republiky. Tu je myslitelná trojí možnost: 1. území má být celé přivtěleno cizímu státu, 2. má být k němu přivtělena jen část území republiky, 3. má být část republiky učiněna samostatnou. Veškeré tři eventuality jsou kryty rčením osnovy. Dosud ochranu poskytoval § 58 lit. c) tr. z. a § 127 č. 3 uh. tr. z. Ustanovení vyskytuje se i v cizích zákonech a osnovách a nepotřebuje bližšího odůvodnění.

Všeobecně je uznáno, že je třeba postihnouti trestně úklady o republiku před jejich ukončením, tedy ve stadiu pokusu, poněvadž, podaří-li se podnik, dostanou zpravidla pachatelé tolik moci, že se dovedou uchrániti trestu. Tato snaha vedla v nových zákonodárných pracích k užití různých výrazů: od přesného slova „pokus“ (§ 110 rakouské osnovy, § 1 rak. osnovy na

ochranu republiky) k povšechnému rčení „kdo podnikne čin“ (čl. 229 švýc. osnovy z r. 1918 a čl. 45 švýc. nov. 1922), „kdo hledí způsobiti“ (§ 83 norského tr. z.). Návrh užívá slova „kdo se pokusí“ a míní tím pokus ve smyslu § 8 tr. z. a 65 uh. tr. z. Tím je vyloučeno z trestnosti podle tohoto ustanovení takové přípravné jednání, jež nedospělo ještě do stadia pokusu a zároveň naznačeno, že může jíti toliko o takové násilí, jež vede ke skutečnému dosažení zamýšleného výsledku.

Je-li již tím okruh trestné činnosti proti právu dosavad platnému značně zúžen, zužuje se ještě více tím, že za trestné považuje se pouze užití násilí. Pouze takové jednání je bezprostředně nebezpečné pro stát. Pouhé velezrádné projevy jako vybízení, podněcování, schvalování, jež dříve byly stíhány podle § 58 tr. z. jako velezrada, sem již nespadají. Rovněž tak ne nepře-kažení a neoznámení úkladů. Činy ty nejsou do té míry nebezpečné, aby musely býti trestány jako přímé úklady a postihuje je návrh v §§ 12, 15 č. 3 a 16 č. 2. Většina nových zákonodárných prací obmezila trestnost jednání na násilí. Toliko norský zákon a švýcarská novela z r. 1922 rozšiřuje trestnost i na užití „protiprávních prostředků“. Návrh nejde tak daleko a omezuje se pouze na násilí, poněvadž by jinak po vzoru švýcarském podvazoval i politické stávkky, jichž účelem by bylo dosažení vytčených cílů. Co je násilím, vykládá pro obor tohoto zákona § 39 č. 1. Z toho je patrné, že násilím rozumí se toliko o pravdové a způsobilé prostředky k dosažení cíle.

Trestní sazby jsou úplně přiměřené a poně-

važď pod ustanovení to mohou spadatí činy různého dosahu, též i dosti široké. Spodní hranice trestní sazby je sice minimální, avšak i přes to nižší nežli v právu dosavadním. Trest smrti na úklady o republiku se odstraňuje.

Co jest rozuměti pokusem, ustanovuje § 8 tr. z., § 65 uh. tr. z. a § 15 voj. tr. z. Nebude tedy trestné podle tohoto ustanovení násilí (t. j. skutečný čin násilný nebo nebezpečná vyhrůžka bezodkladným násilným činem [§ 39:1]), bylo-li užito prostředků, které jsou zcela nezpůsobilé k tomu, aby mohly přivoditi výsledky, jež uvádí § 1.

Myslitelny jsou ovšem i případy, v nichž neuvázlo jednání ve stadiu pokusu. nýbrž došlo skutečně k násilné změně ústavy, úplnému znemožnění ústavní činnosti presidenta republiky atd. a kde přes to nové mocenské poměry neuchrání pachatele před trestním stíháním. V takových případech přirozeně užije se rovněž trestních ustanovení uvedených v § 1.

Co rozuměti změnou ústavy, naznačuje zákon dalším příkladným výpočtem; nestačí tedy pokus změnití násilně jakékoliv zařízení upravené ústavní listinou nebo jinými ústavními zákony, nýbrž musí se jednati o takové ústavní instituty, které svou důležitostí a významem nestojí daleko za těmi zařízeními, jež se tu uvádějí t. j. samostatností, jednotností a demokraticko-republikánskou formou státu.

Pokud jde o znemožnění ústavní činnosti nejdůležitějších ústavních činitelů, bude rozhodovati, jak uvádí důvodová zpráva, úmysl pachatelův; vedle toho dlužno však přihlížeti i k prostředkům, jichž užil pachatel a to v tom směru, zda se nejedná o pokus absolutně nezpůsobilý.

Konati hlavní přelíčení o zločinu uvedeném v § 1 přísluší státnímu soudu (leč by šlo o čin spáchaný osobou podléhající vojenské soudní pravomoci za doby války) (§ 36, 37). Dojde-li k odsouzení, jest vyloučeno snížení dočasného trestu na svobodě pod dolejší hranici trestní sazby (5 let) a záměna jeho na druh mírnější (§ 28).

Pro tento zločin lze stíhati i cizince, který spáchal čin v cizině (§ 38).

Byl-li tento zločin spáchán obsahem periodického tiskopisu, jest za podmínek § 34 č. 1 přípustný soudní výrok, že může býti zastaveno jeho vydávání; zanedbání povinné péče stihá se pak jako přečin (§ 42).

O nepřekážení a neoznámení tohoto zločinu jedná § 12, o účinné lítosti § 27.

Dále viz § 15 č. 3, § 16 č. 2, § 29.

§ 2.

Příprava úkladů.

Kdo se s někým spolčí k úkladům o republiku,

kdo vejde k témuž konci ve styk přímý nebo nepřímý s cizí mocí nebo s cizími činiteli, zejména vojenskými nebo finančními,

kdo k témuž konci sbírá branné nebo pomocné síly, je organizuje nebo cvičí,

kdo poskytuje neb opatruje k témuž konci zbraně, střelivo nebo jiné prostředky,

trestá se za zločin těžkým žalářem od jednoho do pěti let, za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od pěti do deseti let.

Jak již bylo řečeno, žádá bezpečnost státu, aby úklady byly postiženy trestní represí dříve, než zločinná činnost dospěje ke konci. Trestní zákon rakouský, uherský a německý prohlašují z toho důvodu trestným každé přípravné jednání. V tom směru zůstaly však osamoceny a to právem, neboť postihují tím i zločinný úmysl, který se ještě neprojevil a od něhož ke skutečnému činu je ještě příliš daleko. Toliko osnova rakouská a německá setrvaly na tomto stanovisku, kdežto osnova německá z r. 1919 je již opustila.

Návrh dává pod trestní sankci teprve takové jednání, při němž zločinný úmysl projevil se způsobem, který již přiblížil možnost výsledku a ohrozil tím bezpečnost státu. Takového nebezpečí zpravidla není při pouhé přípravě jednotlivcově, neboť je sám o sobě příliš slabý, aby mohl něco proti státu podniknouti. Trestným může být prohlášeno přípravné jednání jednotlivce toliko tehdy, když sbírá branné nebo pomocné síly, je organizuje nebo cvičí, opatřuje nebo poskytuje zbraně, střelivo nebo jiné prostředky.

Jiným způsobem trestných příprav je spolčení aspoň dvou osob. Tím nabývá nebezpečí již konkrétnější formy a trestní represe je odůvodněna. Zvláštní případ spolčení, resp. pokusu o ně jest navazování styků s cizí vládou nebo s cizími činiteli. Vyjadřují to slova „vejde ve styk“. Poněvadž podle zkušenosti styk takový nebývá obyčejně přímý, nýbrž děje se prostřednictvím agentů, bylo nutno to vyjádřití též slovy „přímo nebo nepřímě“. Bližšího výkladu třeba je pro činitele mocenské. Poválečným zjevem je, že v mnohých státech vyvstaly skupiny

vojenské, finanční nebo politické, ba i jednotlivci, kteří nadáni jsou takovou faktickou mocí, že za okolností mohou být stejně nebezpečnými pro podporování úkladů o republiku, jako je cizí moc sama. Návrh vytyká zejména činitele vojenské a finanční, chtěje tím naznačiti, že nejde o bezvýznamné jednotlivce, nýbrž skutečně o činitele nadané faktickou mocí a vlivem.

Po stránce subjektivní viny vyžaduje se tu úmyslnost, při čemž úmysl je blíže výtčen účelem trestného podniku. Tím je ovšem okruh trestného jednání tak vymezen, že nemůže nastati nebezpečí zneužívání těchto ustanovení.

I co do trestů, jsou trestní sazby návrhu daleko mírnější nežli v právu dosavadním.

Ustanovení § 1 postihuje trestem teprve takové jednání, které dospělo do stadia pokusů. § 2 pamatuje na takové případy, které ještě toho stupně nedosáhly, a prohlašuje za trestná jednání přípravná — nikoli však všechna, nýbrž jen určité druhy přípravných činností, jež vypočítává taxativně. Jinaká přípravná jednání, směřující k zločinu podle § 1, nejsou tedy trestná, leč by je snad jiný zákonný předpis postihoval trestní sankcí.

Po stránce objektivní předpokládá § 2 tyto podmínky:

v případě uvedeném na místě prvním spolčení se pachatele s osobou jednou nebo s více osobami,

v případě druhém vcházení ve styk buď s cizí mocí anebo s cizími činiteli, zejména vojenskými nebo finančními a to buď přímo anebo prostřednictvím jiných osob,

v případě třetím sbírání, organizování nebo cvičení sil branných nebo pomocných,

v případě čtvrtém poskytování nebo opatřování zbraní, střeliva nebo jiných prostředků.

Po stránce subjektivní jest zapotřebí úmyslu, aby byla násilně změněna ústava republiky atd., jak v § 1 uvedeno.

Poznamenati sluší, že výrazy „se spolčí“ a „vejde ve styk“ nejsou synonyma, nýbrž je mezi nimi podstatný rozdíl. Spolčením není každé navázání styků, nýbrž je nad to zapotřebí, aby byl společník do příprav zasvěcen a jeho součinnost zajištěna nebo alespoň přislíbena.

Zvláštní zmínka o pomocných silách v případě třetím naznačuje, že podle tohoto ustanovení je trestné nejen sbírání, organisování a cvičení sil určených výhradně k boji, nýbrž i takových skupin které mají podle svého určení jen podporovati bojové, síly jako zásobováním, organisováním dopravy, činností výzvědnou a pod.

Schází-li shora uvedený subjektivní předpoklad, přichází pro sbírání a cvičení branných sil a opatřování zbraní neb střeliva v úvahu ustanovení § 13.

Příslušným je pro zločin uvedený v § 2 šborový soud 1. stolice a navrhuje-li státní zástupce v obžalovacím spise, aby bylo užitó s ohledem na zvláště přítěžující okolnosti (viz § 28 odst. 1) vyšší trestní sazby od pěti do deseti let, soud porotní (§ 36). Pro osoby podřízené vojenské soudní pravomoci je příslušným divisní soud (§ 37).

Při odsouzení nelze vyměřiti trest pod dolejší hranici trestní sazby nebo přeměnití druh trestu na způsob mírnější (§ 28).

O cizincích platí, co uvedeno při § 1 (§ 38).

Dále viz § 12, § 15 č. 3, § 16 č. 2, § 27, § 29.

§ 3.

Ohrožení bezpečnosti republiky.

1. Kdo v úmyslu poškoditi republiku ji vydá nebezpečí války nebo nepřátelského činu cizí moci neb ozbrojeného napadení nebo takové nebezpečí zvýší, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let, za okolností zvláště přítěžujících těžkým žalářem od deseti do dvaceti let nebo na doživotí.

2. Kdo způsobí nebo podporuje ozbrojené povstání v republice v úmyslu ohroziti tím její bezpečnost zvenčí, trestá se za zločin těžkým žalářem od jednoho do pěti let, za okolností zvláště přítěžujících těžkým žalářem od pěti do dvaceti let.

3. Kdo za účelem uvedeným pod č. 1 nebo 2 s někým se spolčí nebo vejde ve styk přímý nebo nepřímý s cizí moci nebo s cizími činiteli, zejména vojenskými nebo finančními,

trestá se za zločin těžkým žalářem od šesti měsíců do pěti let.

Trestné činy, označené tu ohrožením bezpečnosti republiky, vyznačují se společnou známkou skutkové podstaty, že jde o ohrožení vnější bezpečnosti republiky. Činy tyto nejsou méně nebezpečné než úklady samy, nespadají však pojmově pod ustanovení § 1, ježto chybí tu specifický úmysl tohoto paragrafu. Nejsou namířeny proti podstatě státu samého, nýbrž proti jeho vnější bezpečnosti. Právo dosud platné zahrnovalo je pod pojem velezrady podle § 58

lit. c). Naproti tomu právo dříve uherské rozlišovalo je od velezrady jako zradu státu podle § 142 uh. tr. z. Tak činí i návrh. Případy, jež se tu mohou vyskytnouti, jsou tyto:

Vydání nebezpečí války (ať již válka byla vyhlášena cizí mocí nebo republika byla vyprovokována k vyhlášení války), nepřátelského činu cizí moci nebo ozbrojeného napadení. Takové nebezpečí může být buď vůbec vyvoláno, nebo může být nebezpečí, jež tu již je, osobami k tomu neoprávněnými zvýšeno. Čin může být spáchán buď následkem konspirace s cizí mocí nebo i jednotlivcem bez takové dohody. Pojmy války a nepřátelského činu cizí moci nepotřebují jako ustálené v právu mezinárodním bližšího výkladu. Pod ozbrojeným napadením rozumí se napadení i ozbrojenými skupinami, jež nejsou pravidelným vojskem cizí moci. Při jednání tak nebezpečném, kdy, jako v každé válce, je ohrožena existence a bezpečnost státu v samých základech, musela být postížena i jednání přípravná, a to v té nebezpečné formě, v níž obyčejně se jeví, totiž spolčení nebo konspirace s cizí mocí nebo s cizími činiteli mocenskými. Tato objektivní činnost je však trestná teprve tehdy, když děje se v úmyslu poškodit republiku. Tímto ustanovením je okruh trestnosti přesně vymezen, takže není na-prosto nebezpečí, že by posuzována byla podle tohoto ustanovení pouhá mezinárodní politická činnost.

Druhým případem ohrožení vnější bezpečnosti je vyvolání nebo podporování ozbrojeného povstání ve státě v úmyslu, aby tím byla ohrožena bezpečnost republiky zvenčí. Návrh volí tu úmyslně výrazu „povstání“, chtěje

tím dáti najevo, že jde o hnutí většího rozsahu, nežli pouhé vzbouření nebo vzpouru. Nad to musí povstání být ozbrojené. Po té stránce opírá se o § 114 rak. osnovy. Ozbrojené povstání je tu pouze prostředkem, aby podvrácena byla vnitřní síla republiky a cizí moci nebo cizím mocenským činitelům poskytnuta možnost, taktó oslabenou republiku ve vhodném okamžiku napadnouti. I tu třeba je po stránce subjektivní úmyslu ohroziti vnější bezpečnost republiky a postaveny jsou tedy dosti silné přehrady rozšiřování této trestní normy. Pro nebezpečnost činu bylo nutno postihnouti i spolčení a konspiraci.

Příklady trestnosti shora uvedených činů nalézáme též v osnovách států cizích, tak švýcarské z roku 1915 čl. 252 a zákoně norském čl. 84, 85, C. P. čl. 76, 84, 85.

Trestnost je celkem, pokud jde o spodní hranici trestních sazeb, snížena.

Závažnost případu uvedeného v § 3 pod č. 1 naznačuje zákon již tím, že jeho souzení příkazuje v § 36 státnímu soudu.

Subjektivní stránka tohoto zločinu jest charakterisována zvláště tím, že uvedení v nebezpečí války, nepřátelského činu cizí moci neb ozbrojeného napadení, jakož i zvýšení takového nebezpečí musí se díti především úmyslně a mimo to i zvláštním kvalifikováním tohoto úmyslu, že k poškození státu musí směřovati.

Pro správné posouzení těchto velmi důležitých předpokladů skytá právě instituce státního soudu plnou záruku.

Zločin uvedený pod č. 2 příkazuje se do příslušnosti

sborového soudu 1. stolice a v těžších případech porotnímu soudu (§ 36).

Společení a navazování styků zmíněné pod č. 3 náleží do příslušnosti sborového soudu 1. stolice (§ 36).

U osob podléhajících vojenské soudní pravomoci jest příslušným pro případy č. 2 a 3 soud divisní.

Při odsouzení pro některý z těchto zločinů uvedených v § 3 jest snížení trestu pod zákonnou minimální hranici a přeměnění druhu trestu vyloučeno jen tehdy, byl-li čin spáchán v době války nebo v době, kdy byl porušen veřejný pořádek ve větším rozsahu a k jeho obnovení bylo nutno užiti mimořádné moci (§ 28 odst. 2).

Jinak (v normálních dobách) může soud užiti práv, jež mu poskytují §§ 54, 55 tr. z., § 338 tr. ř., §§ 91—93 uh. tr. z., §§ 92, 125 v. tr. z. a § 309 v. tr. ř., avšak jen do té míry, pokud to dovoluje § 28 odst. 3 tohoto zákona.

Byl-li zločin spáchán obsahem periodického tiskopisu, jest přípustné jeho zastavení podle § 34 a zanedbání povinné péče kvalifikuje se jako přečin (§ 42).

O cizincích platí, co uvedeno k § 1.

Jinak viz §§ 27, 29.

HLAVA II.

Poškozování republiky a útoky na ústavní činitele.

§ 4.

Prorada.

1. Zmocněnec republiky, který při jednání s cizí mocí poruší své povinnosti, ač ví, že tím poškodí důležitý zájem republiky,

kdo zničí, odstraní, utají, poruší nebo padělá listiny nebo jiné důkazy o právních poměrech republiky k jinému státu, ač ví, že tím poškodí důležitý zájem republiky,

trestá se za zločin žalářem od jednoho do pěti let a spáchá-li čin v úmyslu, aby poškodil republiku, těžkým žalářem od pěti do deseti let.

2. Spáchal-li vinník čin z hrubé nedbalosti, trestá se za přečin tuhým vězením od jednoho měsíce do jednoho roku.

Název prorady byl převzat ze starší mluvy. Vyjadřuje zradu důvěry věnované tím, že někomu byl svěřen důležitý úkol jednati s cizí mocí nebo mu byl poskytnut přístup k listinám a jiným důkazům o právních poměrech republiky k jiným státům.

Platné právo rakouské i uherské nezná tohoto zvláštního trestného činu, jenž by toliko podle

okolností mohl býti postihnut jako zneužití úřední moci.

Úprava návrhu shoduje se celkem s úpravou jiných zákonů a osnov, jež se tu jen nepatrně odchylují. Osnova švýcarská, rakouská a republiky rakouské shrnuje pod tento pojem i případ uvedený v § 5. Třebas oba činy svou závažností se vyrovnají, činí návrh po vzoru německé osnovy (§ 142, 143 a 146) přece rozdíl, neboť jejich obsah je různý.

Obě ustanovení nepotřebují bližšího výkladu, pokud jde o objektivní skutkovou podstatu.

Po stránce subjektivní omezuje se trestnost tím, že se předpokládá vinníkovo vědomí o tom, že poškozuje důležité zájmy republiky. Jinak však činí návrh po vzoru norském (čl. 89) a švýcarské osnovy z roku 1918 (čl. 231) rozdíl mezi zlým úmyslem a hrubou nedbalostí. Tím nezavádí nový pojem trestné viny, jak bylo namítáno, neboť pojem ten v trestním právu již se vyskytuje (§ 79 odst. 1 úst. listiny, § 4 odst. 3 zák. o podloudném vývoze). Rozdíly v subjektivní vině byly nutnými proto, poněvadž důkaz úmyslnosti jest velmi obtížný a unikla by tím celá řada činů jistě trestuhodných svému potrestání.

Co do trestnosti rozlišuje se právě podle subjektivní viny trest na činy spáchané z hrubé nedbalosti až po činy spáchané v přímém úmyslu poškodit republiku. Zda je nedbalost hrubá, sluší posuzovat ne abstraktně, nýbrž vzhledem k míře dbalosti, již je třeba vynaložiti, hledíc k důležitosti předmětu a opatření, jež mají býti utajeny, a k míře porušení povinností v daném případě uložených.

Tento paragraf mluví nejprve o zmocněnci republiky, který jedná s cizí mocí a při tom poruší své povinnosti. Může se tu jednat buď o zmocněnce trvalého, který státní reprezentuje v cizině (vyslanec), aneb o osobu, která byla pověřena konkrétním vyjednáváním s cizí mocí. Cizí mocí rozumí se patrně cizí stát.

Ke skutkové podstatě se vyžaduje, aby zmocněnec skutečně porušil své povinnosti (nechť vyplývají z jeho úřadu nebo ze zvláštního příkazu). Jest však nepochybné, že také musí si býti vědom toho, že protí svým povinnostem jedná, neboť podle zákona musí věděti, že tímto porušením povinnosti poškodí důležitý zájem republiky.

Případy, v nichž vinník není si vědom, že povinnosti překročuje, spadají při hrubé nedbalosti pod ustanovení č. 2.

Zmocněnec dále musí si toho býti vědom, že svým počínáním důležitý zájem republiky poškodí, nestačí tedy vědomí pouhé možnosti poškození.

Naproti tomu není ke skutkové podstatě potřebí, aby škoda pro důležité zájmy republiky vskutku již nastala, vinník zůstane trestný, i když škoda snad přičiněním jiné osoby byla včas odvrácena.

Současné přičítání zločinů uvedených v § 101 tr. z. a § 380 voj. tr. z. jest vyloučeno.

Dalším případem je zničení, odstranění, utajení, porušení listin neb jiných důkazů o právních poměrech republiky k jinému státu u vědomí, že se tím poškodí důležitý zájem státu.

Po stránce subjektivní jsou tu podmínky tytéž jako v případě prvním; jinak sluší podotknouti, že ustanovení toto pro svou zvláštní povahu vylučuje současné (jednočinné) přičítání deliktů uvedených

v §§ 199: d, 201: a tr. z., § 391 a násl. uh. tr. z. a §§ 504: d, 506: a v. tr. z.

Zvláštním přitěžujícím momentem je, byl-li spáchán čin v úmyslu, aby byla poškozena republika; tu totiž přijde k platnosti vyšší sazba těžkého žaláře od pěti do deseti let.

Odlíšení této úmyslné formy skutku od jednání vědomého bude nejbezpečnějším, bude-li se rozuměti úmyslem t. zv. obmysl, t. j. konečný cíl, k němuž slouží uvedená jednání jako prostředek.

Byl-li čin uvedený pod č. 1 § 4 spáchán z hrubé nedbalosti, přičítá se pouze jako přečin (č. 2); ovšem i tu musí — právě tak jako při činu vědomém — vésti jednání k poškození důležitého zájmu republiky. Nedbalosti, které zájmy republiky neohrožují, sem nespádají a budou u veřejných zaměstnanců podléhati stíhání disciplinárnímu.

K souzení zločinu uvedeného v § 4, č. 1 jest příslušný státní soud, přečin podle č. 2 náleží před soud sborový (§ 36), po případě soud divišní (§ 37).

O mimořádném zmírnění a přeměně trestu platí obdobně to, co uvedeno u § 3.

Dále viz §§ 29, 38.

§ 5.

Zrada státního tajemství.

1. Kdo vyradí přímo nebo nepřímo cizí moci skutečnost, opatření nebo předmět, jež vláda tají v důležitém zájmu republiky nebo jež v takovém zájmu mají zůstatí utajeny před cizí moci,

kdo vyzvídá takovou skutečnost, opatření nebo předmět, aby je vyradil přímo nebo nepřímo cizí moci,

trestá se za zločin žalářem od šesti měsíců do pěti let a spáchal-li čin v úmyslu, aby poškodil republiku, těžkým žalářem od pěti do deseti let.

2. Kdo hrubou nedbalostí způsobí, že taková skutečnost, opatření nebo předmět se stanou nebo mohou se státí známými cizí moci, ačkoli podle svého veřejného postavení je povinen uchovávatí je v tajnosti neb ačkoli mu taková povinnost byla výslovně uložena, hledíc na jeho služební nebo smluvní poměr, trestá se za přečin vězením od osmi dnů do šesti měsíců.

Návrh přijímá tu v podstatě typ definice, jak byl vytvořen v zákonodárných pracích cizích států (norský zákon § 90, švýcarská osnova čl. 231, německá osnova § 145, rakouská osnova § 116) a rozlišuje dvojí činnost: vyzrazení státního tajemství a vyzvídání státního tajemství za účelem jeho vyzrazení a to v obojím případě cizí moci.

Státním tajemstvím rozumí se tu skutečnosti, opatření nebo předměty, jež vláda tají v důležitém zájmu republiky nebo jež ve státním zájmu mají zůstatí utajeny před cizí moci. Tajemstvím není jen utajování určitých pro stáť důležitých opatření nebo předmětů, nýbrž rozumí se tím připravené věci, které stát z uvedené příčiny tají, tedy i zámysly jen ústně projevené neb ujednané a pod. Již z toho je patrné, že jde o zvlášť významná tajemství a že nemá býti postiženo i uveřejňování různých věcí podřadných, jež nemají významu pro celý stát, nebo kritiky nesprávností, vyskytnuvších se ve státní správě.

Trestným je pouze vyobrazení státního tajemství cizí mocí. Nevyžaduje se však, aby cizí moc se o tajemství dověděla přímo od pachatele; stačí, když vyobrazení takové se stane osobě nepovolané, veřejnosti, agentu cizí mocí, jen když je prokazatelný úmysl, že o tajemství v poslední řadě a podle úmyslu pachatele se měla dověděti cizí moc.

Je přirozené, že po stránce subjektivní viny je nutno též, aby pachatel věděl, že jde o státní tajemství. Právě tím však byl by ztížen důkaz o vině tak, že je potřeba po švýcarském vzoru postihnouti i případy, kdy úmysl takový nebude prokazatelný, kde však hrubou nedbalostí (viz výklad u § 4) byl výsledek neb aspoň jeho možnost zaviněna. Osnova omezuje však trestnost takové hrubé nedbalosti na osoby, jež stíhá zvláštní povinnost tajemství uchováti. To jsou předně ti, kdož podle svého veřejného postavení mají k takovému tajemství přístup a jsou proto povinni uchovávat je v tajnosti. Za druhé však jsou to osoby, jimž takové tajemství bylo svěřeno pro jich služební nebo smluvní poměr (dodavatelé, zaměstnanci atd.). Tito však pouze tehdy, když jim bylo výslovně uloženo, aby dotyčné věci uchovali v tajnosti.

Tresty rozlišeny jsou podle stupně subjektivního zavinění.

V tomto ustanovení zákona především se postihuje vyobrazení státního tajemství cizí mocí a vyzvídání jeho za tím účelem, aby bylo cizí mocí vyobrazeno (č. 1).

Předmětem tohoto trestného činu, který je zločinem, náležejícím před státní soud (§ 36), jest skutečnost,

opatření nebo předmět, jež vláda tají v důležitém zájmu republiky nebo jež v důležitém zájmu republiky mají zůstatí utajeny před cizí mocí.

Zákon zde tedy rozeznává dva druhy státního tajemství a rozdíl ten má význam pro posuzování činu hlavně s hlediska subjektivního.

Tam, kde je pachateli známo, že určitá věc (skutečnost, opatření, předmět) jest vládou s ohledem na důležitý zájem republiky chována v tajnosti, netřeba mu dokázati, že věděl, že zájem státu vyžaduje, aby se cizí stát o věci nedověděl. Kde naopak z povahy věci seznal, že jest v důležitém zájmu státu, aby věc nedostala se k vědomosti jiného státu, jest vinen zločinem, i když nevěděl, že vláda ji skutečně chovala v tajnosti.

Důkaz o těchto subjektivních podmínkách bude mnohdy lze získati nepřímou z různých okolností, jako na př. ze způsobu, jakým se pachatel dověděl o tajemství, ze stupně jeho inteligence, z cesty, kterou volil k dalšímu sdělení tajemství a pod.

Vedle toho žádá se, aby pachatel jednal v úmyslu, aby se cizí moc dověděla o tajemství, byť i nepřímou.

Případ druhý (vyzvidání) odlišuje se od prvního (vyobrazení) hlavně tím, že již vyzvidací činností je zločin dokonán.

Při odsouzení pro zločin uvedený v § 5 č. 1 je za normálních časů přípustno použití mimořádného zmírnění a přeměny trestu za kautel, jež stanoví § 28. Byl-li zločin spáchán obsahem tiskopisu, jest přípustný soudní výrok podle § 34 a zanedbání povinné péče je přečinem (§ 42).

Dále viz § 29, 38.

Dalším případem jest zavinění z hrubé nedbalosti, že státní tajemství vejde nebo může vejíti ve známost cizí mocí; to jest pouze přečinem (č. 2).

Předmětem přečinu jsou tytéž věci jako u zločinu uvedeného pod č. 1.

Od zločinu prve jmenovaného liší se podmínky přečinu jednak tím, že pachatel nemusí vědět, že důležitý zájem republiky žádá utajení před cizí mocí (postačí objektivní existence této podmínky) a dále že stačí hrubá nedbalost a není zapotřebí úmyslu, aby cizí moc se o tom dověděla.

Naproti tomu omezuje se však okruh subjektů, přicházejících v úvahu, jen na ty osoby, které buď mocí úřadu nebo jiného veřejného postavení jsou povinny uchovávat ony věci v tajnosti (povinnost úředního neb služebního tajemství) anebo kterým tato povinnost byla výslovně uložena, hledíc na jejich poměr služební nebo smluvní (na př. zřízení tiskárny, v níž se provádí tisk důvěrných státních dokladů).

Objektivní podmínky státního tajemství jsou zde tytéž jako u zločinu podle č. 1.

Příslušným souditi tento přečin je sborový soud 1. stolice (soud divišní) (§§ 36, 37).

Mimořádné zmírnění a přeměna trestu jsou přípustny u tohoto přečinu podle obecných zásad (§ 28) (viz §§ 260: b, 261, 262 tr. z., §§ 91, 92 uh. tr. z., §§ 93, 94, 126 v. tr. z.).

Pro tento přečin může býti potrestán i cizinec, spáchavší čin v cizině (§ 38).

§ 6.

Vojenská zrada.

1. Kdo za války opatřuje nepříteli nějaký prospěch nebo způsobí škodu branné moci nebo vojenským podnikům republiky nebo jejího spojence,

příslušník republiky, který za války koná službu v nepřátelském vojsku,

trestá se za zločin těžkým žalářem od tři do pěti let, za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od pěti do dvaceti let nebo na doživotí.

2. Stejně se trestá:

kdo vyžradí cizí moci přímo nebo nepřimo skutečnost, opatření nebo předmět, jež mají zůstat utajeny pro obranu republiky,

kdo vyzvidá takovou skutečnost, opatření nebo předmět, aby je vyžradil přímo nebo nepřimo cizí moci,

kdo za těmito účely s někým se spolčí nebo vejde ve styk přímý nebo nepřímý s cizí mocí nebo s cizími činiteli, zejména vojenskými nebo finančními.

3. Kdo vědomě ohrožuje obranu republiky tím, že vyžradí osobě nepovolané skutečnost, opatření nebo předmět, jež mají zůstat utajeny pro obranu republiky, nebo tím, že vyzvidá takovou skutečnost, opatření nebo předmět, aby je vyžradil osobě nepovolané, trestá se, není-li čin přísněji trestný, za zločin žalářem od šesti měsíců do tří let.

4. Kdo hrubou nedbalostí způsobí, že taková skutečnost, opatření nebo předmět se stanou nebo mohou se státi známými cizí moci, ačkoli podle svého veřejného postavení je povinen uchovávat je v tajnosti neb ačkoli mu taková povinnost byla výslovně uložena, hledíc na jeho služební nebo smluvní poměr, trestá se za přečin vězením od osmi dnů do šesti měsíců.

V tomto paragrafu shrnuty jsou celkem úplně různé skutkové podstaty pod společným názvem „vojenské zrady“, ježto vesměs týkají se poškození branné moci republiky.

Na prvním místě uvádí návrh dva případy válečné zrady. Předpokladem jich trestnosti je, že byly spáchány za války. Co se rozumí dobou válečnou, o tom blíže ustanovuje § 39 č. 3. Přehled úpravy této látky v jiných zákonodárných pracích ukazuje, že nejnovější zákony a osnovy souhlasně postihují trestem jednak zjednávaní prospěchu nepříteli, jednak poškození branné moci státu a jeho spojence za války. K tomuto všeobecně znějícímu ustanovení dospělo se od dříve oblíbené kasuistiky, jakou sledujeme u nás také v § 144 uh. tr. z. (nikoliv však v § 67 odst. 2 tr. z.). Některé zákonodárné práce nové doby vyjmají z případů nejvýznamnější a stanoví pro ně zvláštní trest; tak § 117 rakouské a čl. 235 švýcarské osnovy.

Návrh setrval při všeobecné definici, jak učinil také norský trestní zákon v § 86 a německá osnova v § 146 č. 3. Případů zvýšené trestnosti nelze vyjmenováti, neboť vždy při zdokonaleném způsobu válčení a při vynalézavé propagandě, jakou vyvíjí jeden nepřátelský stát v území druhého, by se naskytly nové nevyjmenované případy, zasluhující stejně přísného potrestání. Proto je lépe ponechati soudu, aby v sazbě dosti široké podle obecných pravidel o potrestání přihlédl i k závažnosti těchto případů.

Vyzvědačství, které se podniká na prospěch nepřítelů, může býti podle okolností také případem zrady válečné.

Druhým případem jest zrádné přeběhlíctví. Dosud byl čin ten stíhán buď jako velezrada podle § 58 c) tr. z. nebo jako zemězrada podle § 143 uh. tr. z. Je nesporno, že v nynější době nemá čin jednotlivce v zápětí pravidelně znatelný vliv na výsledek války. Avšak i tu mohou nastati případy významnější, jako na př. poskytnutí služeb vynikajícím vojévůdcem. Je proto i tu nutno rozpětí trestní sazby přizpůsobiti velikosti viny. Kromě toho hraničí tento čin vlastně na úklady o republiku. Dopustiti se ho ovšem může pouze příslušník republiky.

Pod č. 2 až 4 upravuje se tu obdobně jako v § 5 zrada vojenského tajemství. Vojenské tajemství definováno jest obdobně jako státní tajemství, od něhož se podstatně neliší. Ustanovení jsou tu však ještě doplněna po té stránce, že za trestné prohlašují se i určité formy přípravného jednání (komplot a konspirace s cizí mocí nebo s cizími činiteli, zejména vojenskými nebo finančními), jednak postihuje se pod č. 3 vyzrazení vojenského tajemství osobě nepovolané nebo vyzvídání za účelem vyzrazení osobě nepovolané, byla-li tím vědomě ohrožena bezpečnost republiky. Takové doplnění bylo nutné, poněvadž stát musí chrániti sféru svých vojenských tajemství proti všem nepovolaným osobám. I když účelem tu může býti pouhé ukojení zvědavosti, vzniká přece nebezpečí, že tajemství nebude dostatečně uchováno a že se ho zmocní i ten, kdo z něho dovede těžiti na škodu republiky, i když to není cizí moc.

Pokud jde o čin pod č. 3 uvedený, může býti vinníkem kdokoli, třeba jen náhodou do-

věděl se o obsahu takového tajemství. Dopustí-li se činu osoba úřední, bude se jí podle okolností odpovídati za přísněji trestné zneužití úřední moci.

Úprava shora uvedených ustanovení má svůj vzor v celém moderním zákonodárství o špionáži, počínajíc francouzským zákonem z 18. dubna 1886 až po německý zákon na ochranu vojenských tajemství z 3. června 1914.

K odst. 4 viz výklad o hrubé nedbalosti v § 4.

Jako doplňující normy k těmto ustanovením na ochranu vojenských tajemství poukázati třeba na §§ 23, 24, č. 2.

Pod č. 1 shrnuty jsou dva případy vojenské zrady, jejichž společným předpokladem jest spáchání činu za doby války. Doba války počíná se podle § 39 č. 3 dnem, kdy byla vyhlášena mobilisace a končí se dnem, jímž má býti demobilisace podle demobilisační vyhlášky skončena a, není-li v ní uveden takový den, uplynutím dvou měsíců ode dne demobilisační vyhlášky.

První případ má definici všeobecnou, takže případ druhý jeví se býti jen jeho zvláštní odrůdou; jeho výslovné uvedení je však odůvodněno tím, že se ho podle slov zákona může dopustiti jen příslušník republiky.

Ke skutkové podstatě prvního případu vyžaduje se opatřování prospěchu nepříteli nebo poškozování branné moci nebo vojenských podniků republiky nebo jejího spojence. Jednání ta musí býti úmyslná.

Na otázku, koho rozuměti nepřitelem, sluší odpovědět s ohledem na definici válečné doby uvedenou v § 39 č. 3. Když do doby válečné čítá se již doba příprav válečných před skutečným vypuknutím války

ode dne vyhlášení mobilisace, sluší zajisté za nepřítel považovati nejen tu moc, se kterou se již válka vede, nýbrž i mocnost, s níž brozí válka vypuknouti a proti které je namířena vyhlášená mobilisace.

Vojenskými podniky nejsou tu míněny reální objekty, jako továrny a pod., nýbrž vojenská podnikání, jako operace a pod. (Rozumí se, že poškozování vojenských továren nebo jiných průmyslových podniků vojenskou mocí spravovaných může též býti zločinem vojenské zrady podle § 6 č. 1, jestliže se tím způsobuje škoda branné moci.)

Skutková podstata kryje se celkem s obsahem § 67 odst. 2 tr. z. a § 327 v. tr. z. Od posledního odlišuje se však hlavně tím, že nemá toho všeobecného konsumpčního účinku, jakým se § 327 v. tr. z. vyznačoval („... i tehdy, když v takovém činu jsou znaky jiného zločinu a přečinu....“). Jest známo, že právě tato klausule sváděla k tomu, aby pod ustanovení § 327 v. tr. z. byla podřizována mnohá speciální porušení právního řádu, při kterých již jiný předpis zákonný bral zřetel na válečnou dobu a ohrožení branné moci. Odstraněním této konsumpční klausule z definice válečné zrady vylučují se s účinností § 6 č. 1 odst. 1, zejména ony případy menší důležitosti, které nevyžadují tak přísného potrestání.

Pod č. 2 upravuje se vyzrazování a vyzvídání vojenského tajemství pro cizí moc. Definice vojenského tajemství podobá se definici státního tajemství v § 5, liší se však od ní tím, že se neklade důkaz na to, zda se taková skutečnost, opatření nebo předmět vskutku tají, takže zůstává rozhodnou jen ta okolnost, že obrana státu toho vyžaduje, aby věc byla utajena a nedošla k vědomí cizí moci. Mohou tedy býti předmětem trestného činu i okolnosti v tuzemsku lehce

přístupné (na př. pohyby vojska za války), jestliže pro obranu republiky je to nutno, aby se o nich cizí moc nedověděla.

Stejně trestá se i spočení a vcházení ve styk přímý neb nepřímý s cizí mocí neb cizími významnými činiteli za účelem vyzrazení nebo vyzvídání vojenského tajemství pro cizí moc. Toto ustanovení postihuje v prvé řadě vyzvědače cizích států, kteří jsou sice usvědčeni ze svého poslání, nikoli však z vyzvídání konkrétních okolností.

Je-li vyzvědač příslušníkem státu nepřátelského, nutno brátí ohled na články 29—31 přílohy k Haagské úmluvě z 18. října 1907 o zákonech a zvyklostech pozemní války (§ 38).

V č. 3 prohlašuje se za zločin vyzrazení vojenského tajemství osobě nepovoláné anebo vyzvídání podnikané za týmž účelem. Základní podmínkou však je, aby pachatel věděl, že vyzrazováním nebo vyzvídáním ohrožuje obranu republiky, t. j., že z toho vzniká pro obranu republiky nebezpečí.

Č. 4 zmiňuje se o jednání kulposním; úprava je shodná s § 5 č. 2.

U vojenských osob přijde podle povahy tajemství v úvahu souběh s trestnými činy uvedenými v §§ 272: a) — d), 273, 274 v. tr. z.

Pokud se týče příslušnosti, náleží zločin uvedený pod č. 1 podle příslušné trestní sazby buď soudu sborovému 1. stolice nebo soudu porotnímu; k stíhání zločinů uvedených pod č. 2 a 3 a přečinu dle č. 4 jsou příslušny sborové soudy 1. stolice (§ 36).

V soudnictví vojenském jest kompetentní pro všechny tyto činy soud divišní (§ 37).

Byl-li obsahem periodického tiskopisu spáchán zločin uvedený v č. 2 a 3, jest přípustné opatření podle § 34 a zanedbání povinné péče je přečinem (§ 42).

Při vyměřování trestu vyloučeno je mimořádné zmírnění a přeměnění trestu u zločinů podle č. 1 až 3, kdežto u přečinu dle č. 4 jest to možné podle zásad obažených v trestních zákonech (§ 28).

Dále je možný při odsouzení pro zločin dle č. 2 a 3 výrok o propadnutí části jmění (§ 29 č. 3).

Dále viz § 12, 27.

§ 7.

Tresty na některé útoky na život ústavních činitelů.

1. Pokus zločinu vraždy (§ 134 zákona ze dne 27. května 1852 č. 117 ř. z., § 278 zák. čl. V z r. 1878, a § 413 zákona ze dne 15. ledna 1855 č. 19 ř. z.), (zločin úmyslného zabití člověka (§ 279 zák. čl. V z r. 1878) i pokus tohoto zločinu) trestá se těžkým žalářem doživotním, byl-li spáchán na prezidentu republiky nebo na jeho náměstků.

2. Týmž trestem trestají se tyto činy, byly-li spáchány na předsedovi vlády, členu vlády nebo členu zákonodárného sboru u výkonu jich pravomoci nebo pro tento výkon nebo vůbec pro jejich činnost v životě politickém, jakož i byly-li spáchány na guvernéru Podkarpatské Rusi nebo na členu státního soudu u výkonu jejich pravomoci nebo pro tento výkon.

3. Ustanovení čís. 1 a 2 vztahuje se také na činy, které byly spáchány na bývalém prezidentu republiky, jeho náměstků, předsedovi vlády, členu vlády, guvernéru Podkarpatské Rusi a členu státního soudu pro výkon jejich pravomoci, vyjma že tyto osoby byly své hodnosti zbaveny v dů-

sledku rozsudku senátu, rozsudku trestního soudu nebo nálezu disciplinárního.

4. Trestem uvedeným pod čís. 1 se trestá, neustanovuje-li platné právo trestu přísnějšího, ten, kdo spolupůsobí ke spáchání nebo při spáchání vraždy nebo úmyslného zabití člověka za okolnosti a na osobách uvedených pod č. 1 až 3, a to i když čin nebyl dokonán. Ukazuje-li menší míra účasti na menší trestnost, je trestem těžký žalář od deseti do dvaceti let. Této mírnější sazby nelze však užítí na účastníka, je-li pachatelem osoba mladší dvaceti let.

5. Doživotním těžkým žalářem trestá se také ten, kdo spáchal některý z činů uvedených pod č. 4 v době mezi dokonáním osmnáctým a dvacátým rokem svého věku nebo kdo v tomto věku spolupůsobil ke spáchání nebo při spáchání takového činu, a to i když čin nebyl dokonán. Ukazuje-li menší míra účasti osoby mladší dvaceti let na menší trestnost, je trestem těžký žalář od pěti do dvaceti let.

V tomto paragrafu jakož i v následujících dvou paragrafech upravuje zákon trestání útoků na život a tělesnou bezpečnost ústavních činitelů.

Je smutným zjevem, že jak u nás tak zejména v cizině v době poválečné politický atentát stal se opět častěji užívanou zbraní k dosažení politických cílů, zejména odstraněním význačnějších politiků, stojících svým vlivem a osobním významem v cestě podvratným snahám určitých stran nebo směrů. Německo bylo již v červenci roku 1922 nuceno po častěji se opětujiících aten-

tátech politických sáhnouti ke zostření trestních hrozeb na takové činy. Potřeba ta jeví se po událostech poslední doby též nesporně u nás.

Návrh nejde sice tak daleko jako zákon na ochranu republiky německé, přece však považuje za nutné, zvýšiti trestní ochranu ústavních činitelů tam, kde je zvláště nedostatečná.

Návrh nerozšiřuje nikterak trest smrti i na činy, jež zůstaly ve stadiu pokusu a na spolupachatele, kteří podle dosavadních ustanovení takovému trestu nepodléhali, považuje však přece za nutné, zvýšiti tresty na svobodě, a to u zločinu pokusu vraždy a u zločinu dokonaného i nedokonaného zúmyslného zabití člověka.

Návrh zvyšuje tyto tresty na svobodě na doživotní těžký žalář. Zvýšení to je oprávněné, zejména uváží-li se ta okolnost, že zákon nevylučuje podmíněné propuštění z trestu, jež může nastati podle zákona po 15 létech.

V odst. 4 a 5 stanoveny jsou tresty na ty, kteří spolupůsobili při vraždě, pokusu vraždy, úmyslném zabití a pokusu úmyslného zabití. Také tu bylo potřebí sazby trestu na svobodě zvýšiti. Při tom však činí se přece jen rozdíl v míře účasti a na menší míru účasti stanoví se pouze trest žaláře dočasného.

Ústanovení platného práva jak našeho tak i uherského měla za následek, že pachatelé těchto trestných činů, kteří v době činu nedosáhli ještě 20 let, nemohli býti trestáni ani trestem doživotního žaláře, nýbrž pouze dočasným trestem na svobodě. Toto mělo za následek, že k trestným podnikům bylo zneužíváno osob, které nedosáhly ještě věku 20 let

a jež se nemusely proto obávati, že trestní zákon dolehne na ně v plném ostří. Návrh chce zameziti podobné zneužívání osob mladších 20 let a činí tak tím, že jednak zvyšuje trestnost osob mladších 20 let, avšak starších 18 let, a to jak pro pachatele tak i účastníky v tomto věku, pokud ovšem míra účasti neukazuje na menší jich trestnost. Zvýšení to nedosahuje však úplného na roveň postavení těchto osob osobám starším 20 let, neboť jako nejtěžší trest zavádí se pro ně doživotní žalář, nikoliv však trest smrti. Druhou závorou zneužívání osob mladších 20 let je ustanovení, že účastník na takovém činu spáchaném osobou mladší 20 let nemůže býti potrestán jinak než doživotním žalářem.

Okruh osob, jež této zvýšené ochrany požívají, byl stanoven různě.

President republiky a jeho náměstek požívají této ochrany neobmezeně; bývalý president a jeho náměstek však jen potud, pokud nebyli svého úřadu zbaveni rozsudkem senátu a jen při činech, jež byly spáchány pro výkon jejich pravomoci. Tato rozsáhlá ochrana presidenta a jeho náměstka je odůvodněna plně tím, že těžko u nich konstatovati, kdy nalézají se ve výkonu své pravomoci a kdy nikoliv.

Druhou skupinu chráněných osob tvoří předseda vlády, člen vlády nebo člen zákonodárného sboru. Tyto osoby, pokud jich funkce trvá, jsou chráněny proti útoku na život u výkonu jich pravomoci, pro výkon pravomoci a pro činnost v politickém životě vůbec. Ustanovení je odůvodněno tím, že v demokracii funkce tyto

nejdou trvalé, že osoby k nim povolané se střídají a že osoby politicky zvláště významné mnohdy dočasně funkce nezastávají, nepozbývají však významu pro republiku. Z toho důvodu je také odůvodněno, že ochrana vztahuje se i na bývalého předsedu a člena vlády.

Třetí skupinou osob jsou guvernér Podkarpatské Rusi a členové státního soudu, kteří chránění jsou proti útokům na život u výkonu jich pravomoci nebo pro tento výkon, a pokud jde o osoby, jež takovou funkci zastávaly, proti útokům pro výkon jejich pravomoci.

Také u funkcionářů druhé a třetí skupiny obmezuje se ochrana na ony činitele, kteří nebyli své funkce zbaveni rozsudkem senátu, trestního soudu nebo nálezem disciplinárním.

Kdežto předcházející paragrafy uváděly celé skutkové podstaty trestných činů, omezuje se § 7 jen na stanovení trestů. Nezavádí se tu žádná nová skutková podstata, ani se nemění skutkové podstaty dosavadní. Změna týká se jen dnešních trestních sazeb.

Látka upravená na tomto místě jest dosti složitá, poněvadž musí bráti zřetel na trojí hmotné trestní právo u nás platné: trestní zákon z 27. května 1852 č. 117 ř. z., uherský trestní zákon čl. V. uh. zák. z r. 1878 a vojenský trestní zákon ze dne 15. ledna 1855 č. 19 ř. z.

Rozdíl je již v pojmu vraždy, který jest v uh. trest. zákoně značně užší než v ostatních dvou trestních zákonech. Uherský trestní zákon nazývá totiž vraždou jen zabití člověka z úmyslu předem uváženého (dolus praemeditatus) (§ 278 uh. tr. z.), kdežto tam, kde zabití se stalo sice také úmyslně, kde však pachatel svého úmyslu předem nerozvážil, jest jen

zločin úmyslného zabití člověka podle § 279. Takový zločin netrestá se smrtí a ani tento zákon na zločin úmyslného zabití v případech dle § 7 kvalifikovaných trestu smrti nezavádí.

Zvýšení trestu nastupuje tudíž vesměs jen tam, kde podle dosavadního práva je stanoven trest na svobodě, a to tím způsobem, že se výměra zvyšuje na doživotní těžký žalář (s výjimkou č. 4 druhé věty a č. 5 druhé věty).

Podotknouti sluší, že všeobecně výstražný účinek tohoto těžkého trestu jest zmírněn ustanovením § 10 zákona ze dne 17. října 1919 č. 562 Sb. z. a n. o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění, podle něhož lze při doživotním žaláři již po 15 letech propustiti odsouzeného z trestu podmíněčně.

Na dokonanou vraždu zůstává v platnosti trest smrti v rozsahu stanoveném v § 136 tr. z., § 278 uh. tr. z. a § 415 voj. tr. z.

Společnou podmínkou trestních ustanovení č. 1 až 3 je skutková podstata pokusu zločinu vraždy, zločinu zúmyslného zabití a pokusu zločinu zúmyslného zabití.

Na tyto činy stanoví zákon trest doživotního těžkého žaláře, jestliže byly spáchány:

- a) na presidentu republiky,
- b) na bývalém presidentu republiky pro výkon jeho pravomoci, leč by byl pozbyl svého úřadu rozsudkem senátu (§ 67 úst. list.),
- c) na náměstkovi presidenta republiky (§ 61 úst. list.),
- d) na bývalém náměstkovi presidenta republiky pro výkon jeho pravomoci, leč by byl pozbyl svého úřadu rozsudkem senátu (§§ 69, 67 úst. list.),
- e) na předsedovi vlády u výkonu jeho pravomoci nebo pro tento výkon nebo pro jeho činnost v politickém životě,

f) na bývalém předsedovi vlády pro výkon jeho pravomoci, leč by byl zbaven své funkce v důsledku rozsudku trestního soudu nebo senátu (§ 79 úst. list.),

g) na členu vlády u výkonu jeho pravomoci nebo pro tento výkon nebo pro jeho činnost v politickém životě,

h) na bývalém členu vlády pro výkon jeho pravomoci, leč by byl zbaven své funkce v důsledku rozsudku trestního soudu nebo senátu (§ 79 úst. list.),

i) na členu zákonodárného sboru u výkonu jeho pravomoci nebo pro tento výkon nebo pro jeho činnost v politickém životě,

j) na guvernérovi Podkarpatské Rusi u výkonu jeho pravomoci nebo pro tento výkon,

k) na bývalém guvernérovi Podkarpatské Rusi pro výkon jeho pravomoci, leč by byl zbaven této hodnosti v důsledku rozsudku trestního soudu,

l) na členu státního soudu u výkonu jeho pravomoci nebo pro tento výkon,

m) na bývalém členu státního soudu pro výkon jeho pravomoci, vyjma, že by byl funkce zbaven v důsledku rozsudku trestního soudu nebo nálezu disciplinárního.

Podmínky uvedené tu pod a) až m) jsou směrodatny i pro použití ustanovení § 7 č. 4.

V tom se totiž pamatuje na další formy účasti, t. j. spolupůsobení ke spáchání nebo při spáchání vraždy nebo úmyslného zabití a jejich pokusů — jestli čin byl spáchán na osobách vypočtených pod a) až m) za podmínek tam uvedených.

I zde se předepisuje zásadně trest doživotního těžkého žaláře, nikoli však bezvýjimečně.

Předně tam, kde platné právo ukládá trest přísnější (trest smrti), zůstává dosavadní stav beze změny

(zjednatel a přímý účastník vraždy podle § 136 tr. z. a § 415 voj. tr. z., návodce vraždy podle §§ 71, 278 uh. tr. z.).

Další výjimka je ta, že tam, kde menší míra účasti ukazuje na menší trestnost, jest místo doživotního těžkého žaláře uznati na těžký žalář od deseti do dvaceti let. Výhoda ta však odpadá v případech, kde pachatelem hlavním byla osoba mladší dvaceti let.

O tom, jak trestati osoby mladší dvaceti let samy, obsahuje ustanovení č. 5. V něm stanoví se pro osoby ve věku od 18 do 20 let zásadně trest doživotního žaláře, nechť se dopustili vraždy, úmyslného zabití, pokusu těchto činů nebo nechť ke spáchání, po případě při spáchání těchto činů spolupůsobili — ovšem za předpokladu, že čin byl spáchán na osobách vyjmenovaných pod a) až m) za uvedených tam podmínek.

Jen když menší míra účasti ukazuje na menší trestnost, má místo mírnější sazba od pěti do dvaceti let a to bez ohledu na to, jakého věku je hlavní pachatel.

Souditi veškeré tyto zločiny (i dokonanou vraždou spáchanou osobou starší 20 let) přísluší státnímu soudu (§ 36).

Při vyměřování trestu nutno přihlížeti k § 28:

1. sazby těžkého žaláře od deseti, po případě od pěti do dvaceti let jsou nepřekročitelné a nelze tu užítí mimořádného zmírnění nebo přeměny,

2. snížení doživotního těžkého žaláře je v normálních dobách přípustno, ne však dále než na deset let,

3. přeměna trestu smrti na trest na svobodě a to již v rozsudku jest možna jen, pokud přijde k použití trestní zákon uherský, t. j. v těch případech, kde pachatel se dopustil činu na Slovensku a v Podkarpatské Rusi; při tom však nemůže státní soud uložití mírnější trest než doživotní káznici.

Z povahy a tíže deliktu vyplývá, že i cizinec, který jej spáchal v cizině, může být pro něj stihán (§ 38).
Dále viz §§ 9, 12, 15, 16.

§ 8.

Tělesné poškození ústavních činitelů.

1. *Kdo úmyslně poškodí na těle presidenta republiky nebo jeho náměstka,*

kdo úmyslně poškodí na těle předsedu nebo člena vlády u výkonu jich pravomoci nebo pro tento výkon nebo vůbec pro jejich činnost v politickém životě,

kdo úmyslně poškodí na těle předsedu zákonodárného sboru, guvernéra Podkarpatské Rusi nebo člena státního soudu u výkonu jich pravomoci nebo pro tento výkon,

trestá se za zločin žalářem od šesti měsíců do pěti let.

2. *Způsobil-li vinník svým činem těžké poškození na těle nebo smrt nebo nebezpečí takového výsledku, je trestem těžký žalář od pěti do dvaceti let.*

3. *Měl-li vinník v případě č. 1 nebo 2 úmysl způsobiti poškození těžké, je trestem těžký žalář od pěti do dvaceti let nebo na doživotí.*

4. *Spáchal-li vinník čin dříve než dokonal dvacátý rok svého věku, je v případě č. 2 a 3 trestem těžký žalář od dvou do deseti let.*

5. *Těmito ustanoveními chráněny jsou také osoby uvedené v § 7 č. 3.*

Ochrana bezpečnosti ústavních činitelů byla by neúplná, kdyby nebylo pamatováno též na ochranu proti tělesnému poškození. Takovou zvýšenou ochranu jest nutno přiznati již proto, že úmysl vražedný nepodaří se vždy dokázati; avšak i po jiné stránce třeba pamatovati toho, aby osoby v § 7 uvedené byly chráněny více, a to aspoň tak, jako jsou chráněni dosud veřejní úředníci podle § 153 tr. z. Není možno, aby presidentu republiky, členům vlády atd. byla přiznána menší ochrana nežli kterémukoli veřejnému úředníku.

Pojem tělesného poškození nebylo třeba zvláště vykládati, poněvadž je již ustálen v platných trestních zákonech (§§ 152 a 411 tr. z. a § 301 uh. tr. z.).

Pro odstupňování trestnosti byly rozhodnými tyto okolnosti: v prvé řadě v ý s l e d e k trestného činu (poškození lehké, poškození těžké, smrt, nebezpečí těžkého poškození aneb smrti), v druhé řadě úmysl pachatelův směřující ke způsobení lehkého nebo těžkého tělesného poškození a konečně i jeho věk. Není sice v souhlase s moderní subjektivní teorií trestního práva vyměřovati trest podle výsledku třeba nezamýšleného, avšak návrh nemohl tentokráte plnou měrou tuto teorii prosaditi a to proto, že by jejím důsledným uplatněním vznikly značné rozpory s celým systémem trestního práva. Konečně nelze zapomenouti toho, že na ochraně uvedených osob má značný zájem též širší veřejnost, jež necení dosud čin pouze podle úmyslu pachatelova, nýbrž i podle výsledku.

Okruh osob požívajících zvýšené ochrany podle tohoto paragrafu je poněkud zúžen oproti § 7. Zvýšené ochrany § 8 nepoživají totiž členové zákonodárných sborů, nýbrž pouze jejich předseda, čímž rozumí se i úřadující místopředseda ve smyslu jednacího řádu.

Návrh má právem za to, že by rozšíření zvýšené ochrany i na ostatní členy zákonodárných sborů šlo příliš daleko.

Paragraf 8 doplňuje ochranu, kterou skýtá ústavním činitelům § 7, a to pro případy tělesných poškození.

Na rozdíl od § 7 neuvádí tento paragraf jen ustanovení o trestech, nýbrž mluví i o skutkových podstatách. Praktický důsledek toho je, že útoky v něm popsané bude nutno v rozsudecích, obž. spisech atd. vždy kvalifikovati jako zločiny tělesného poškození ústavních činitelů podle § 8 zák. na ochranu republiky.

Pravdou je ovšem, že veškeré skutkové znaky nejsou v tomto paragrafu popsány, takže ustanovení příslušných trestních zákonů o tělesném poškození přijdou zde v konkrétních případech přece k platnosti.

Pokud jde o objekty zločinů popsaných v § 8, jsou téměř vesměs totožny s objekty uvedenými v paragrafu předcházejícím a i podmínky, za kterých odchylné trestání nastupuje, jsou tu shodné.

Platí i zde předpoklady, jež jsou uvedeny v poznámkách k § 7 sub a) až h), j) až m).

Členové zákonodárného sboru (i) nepoživají však výhod tohoto ustanovení, nýbrž jen předsedové zákonodárných sborů, a to u výkonu své pravomoci, nebo pro tento výkon (nikoli pro činnost v politickém životě).

Trestnost je odstupňována podle toho, zda jde o jinak nekvalifikované poškození tělesné (č. 1), či o případy kvalifikované (č. 2, 3).

V případě prvním může býti spor o to, zda stačí jakékoliv poškození tělesné, či zda musí býti spojeno s viditelnými známkami a následky.

Otázku tu sluší řešiti vždy s ohledem na to hmotné trestní právo, které u vinníka připadá v úvahu.

Je-li užití trestního zákona z r. 1852 nebo voj. trest. zákona z r. 1855, musí býti případ řešen konformně s § 153 tr. z. a § 432 v. tr. z. (rozh. kas. soudu č. 826, 1530); přijde-li k místu uherský trestní zákon z r. 1878, bude se vyžadovati, aby tu byly podmínky přechinu lehkého poškození na těle podle § 301 uh. tr. z.

Rovněž tak výklad pojmu těžkého poškození v č. 2 a 3 bude se řídití podle smyslu, jaký se dává tomuto pojmu v § 152 tr. z., § 301 uh. tr. z. a § 431 v. tr. z.

Tresty jsou odstupňovány podle toho, zda jde o případ nekvalifikovaný (žalář od šesti měsíců do pěti let), případ tíže kvalifikovaný objektivními výsledky (těžký žalář od pěti do dvaceti let) nebo znaky subjektivními (těžký žalář od pěti do dvaceti let nebo na doživotí).

Je-li pachatel v době činu mladší 20 let, nastupuje v obou případech kvalifikovaných těžký žalář od dvou do deseti let.

Pokud jde o příslušnost, přikazuje § 36 státnímu soudu:

a) každé tělesné poškození dle § 8 spáchané na presidentu republiky nebo jeho náměstku,

b) kvalifikované (objektivně neb subjektivně) tělesné poškození činitelů ostatních v § 8 vyjmenovaných.

Tělesné poškození dle č 1 (nekvalifikované) spáchané na osobách zmíněných sub b) přísluší stíhatí sborovému soudu 1. stolice (soudu divisišmu).

Při vyměřování trestu lze v normálních dobách užití práva mimořádného zmírnění s tím omezením, jež uvádí § 28 odst. 3.

Dále viz §§ 9, 12, 15, 16, 38.

§ 9.

Spolčení k útokům na ústavní činitele.

Kdo se s někým spolčí k tomu konci, aby byl spáchán zločin uvedený v § 7 nebo 8 neb aby takové činy byly páčány,

kdo vědomě podporuje jakýmkoliv způsobem takové spolčení nebo jeho účastníky,

trestá se za zločin žalářem od jednoho do pěti let.

Platné trestní právo dříve rakouské i uherské nemá obecných ustanovení o trestnosti komplotu a tlupy. Zvláště pokud jde o trestné činy proti životu a tělesné bezpečnosti, nezná rakouské právo podobného ustanovení vůbec, právo uherské pak pouze v nepatrné míře (§ 288 uh. tr. z.). Poukázati třeba na to, že osnova rakouská z roku 1921 zamýšlí též v § 285 zavést všeobecné ustanovení o trestnosti komplotu a tlupy, pokud jde o zločin. Ustanovení takového je u nás nutně potřebí, mají-li býti již v zárodku potlačeny chystané útoky proti životu a tělesné bezpečnosti osob uvedených v §§ 7 a 8. Ustanovení takové konečné v daleko širším rozsahu a s daleko vyšší trestností bylo přijato též v §§ 1—4 německého zákona na ochranu republiky.

Návrh postihuje tu jak komplot (spolčení k provedení určitého trestného činu) tak i tlupu (spolčení k páčání předem ještě neurčitých činů). Na roveň jím staví se i podporování spolčení nebo jeho účastníků, a to

jakýmkoliv způsobem, tedy hmotnými i jinými prostředky. Samozřejmě vyžaduje se k trestnosti podporování vědomí, že jde o spolčení, jehož účelem jest spáchání nebo páchaní takových trestných činů.

Zločinem uvedeným v § 7 rozumí se tu i vražda dokonaná.

Stíhání zločinu uvedeného v § 9 náleží sborovému soudu 1. stolice (soudu divisišmu) (§§ 36, 37).

Mimořádné zmírnění je v normálních dobách přípustno podle trestních zákonů (§ 28 odst. 2).

Dále viz §§ 12, 27, 38.

§ 10.

*Násilí proti ústavním činitelům
nebo osobování si jejich moci.*

1. Kdo užije násilí, aby působil v určitém směru na výkon pravomoci presidenta republiky nebo jeho náměstka, zákonodárného sboru, jeho předsedy, předsednictva, výboru nebo komise, vlády, předsedy nebo člena vlády nebo guvernéra Podkarpatské Rusi neb aby jim v takovém výkonu bránil nebo jež mařil,

kdo proti nim užije násilí za výkon jejich pravomoci,

trestá se za zločin žalářem od jednoho do pěti let, za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od pěti do deseti let.

2. Kdo svémocně sám nebo ve spojení s jinými si osobuje pravomoc vyhrazenou presidentu republiky, zákonodárnému sboru, vládě, guvernéru

Podkarpatské Rusi, sboru vykonávajícímu trestní soudnictví nebo veřejnou správu, trestá se za zločin žalářem od šesti měsíců do jednoho roku, za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od jednoho do pěti let.

Toto ustanovení zahrnuje dvě podstatně různé skutkové podstaty.

V první z nich chránění jsou ústavní činitelé před násilím. Okruh ústavních činitelů jest zde oproti § 1 poněkud rozšířen. V poměru k platnému právu byla trestní ustanovení tohoto paragrafu částečně kryta velezradou podle § 58 lit. a) tr. z. a § 126 č. 3 uh. tr. z. a pokud jde o zákonodárný sbor § 76 tr. z., § 152 uh. tr. z. a zákonným článkem XL z r. 1914. V důsledku ústavního rozdělení moci zákonodárné a výkonné poskytuje se stejná ochrana všem ústavním činitelům. Na rozdíl od § 1 rozšiřuje se ochrana i na jednotlivé členy vlády a orgány zákonodárného sboru (předseda, předsednictvo, výbory a komise). Rozšíření toto je v povaze věci. Dále třeba všimnouti si rozdílu v tom, že § 1 chrání pouze ústavní činnost, kdežto § 11 pravomoc vůbec, tedy tu, jež byla svěřena jinými zákony nežli ústavními, na příklad u předsedy zákonodárného sboru i pravomoc svěřenou mu jednacím řádem zákonodárného sboru. Další rozdíl od § 1, pokud jde o rozsah trestné činnosti, byl vytčen již v odůvodnění § 1. Jinak poskytuje se ochrana proti trojmu způsobu trestné činnosti:

1. Bránění nebo maření výkonu pravomoci. Jde o čin, jimž má býti zabráněno, aby ústavní

činitel výkonu své pravomoci se ujal nebo v něm pokračoval. Nespádají sem činy, jimiž má být jednání pouze rušeno, nikoliv však mařeno. Prostředky činnosti omezuje zákon na násilné. Pojem násilí vykládá pak v § 39 č. 1. Rovněž nečiní se tu rozdíl, zda činu dopustil se člen sboru samého či osoba cizí.

2. Druhým způsobem trestné činnosti jest působení násilím na svobodu vůle ústavních činitelů ve výkonu jich pravomoci. I tu musí směřovati úmysl pachatelův k tomu, aby násilím byl vykonáván vliv na jednání a rozhodování činitelů.

3. Třetí skupinou jsou akty násilí na ústavních činitelích za výkon jejich pravomoci, tedy za to, že pravomoci své užili nebo neužili nebo že jí užili určitým způsobem. Zákon nerozlišuje tu, zda úmysl pachatelův byl veden mstou či snahou působiti na příští rozhodování ústavního činitele nebo jinou pohnutkou. Podstatné je, že násilí časově následuje tu za výkonem pravomoci, jenž je mu podnětem.

* Druhou skutkovou podstatou je osobování si pravomoci ústavního činitele nebo nějakého sboru vykonávajícího veřejnou správu (župní zastupitelstva, obecní zastupitelstva atd.) nebo sboru vykonávajícího trestní soudnictví (tedy pouze sborových soudů, nikoliv samosoudce). Způsob trestné činnosti může být různý. Tak mohla by se část uvedených sborů jako minorita konstituovati jako sbor sám, a osobovati si jeho pravomoc, nebo mohly by osoby úplně cizí osobovati si pravomoc ústavních činitelů. Stát má však zájem na tom, aby již v zárodku

byly potlačeny veškeré snahy etablovati vedle oprávněných činitelů podobné činitele neoprávněné a přiváděti tím byť i za souhlasu menšiny občanstva rozvrat do ústavního života a státní správy.

Násilím je podle § 39:1 buď skutečný čin násilný nebo nebezpečná vyhrůžka bezodkladným násilným činem.

Vzniklo-li z násilného činu tělesné poškození, bude se vinníku zodpovídati vedle zločinu uvedeného v § 10:1 ještě pro takové porušení právního řádu. Jednočinný souběh se zločinem podle § 8 bude však vyloučen tam, kde již znaky § 10 jsou v § 8 obsaženy (na př. užití skutečného násilí proti předsedovi vlády pro výkon jeho pravomoci, je-li s ním spojeno úmyslné poškození na těle); tu pak bude lze přičítati pouze zločin v § 8 uvedený.

Soudní příslušnost jest jiná u zločinu násilí proti ústavním činitelům podle § 10 č. 1 a jiná při zločinu osobování si moci ústavních činitelů podle § 10 č. 2.

Zločin podle § 10 č. 1 náleží podle trestní sazby buď sborovému soudu 1. stolice nebo porotnímu soudu, kdežto zločin podle § 10 č. 2 náleží buď do příslušnosti soudu státního (osobování si pravomoci vyhrazené prezidentu republiky, zákonodárnému sboru, vládě nebo guvernérovi Podkarpatské Rusi) anebo sborového soudu prvé stolice (osobování si pravomoci vyhrazené sboru vykonávajícímu trestní soudnictví nebo veřejnou správu) (§ 36).

Mimořádné zmírnění trestu je za normálních dob přípustno v mezích § 28 odst. 3.

Dále viz § 37.

§ 11.

Urážka presidenta republiky.

1. Kdo před dvěma nebo více lidmi presidentu republiky nebo jeho náměstkmu na cti ublíží vyhrůžkou zlého nakládání nebo jiným hrubě zneuctivajícím projevem nebo ho uvede ve veřejný posměch,

kdo pronese o něm obvinění, věda, že tím vážně ohrozí jeho čest,

restá se za přestupek vězením od osmi dnů do šesti měsíců.

2. Dopustil-li se vinník činu veřejně nebo tváří v tvář presidentu republiky (jeho náměstkmu) neb opětovně před dvěma nebo více lidmi při různých příležitostech nebo ho tělesně ztýrá, restá se za přečin vězením od jednoho měsíce do jednoho roku.

3. Důkaz pravdy i přesvědčení o pravdě je vyloučen.

Ochrana cti presidenta republiky byla již dávno pocítována jako naléhavá potřeba našeho veřejného života. Dalo by se snad namítnouti, že ve státě demokratickém nepotřebuje ani president republiky větší ochrany cti nežli kterýkoliv jiný občan. Poukazuje se tu často na státy cizí, zejména Anglii, kde ani panovník nepožívá zvýšené ochrany cti. Takové úvahy byly by jistě správnými, kdyby cti presidenta republiky bylo šetřeno tak, jak se právě v těchto státech děje. Bohužel zkušenosti několikaleté dokázaly, že president republiky jako hlava

státu je předmětem velmi častých a neomalených útoků, namířených ani ne tak proti jeho vlastní osobě jako proti republice samé. Proti takovému snižování republiky v osobě presidenta musí se však stát co nejučinněji brániti, ježto vyvolává oprávněné rozhořčení v širokých vrstvách obyvatelstva.

Návrh nečiní z ochrany cti presidenta republiky snad nějaké crimen laesae majestatis, nýbrž obmezuje se pouze na takovou ochranu, již je nutně potřebí. Trestné činy proti cti presidenta republiky kvalifikuje proto jako přestupky, a toliko v případech zvláště těžkých jako přečiny.

Rozlišuje pak dvojí formu urážky presidenta republiky.

První vyžaduje, aby presidentu republiky bylo ublíženo na cti vyhrůžkou, zlým nakládáním nebo jiným zneuctivajícím projevem (posuňkem, nadávkou atd.) nebo uváděním jeho ve veřejný posměch. K trestnosti však se vyžaduje, aby se tak dalo aspoň před dvěma nebo více lidmi. Tím mají býti zamezeny denunciacce všelikých výroků, jež udály se naprosto v soukromí a na nichž republika se stanoviska své ochrany nemá zájmu.

Druhým způsobem je obvinění presidenta u vědomí, že takovým obviněním se ohrožuje vážně jeho čest. Obvinění může se týkati buď určitého jednání nebo nějaké skutečnosti, na př. vlastnosti. Ze znění zákona je patrnó, že i zde postihují se toliko činy vážnější a nebrání se snad věcné a slušné kritice a neškodné a neurážející satyře (karikatuře).

Důležitým je však ustanovení, jímž vylučuje se při urážkách presidenta republiky jak důkaz pravdy tak i důkaz přesvědčení o pravdě. Toto ustanovení zdá se býti při zběžném posuzování věci nedemokratickým. Ve skutečnosti však je pouhým důsledkem § 67 úst. list. a leží v povaze věci samé. Urážka presidenta republiky má býti stíhána z moci veřejné. President republiky není tudíž v řízení zastoupen a bylo by veřejnému žalobci za těžko, aby se mohl účinně brániti proti prováděnému důkazu pravdy nebo přesvědčení o pravdě. Je nemyslitelné, že by president republiky se odhodlal do trestního řízení jako strana zasahovati. Tím však poskytovala by se obžalovanému možnost, aby tvrzením skutečností skutečně nepravdivých a vymyšlených a použitím jich k důkazu pravdy zneužil soudního veřejného fora k dalším útokům na čest presidentovu. Hlavním důvodem vyloučení důkazu o pravdě a přesvědčení o pravdě je však § 67 úst. list. President republiky nemůže býti stíhán, leč pro velezradu. Připuštěním důkazu o pravdě nebo přesvědčení o pravdě v trestním řízení mění se však, jak je všeobecně známo, fakticky procesní role, že žalobce stává se obžalovaný a z obžalovaného žalobce. Třeba tato změna nebyla rázu formálně právního, přece jen ve veřejnosti bývá tak posuzována. Tím ovšem není řečeno, že by obvinění z trestného činu nemohlo býti tvrzeno na př. v procesu o náhradu škody vzniklé z trestného činu. Neboť nelze tu mluvit o vážném ohrožení cti presidenta republiky a přičilo by se to zásadě: Qui iure suo utitur, neminem laedit.

Zákon rozeznává přestupek urážky presidenta republiky (§ 11 č. 1) a přečin urážky presidenta republiky (§ 11 č. 2).

Přečin pak je druhu dvojího:

Buď jde o jednání obsahující skutkové znaky přestupku, kde k nim přistupuje moment, že čin byl spáchán veřejně (t. j. v tiskopise, rozšiřovaném spise, ve shromáždění nebo před zástupcem) (§ 39 č. 2) nebo tváří v tvář presidentu republiky nebo opětovně před dvěma nebo více lidmi při různých příležitostech, nebo se jedná o čin od přestupku rozdílný, totiž tělesné ztýrání.

Je-li tělesné ztýrání spojeno s úmyslným poškozením tělesným, nastupuje stíhání pro zločin uvedený v § 8; naproti tomu jednočinný souběh se zločinem uvedeným v § 10 není vyloučen, poněvadž tělesné ztýrání není v pojmu násilí obsaženo.

Náměstku presidenta republiky (§ 61 úst. list.) skýtá se též právní ochrana jako presidentu republiky.

Byl-li čin uvedený v § 11 č. 1 spáchán na Slovensku nebo v Podkarpatské Rusi, kvalifikuje se jako přečin a proto užije se při jeho stíhání a souzení těch norem, které jsou pro přečiny dány. Tak otázka promlčení nebude se řešiti podle zákona o přestupcích (zák. čl. XL z r. 1879), nýbrž podle uh. zák. trestního (zák. čl. V z r. 1878), pokus takového činu bude vždy trestný (§ 40 č. 2), trestní řízení nepovede soud okresní v místě soudu sborového první stolice, nýbrž sborový soud sám (§ 36) a konečně eventuelní vedlejší peněžitý trest se vyměří podle vyšší trestní sazby na přečiny stanovené (§ 29 č. 1).

Podléhá-li vinník vojenské soudní pravomoci, má čin v § 11 č. 1 uvedený vždy povahu přestupku náležejícího do příslušnosti soudu brigádního (§ 37).

Netřeba snad zvláště zdůrazňovati, že urážky

bývalého presidenta republiky (náměstka) pod ustanovení § 11 nespádají.

Pro použití mimořádného práva zmírňovacího jest podle § 28 důležité, zda se jedná o přestupek či o přečin. V případě prvním je mimořádné zmírnění přípustno jen v dobách normálních, v druhém případě vždy (arg. slovo „přečin“).

§ 12.

Nepřekážení nebo neoznámení trestných podniků.

1. *Kdo opomine přezkázati trestné činy uvedené v § 1, 2, 6 až 9, ačkoli tak mohl učiniti snadno a bez nebezpečí pro sebe a osoby blízké,*

kdo se doví věrohodným způsobem, že se chystá takový zločinný podnik nebo že byl spáchán čin uvedený v § 6 čís. 2 a 3 a opomine to neodkladně oznámiti věrohodným způsobem úřadu neb ohroženému,

trestá se za zločin žalářem od šesti měsíců do jednoho roku.

2. *Má-li vinník zvláštní povinnost čin přezkázati neb oznámiti nebo jednal-li v úmyslu pachatele podporovati, je trestem těžký žalář od jednoho roku do pěti let.*

3. *Neoznámení není trestné, dověděl-li se vinník o podniku v době, kdy již bylo od něho upuštěno, leč jde-li o vojenskou zradu podle § 6 čís. 2 a 3.*

Také § 12 znamená rozšíření dosud platného práva. Dosud bylo neoznámení a nepřekážení trestného činu na území práva rakouského trestné

jen, pokud šlo o velezradu. Na území práva uherského bylo trestným jen neoznámení, a to opět pouze velezrady.

Osnova právem rozšiřuje povinnost, trestný čin oznámiti aneb přezkázati též na jiné trestné činy, totiž na úklady o republiku, jich přípravu, vojenskou zradu, útoky na život a tělesnou bezpečnost ústavních činitelů a na spolčení k takovým útokům. Pokud jde o zradu vojenského tajemství, možno zde poukázati na obdobné ustanovení § 9 německého zákona o ochraně vojenských tajemství z roku 1914, a pokud jde o útoky na život ústavních činitelů na ustanovení § 5 německého zákona na ochranu republiky.

Právem lze žádati od každého občana, aby přezkázal tyto nebezpečné činy, mohl-li tak učiniti snadno a bez nebezpečí pro sebe a osoby sobě blízké. Zvláště však možno to žádati na osobách, jež již podle svého postavení mají povinnost tak učiniti. Proto také navrhuje osnova vyšší trestnost těchto osob, jakož i oněch osob, jež pachatele úmyslně nepřekážením jeho podniku podporovaly, třeba i nepodnikly jiného pozitivního činu.

Druhou povinnost, již zákon pod trestní sankci všemu občanstvu ukládá, je oznámiti takové trestné činy. Povinnost oznamovací omezuje se pouze na podniky chystané, takže pomíjí, když v době, kdy o podniku někdo se dověděl, bylo již od něho upuštěno. Rozšiřovati tuto povinnost i na dobu pozdější nemělo by smyslu pro ochranu státu a ústilo by pouze v bezúčelné denunciaci. Rovněž tak nelze žádati, aby povinnost oznamovací ukládána byla i osobám, jež se dověděly o chystaném podniku způsobem

zcela nevěrohodným, na příklad z pouhého do-
slechu. Pak ale opět žádá stát, má-li býti bez-
trestnost zajištěna, aby také oznámení bylo
učiněno věrohodným způsobem a nikoliv snad
anonymně nebo bez udání bližších okolností.
Oznámení může býti učiněno buď u úřadu nebo
přímo ohroženému. Stačí však, když oznámení
stane se jednomu z nich. To má význam zvláště
při útocích proti životu a tělesné bezpečnosti
ústavních činitelů. Podle okolností může býti
vhodnější učiniti oznámení přímo ohroženému,
aby zavčas mohl učiniti opatření k odvrácení
nebezpečí. Právě z toho lze souditi, že toto
ustanovení nemá starého rázu policejního,
nýbrž sleduje účely čistě ochranné
hlavně pro ohroženého.

Větší rozsah povinnosti oznamovací stanoví
zákon u § 6 č. 2—3. Zde má stát zájem nejen
na tom, aby se dověděl o chystaném činu, nýbrž
i o činu spáchaném. Vyzvědačství bývá provo-
zováno jako trvalá činnost, tedy jako řetěz
jednotlivých trestných činů. Je tedy nutno, má-li
se stát zavčas brániti proti budoucí činnosti
vyzvědače, aby se dověděl o něm i tehdy, kdy
už jednotlivé trestné činy dokonal. Dovi-li se
stát při nejmenším jméno vyzvědače, může učini-
ti vždy nutná obranná opatření proti jeho
budoucí činnosti.

Trestní sazby byly oproti platnému právu
podstatně sníženy.

Zákon rozeznává, tak jako právní stav dosavadní,
nepřekážení a neoznámení a označuje oba tyto pří-
pady jako zločiny.

Nepřekážení jest trestné, jedná-li se o tyto trestné
činy:

- úklady o republiku (§ 1),
- přípravu úkladů (§ 2),
- vojenskou zradu (§ 6),
- útoky na život ústavních činitelů (§ 7),
- tělesná poškození ústavních činitelů (§ 8) a
- spolčení k útokům na ústavní činitele (§ 9).

Tyto trestné činy jsou vesměs zločiny, s výjimkou
činu uvedeného v § 6 č. 4, který jest pouze přečinem.

Mohlo by se tedy tvrditi, že i nepřekážení přečinu
vojenské zrady dle § 6 č. 4 zakládá skutkovou podstatu
zločinu uvedeného v § 12. Tvrzení takové nebylo by
však dosti odůvodněno, ježto odstavec 2 § 12 č. 1,
mluvě o všech těchto činech, zahrnuje je pod názvem
„zločinný podnik“, čím jasně naznačuje, že předmětem
mohou býti činy zmíněné v § 1, 2, 6 až 9 jen potud,
pokud jsou zločiny, nikoli však přečin v § 6 č. 4
normovaný.

Koho rozuměti osobami blízkými, vysvětluje § 39 č. 4.

Trestní stíhání zločinu podle § 12 přísluší sborovým
soudům první stolice (§ 36), po případě soudům divisním
(§ 37).

Mimořádné zmírnění trestu je přípustno v normálních
dobách podle trestních zákonů (§ 28).

Viz také § 13 č. 4.

HLAVA III.

Ohrožování míru v republice a vojenské bezpečnosti její.

§ 13.

Nedovolené ozbrojování.

1. Kdo bez úředního povolení:

opatří, přechovává nebo jinému přenechá dělo, kulomet, samostříl (automatickou pušku), ruční granát, minomet, plamenomet nebo zbraň podobné účinnosti nebo součástky, jichž je nezbytně zapotřebí k užiti takové zbraně,

hromadí nebo rozděljuje ruční nebo střelné zbraně, střelivo, vojenským účelům sloužící traskaviny nebo jedovaté plyny,

tvorí ozbrojené skupiny nebo je cvičí v zacházení se zbraní,

trestá se za zločin žalářem od jednoho měsíce do jednoho roku.

2. Jednal-li vinník vědomě k účelům pozdvižení nebo vzbouření (vzpoury), trestá se těžkým žalářem od šesti měsíců do pěti let.

3. Kdo se zúčastní ozbrojené skupiny, věda, že jejím účelem je pozdvižení nebo vzbouření (vzpouřa), trestá se za zločin žalářem od jednoho měsíce do dvou let.

4. Kdo opomine neodkladně a věrohodným způsobem oznámiti úřadu nedovolené ozbrojování (čís. 1 až 3), o němž se dověděl věrohodným způsobem, ačkoliv tak mohl učiniti snadno a bez nebezpečí pro sebe a osoby blízké, trestá se za přečin tuhým vězením od osmi dnů do šesti měsíců.

5. Vyzve-li státní správa obyvatelstvo vyhláškou, aby vydalo zbraně, nebude za nedovolené ozbrojování potrestán, kdo zbraně odevzdá úřadu ve lhůtě stanovené vyhláškou.

Zkušenosti učí, že téměř každé větší hnutí, namířené proti státu, jeho orgánům nebo veřejnému pořádku, má toliko tehdy naději na úspěch, stojí-li za ním vojensky organizované a vycvičené síly, opatřené dostatečně zbraněmi a střelivem. Toho jsou si vědomi ovšem též osnovatelé takových trestných podniků, kteří připravují se zavčas k takovým akcím organizací a cvičením branných sil a opatřováním zbraní a střeliva, aby ve vhodném okamžiku a na znamení měli po ruce dosti sil k uskutečnění svých cílů. Též té okolnosti nelze zapomenouti, že po válce zůstalo mnoho zbraní mezi lidem, a jich sbíráním a hromaděním jakož i podloudným dovozem z ciziny mohly by býti přípravy usnadněny. Několik případů, jež se vyskytly, svědčí o tom, že nebezpečí, třeba ne v takové míře jako ve státech sousedních, je i u nás. Proto třeba pamatovati na včasnou obranu. Dosavadní právo takové ochrany neposkytuje. Nehledíc k § 161 uh. tr. z. jsou tu pouze ustanovení § 34 uh. přestup. zákona a oddílu IV. zbroj. pat. z 24. října 1852 č. 223

ř. z. Od té doby však zbrojní technika se zdokonalila a užívání zbraní zevšeobecnělo. Je proto třeba důkladnějších a přísnějších ustanovení, podobně jako v § 7 něm. zákona na ochranu republiky.

Společným znakem všech skutkových podstat, uvedených v tomto paragrafu, je jednání bez úředního povolení. V první řadě jde o tvoření ozbrojených skupin a cvičení jich ve zbraní. Trestnými jsou však pouze ti, kdož takové skupiny tvoří nebo cvičí, nikoliv též jejich účastníci. Tito stávají se trestnými teprve tehdy, když se zúčastnili ozbrojené skupiny u vědomí, že jejím účelem je pozdvížení nebo vzpoura (na Slovensku a Podkarpatské Rusi vzpoura). Dále jde o hromadění a rozdělení střelných a ručních (bodných, sečných a jiných stejně nebezpečných zbraní) a střeliva nebo vojenským účelům určených traskavin a jedovatých plynů. Hromadění takových zbraní stává se na roveň opatřování, přechovávání nebo přenechávání třebas i jedné zbraně, zvláště však nebezpečné. Tyto zvláště nebezpečné zbraně jsou v zákoně vypočteny příkladem. Aby zákon nemohl býti obcházen tím, že by tyto zvláště nebezpečné zbraně byly rozloženy a jednotlivé součástky různými osobami bez trestně přechovávány, prohlašuje zákon za trestné i přechovávání jednotlivých k užití zbraně podstatných součástí jejich.

Veškeré zde uvedené činy jsou přísněji trestné tehdy, sledují-li specifický účel vytčený pod č. 2.

O tom, za jak nebezpečný čin zákon nedovolené ozbrojování považuje, svědčí ta okol-

nost, že ukládá pod trestní sankcí občanstvu i povinnost oznamovací.

Známo jest však, že po válce mnoho zbraní zůstalo mezi lidem a přes opětovná vyzvání nebylo odevzdáno. Je nebezpečí, že by přísnými tresty, jež zákon na nedovolené přechovávání zbraní ukládá, obyvatelstvo bylo vedeno k tomu, aby zbraně potají odkládalo třebas i na veřejných místech. Tím byla by však ohrožena veřejná bezpečnost. Proto zákon dává vládě možnost, aby úřední vyhláškou vyzvala obyvatelstvo k odevzdání zbraní v určité lhůtě a zajišťuje každému, kdo takovému vyzvání vyhoví, úplnou beztrestnost. Takové zmocnění správních úřadů není však myšleno pouze pro bezprostřední dobu po účinnosti zákona, nýbrž zmocnění toho může býti výhodně užito i později.

Činy uvedené v § 13 č. 1 až 3 jsou zločiny; o jejich souvislosti se zločinem příprav úkladů děje se zmínka při § 2. Neoznámení stihá se jako přečin (§ 13 č. 4).

Jak zločin, tak i přečin nedovoleného ozbrojování soudí sborové soudy první stolice (§ 36), po případech soudy divišní (§ 37).

Mimořádné zmírnění trestu je přípustno v normálních dobách podle ustanovení trestních zákonů (§ 28).

Vzpourou myslí se v § 13 č. 2 trestný čin, o němž jedná hlava IV. dílu II. uh. tr. zák., nikoli tedy delikt definovaný v § 159 v. tr. z.

§ 14.

Rušení obecného míru.

1. *Kdo veřejně nebo před více lidmi nebo více lidí pobuřuje proti státu pro jeho vznik, proti*

jeho samostatnosti, ústavní jednotnosti nebo demokraticko-republikánské formě,

trestá se za přečin tuhým vězením od jednoho měsíce do dvou let.

2. Kdo veřejně popuzuje k násilnostem nebo jiným nepřátelským činům proti jednotlivým skupinám obyvatelů pro jejich národnost, jazyk, rasu nebo náboženství nebo proto, že jsou bez vyznání, trestá se za přečin tuhým vězením od jednoho měsíce do jednoho roku.

3. Kdo veřejně popuzuje k zášti proti jednotlivým skupinám obyvatelů pro jejich národnost, jazyk, rasu nebo náboženství nebo proto, že jsou bez vyznání, trestá se za přečin vězením od čtrnácti dnů do šesti měsíců.

4. Kdo veřejně popuzuje k násilnostem nebo jiným nepřátelským činům proti jednotlivci pro jeho národnost, jazyk, rasu nebo náboženství nebo proto, že je bez vyznání, trestá se za přečin vězením od osmi dnů do tří měsíců.

5. Stejně se trestá, kdo veřejně způsobem surovým nebo štvavým hanobí republiku, národ nebo národní menšinu tak, že to může snížit vážnost republiky neb ohrozit obecný mír v republice nebo její mezinárodní vztahy.

Ustanoveními č. 1 nahrazují se dosavadní předpisy § 65 lit. a) tr. z. a § 173 uh. tr. z. Návrh podstatně snižuje trestnost a zúžuje i značně okruh předmětů, proti nimž trestná činnost může být namířena. V čísle 1 postihuje toliko pobuřování proti státu pro jeho vznik, nebo proti třem

stěžejním principům naší ústavy, totiž státní samostatnosti, ústavní jednotnosti a demokraticko-republikánské státní formě. Ústavní jednotnosti rozumí se zásada vyslovená v § 3 úst. listiny a nemají být dotčeny snahy po autonomii správní. Naproti tomu nespádají sem ostatní ustanovení ústavní listiny a jiných zákonů. Návrh nechce potlačovat agitaci a propagandu směřující ke změně zákonů. Po té stránce nevyjímá ani ostatní ustanovení zákonů ústavních, jsa si dobře vědom toho, že i tyto zákony mohou zákonnou demokratickou cestou v jednotlivých svých ustanoveních být měněny. Trestní činností jest zde pobuřování. Jest to ve stupnici popuzování, podněcování a pobuřování činnost nejsilnější.

Dále postihují se činy, jež již platné právo postihovalo (§ 302 tr. z. a § 172 odst. 2 uh. tr. z.), a činy, jež dosud trestnými nebyly.

Na prvním místě třeba se zmíniti o popuzování k násilnostem nebo nepřátelským činům a k zášti proti jednotlivým skupinám obyvatelů nebo proti jednotlivcům pro jejich příslušnost k národu, jazyku, rase nebo náboženství nebo proto, že jsou bez vyznání. Je samozřejmé, že činu může se dopustiti i příslušník téže národnosti, na př. Čech proti Slovákovi, Slovák proti Čechovi, nebo téhož náboženství.

Nemůže být sporu o tom, že náboženské a národnostní boje v době poválečné se nejen přiostrýly, nýbrž nabyly takového rázu, že otravují klidný politický a mnohdy i hospodářský život do té míry, že je tím ochromen zdárný vývoj státu. Návrh nezakrývá si té

skutečnosti, že boje takové byly a budou a nedají se ničím odstraniti. Chce pouze zameziti takové výstřelky boje, které dotýkají se již veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku jako nutných předpokladů zdravého života ve státě. Proto postihuje pouze takovou činnost, která neobmezuje se na soukromí, nýbrž děje se veřejně ve smyslu § 39 č. 2. Při tom přidržuje se ustanovení mírových smluv a ústavní listiny o ochraně menšin a po té stránce je i provedením jejich.

Co do trestnosti rozlišuje zákon mezi popuzováním k násilnostem a nepřátelským činům proti jednotlivým skupinám obyvatel, popuzováním k zášti proti jednotlivým skupinám obyvatel a podněcováním k násilnostem a nepřátelským činům proti jednotlivcům.

V dalším hrozí návrh trestem na hanobení republiky, národa nebo národní menšiny. Předpoklady trestnosti jsou, že se to děje veřejně, že to může snížit vážnost republiky neb ohroziti obecný mír v republice nebo její mezinárodní vztahy, a že se to děje způsobem surovým nebo štvavým. Takové nahromadění předpokladů trestnosti vylučuje zajisté z trestnosti pouhé výrazy, sice neslušné, nikoliv však státu samému nebezpečné. Postihnouti však takové činy trestem bylo nutno, neboť pobuřování proti státu běře na sebe mnohdy právě formy hanobení, a vyvolávají pohoršení mezi obyvateľstvem, je s to ohroziti i mír v republice.

Rušení obecného míru jest vždy přečinem (jinak bylo dosud podle § 65:a) tr. z. a § 341:a) v. tr. z.); přečim tento soudí sborový soud první stolice a to

i tehdy, byl-li čin spáchán obsahem tiskopisu (§ 36), ve vojen. soudnictví patří do příslušnosti divisiního soudu (§ 37).

Byl-li spáchán delikt uvedený v § 14 pod č. 1 nebo 2 obsahem periodického tiskopisu, může nastati opatření podle § 34 a zanedbání povinné péče je přečinem (§ 42).

Mimořádné zmírnění trestu je v normálních dobách přípustné podle trestních zákonů (§ 28).

§ 15.

Výzva k neplnění zákonných povinností nebo k trestným činům.

1. *Kdo vybízi k hromadnému neplnění veřejnoprávních povinností uložených zákonem, trestá se za přečim tuhým vězením od čtrnácti dnů do jednoho roku.*

2. *Kdo veřejně podněcuje ke zločinu nebo přečimu, trestá se za přečim tuhým vězením od osmi dnů do jednoho roku.*

3. *Podněcoval-li vinník ke zločinu uvedenému v § 1, 2, 7 nebo 8 nebo ke zločinu vojenskému nebo k hromadnému páchání přečimu podle § 47 až 51 branného zákona ze dne 19. března 1920, č. 193 Sb. z. a n., trestá se za zločin žalářem od šesti měsíců do pěti let.*

4. *Kdo veřejně vybízi k hromadnému páchání přečimku, trestá se za přečimku vězením od tří dnů do tří měsíců.*

5. *Vinník není podle ustanovení odst. 2 a 4 trestný, podněcoval-li k přečimu nebo přečimku,*

stíhanému jen na žádost (soukromý návrh) poškozeného.

V čísle 1 postihuje se přímé vyzývání k hromadnému neplnění veřejnoprávních povinností, uložených zákonem. Oproti platnému právu znamená to opět značné zúžení. Zúžení jeví se v tom, že postihuje se toliko vybízení a nikoliv též činnost jiná, jako na př. podněcování. Dále obmezuje se dosavadní stav na vybízení k hromadnému neplnění veřejnoprávních povinností (na př. daňových), uložených zákonem. Veřejnoprávními povinnostmi uloženými zákonem nelze rozuměti povinnosti uložené pouze pracovním nebo služebním řádem. Rovněž nenáleží sem povinnosti rázu soukromoprávního, ani povinnosti uložené nařízením. Tím jest skutková podstata docela přesně vymezena, čímž kritika zákonů ukládajících takové povinnosti a praxe ukládací není dotčena.

V dalším rozlišuje tento paragraf trestnost veřejného podněcování k trestným činům. Dosud platily § 305 tr. z. a § 171 uh. tr. z. Trestným je takové podněcování pouze tehdy, děje-li se veřejně ve smyslu § 39 č. 2. I tu obmezuje se dosavadní stav tím, že za trestné prohlašuje se pouze podněcování k trestným činům. Trestnost je stupňována podle toho, k jakému trestnému činu se vybízelo, a čin kvalifikován jest podle toho jako přestupek, přečin nebo zločin. Naproti tomu není činnost obmezena u zločinů a přečinů na přímé vybízení. Přímé vybízení k trestnému činu není obvyklou formou, v jaké tento trestný čin bývá páchan. Pokud jde o přímé neveřejné vybízení k trestným činům, bude lze

takovou činnost pravidelně postihnouti jako návod k trestnému činu nebo jako nedokonané svádění k němu.

Je-li neplnění veřejnoprávních povinností, uložených zákonem, přestupkem, přečinem nebo zločinem, může nastati jednočinný souběh přečinu uvedeného v § 15 č. 1 s činy uvedenými pod čísly dalšími.

Směřuje-li vybízení na osoby individuálně určené k trestným činům rovněž konkrétně určeným, bude se pachatelem zodpovídati ještě pro návod nebo nedokonané svádění.

Podněcování k přečinu má různý obsah podle toho, zda se podmínky přečinu posuzují podle trestního zákona, uherského trestního zákona nebo trestního zákona vojenského.

Pochybnosti mohly by býti v tom směru, zda se zákon, kterého se má použití k vymezení pojmu přečinu, řídí osobou podněcovatele nebo podněcovaných. Tak na př. podněcuje-li kdo, aby vojenské osoby páchaly krádeže, lze s hlediska pachatele dovozovati, že bylo podněcováno k přestupku krádeže podle § 460 tr. z., kdežto, hledí-li se k tomu, jak by se krádež přičítala podněcovaným, dalo by se mluvit o přečinu krádeže podle § 732 v. tr. z.

Správně bude asi řídit se zákonem, jemuž podléhá ten, kdo podněcuje, což bude pro praksi nejjednodušší a zároveň konformní s postupem, jenž se všeobecně volí při návodu a nedokonaném svádění. Výjimka z tohoto pravidla ovšem nastupuje tam, kde bylo podněcováno k zločinům vojenským, jejichž obsah dá se určití jen vojenským zákonem trestním.

Co je vojenským zločinem, vysvětluje vojenský trestní zákon. Ten obsahuje jednak ustanovení o trestných činech, kterých se může dopustiti každý, kdo

je vojenské soudní pravomoci podroben (t. zv. obecné zločiny a přečiny) (díl III. až V.), jednak ustanovení o zločinech a přečinech vojenských (díl II.), kterých se dopustiti může jen osoba do branné moci zařaděná (§ 1 zákona ze dne 2. listopadu 1918 č. 9 Sb. z. a n.). Ustanovení o trestných činech obecných kryjí se celkem s předpisy obecného trestního zákona z r. 1852 (všechny přestupky jsou však přečiny), kdežto partie o zločinech a přečinech vojenských obsahuje trestní ustanovení jen na porušení povinností vyplývajících z vojenské služby (porušení subordinace, vojenská vzpoura a odboj, protivení se vojenské strážci, zběhnutí, svémocné vzdálení, spolčení k zběhnutí, porušení povinnosti ve strážní službě, zbabělost, rušení kázně a pořádku, nešetření služebních předpisů a sebezmrzačení). Případy tam uvedené, pokud jsou závažnější povahy, jsou vojenskými zločiny, méně závažné pak vojenskými přečiny.

Spáchatí mohou vojenské zločiny a přečiny, jak uvedeno, jen osoby zařaděné do branné moci, které mimo to i vojenské trestní soudní pravomoci podléhají. Jsou to tedy vojenské osoby v činné službě a v některých výjimečných případech i vojenské osoby mimo činnou službu (pro zběhnutí spáchané neuposlechnutím povolávacího rozkazu k nástupu činné služby a důstojníci mimo činnou službu, provinili-li se proti subordinaci v stejnkroji).

Konečně se mohou dopustiti vojenských deliktů (nehledě k váleč. zajatcům) i činné sloužící osoby četnictva. Jinaké osoby podřízené voj. soudní pravomoci (na př. osoby konající válečné úkony nebo úkony podle § 3 branného zákona) nemohou se dopustiti voj. zločinů a přečinů.

V § 15 č. 3 hrozí se na veřejné podněcování k vojenskému deliktu trestem jen tehdy, když se podněcuje

k vojenskému zločinu, nikoli však na podněcování k vojenským přečinům.

Podněcování k vojenským zločinům klade se na roveň podněcování k hromadnému páchání přečinů uvedených v § 47 až 51 branného zákona č. 193/1920, t. j. neuposlechnutí povolávacího rozkazu k nastoupení cvičení ve zbrani, presenční služby, výjimečné činné služby a činné služby za mobilisace a nedostavení se k činné službě bez zavolání za všeobecné mobilisace z ciziny. Tyto trestné činy jsou zde právem uvedeny v souvislosti se zločiny vojenskými, poněvadž při úmyslu vymknouti se trvale z vojenské služby přecházejí ve vojenský zločin zběhnutí a jejich hromadné páchání může vážně ohroziti bezpečnost státu.

Přestupek uvedený v § 15 č. 4 soudí soud okresní (brigádní), trestné činy zmíněné v § 15 pod č. 1 až 3 sborový soud prvé stolice (divisní) (§§ 36, 37).

Byl-li spáchán zločin uvedený v § 15 č. 3 obsahem periodického tiskopisu, platí ustanovení § 34 a 42.

Mimořádné zmírnění trestu jest v normálních dobách přípustno v mezích trestních zákonů.

§ 16.

Schvalování trestných činů.

1. Kdo veřejně vychvaluje nebo výslovně schvaluje zločin nebo přečin nebo jinak projevuje s ním souhlas,

kdo veřejně vychvaluje neb oslavuje pachatele pro takový čin,

kdo, předem se s pachatelem nedohodna, jakýmkoli způsobem jej za takový čin odmění, neb, aby tím projevilo souhlas s jeho činem, poskytne mu náhradu za peněžitý trest nebo jiný plat

rozsudkem trestního soudu mu uložený nebo s tímž úmyslem veřejně sbírá na takový peněžitý trest nebo náhradu,

trestá se za přečin vězením od osmi dnů do jednoho roku.

2. Jde-li o zločin uvedený v § 1, 2, 7 nebo 8, trestá se vinník za zločin žalářem od šesti měsíců do tří let.

3. Kdo do jednoho roku po spáchání zločinu uvedeného v § 7 nebo 8 v tiskopise nebo rozšířeném spise uveřejní, veřejně předvádí, vystavuje nebo rozšiřuje obraz pachatelův, trestá se, nestalo-li se to k účelům vědeckým nebo na žádost úřadu k účelům trestního řízení, za přestupek trestem peněžitým od 50 Kč do 10.000 Kč nebo vězením od tří dnů do jednoho měsíce.

4. Vinník není trestný podle odst. 1, jde-li o přečin, stíhaný jen na žádost (soukromý návrh) poškozeného.

Ustanovení tohoto paragrafu jsou do určité míry pouze pendentem k ustanovením §u 15. Kdežto v § 15 návrh postihuje podněcování k trestným činům, postihuje § 16 schvalování trestných činů. Stejně jako v § 15 trestá se i tu toliko činnost veřejná. Činnost taková projevuje se vychvalováním, výslovným schvalováním nebo jiným projevováním souhlasu at s trestným činem nebo s pachatelem třeba cizím. Jí na roveň staví se odměňování pachatele za čin, jakož i ulehčování snášení trest nebo jiný plat rozsudkem trestního soudu uložený. To se může díti buď přímým poskytováním náhrady

nebo veřejnými sbírkami na takovou náhradu. Společným předpokladem trestnosti jest úmysl pachatelův projevit souhlas s činem nebo s pachatelem. Nemohou býti tedy, není-li zde takového souhlasu, tímto ustanovením postíženy tak řečené vězeňské fondy, jimiž má býti pouze ulehčeno hospodářské postavení odsouzeného nebo jeho rodiny a jež sledují cíle humanitní a sociální. Trestnost odlišena jest zde opět podle toho, jaký čin byl schvalován. Schvalování pouhých přestupků nebo soukromožalobných přečinů nemá býti trestno.

Zvláštním ustanovením je zákaz uveřejňování, veřejného předvádění, vystavování nebo rozšiřování obrazu pachatele, dopustivšího se zločinu uvedeného v § 7 nebo 8. Zákaz takový není všeobecný, nýbrž omezen jest časově a kromě toho připouští se uveřejňování, jež se děje k účelům vědeckým nebo na žádost úřadu k účelům trestního řízení. Rovněž tak omezen jest tento zákaz pouze na tiskopisy a rozšířené spisy. Účelem tohoto ustanovení je potlačití již v zárodcích herostratovské choutky zvláště lidí nedospělých, jež nebyvají poslední pohnutkou jejich nerozvážených činů.

V tomto paragrafu jsou shrnuty dvě rozdílné skutkové podstaty: schvalování trestných činů a uvádění obrazu zločince ve veřejnou známost.

Pokud jde o schvalování trestných činů, zavádí zákon značné sужení skutkové podstaty proti dosaždnímu stavu dle §§ 305, 310 tr. z. a § 562, 567 voj. tr. z.

Proti § 305 tr. z. a § 562 voj. tr. z. zúžena je trestnost nejen odlišným vymezením požadavku veřejnosti

(§ 39 č. 2), nýbrž i tím, že z jednání zakázaných zákonem vyjímají se pouze zločiny a přečiny, takže vychvalování přestupků pod trestní sankci nespadá. Mimo to se z přečinů vylučují takové, které se stíhají jen na soukromou žalobu, žádost nebo soukromý návrh poškozeného.

Oproti § 310 tr. z. a § 567 v. tr. z. nastává zúžení, pokud jde o kategorii trestných činů, za něž se skýtá odměna, a dále i v tom, že se vyžaduje, aby odměna byla dána přímo za trestný čin, resp. aby sbírky a náhrady daly se v úmyslu, projevit s trestným činem souhlas.

Uvádění obrazu zločince ve veřejnou známost stíhá se jen v málo případech, když totiž jde o osobu, jež se dopustila nebo účastnila útoku na ústavní činitele, o kterých mluví §§ 7 a 8 tohoto zákona. Nepostihuje se tedy trestní sankcí uveřejňování obrazu vraha, který čin spáchal na jiné osobě nebo za jiných podmínek, než v § 7 uvedeno.

Provéstí trestní řízení přísluší u přečinu podle § 16 č. 1 a zločinu podle § 16 č. 2 sborovým soudům první stolice (divisním), pro přestupek dle § 16 č. 3 soubu okresnímu (brigádnímu) (§§ 36, 37).

Byl-li zločin uvedený v § 16 č. 2 spáchán obsahem periodického tiskopisu, platí §§ 34, 42.

Mimořádné zmírnění trestu je přípustno u přečinu podle § 16 č. 1 vždy, u ostatních deliktů (č. 2 a 3) jen v dobách normálních (§ 28).

§ 17.

Sdružování státu nepřátelské.

1. *Kdo založí tajnou organizaci, jejímž účelem je podvraceti samostatnost, ústavní jednotnost nebo demokraticko-republikánskou formu státu,*

kdo znaje účel takového sdružení k němu přistoupí, s ním se stýká, jeho činností jakýmkoli způsobem se zúčastní, je nebo jeho členy v jich podvratných snahách hmotně nebo jakýmkoli jiným způsobem podporuje,

trestá se za přečin tuhým vězením od jednoho měsíce do dvou let.

Tajnou organizací je i taková, která, majíc ve skutečnosti účel uvedený v odst. 1, předstírá jiný účel.

2. *Úředník, který se doví o organizaci uvedené v odst. 1 neb o jejích schůzkách a opomine to oznámiti podle své povinnosti, trestá se za přečin tuhým vězením od jednoho do tří měsíců, za okolností zvláště přitěžujících tuhým vězením od tří měsíců do jednoho roku.*

Tajné sdružování postíženo je na území platnosti práva dříve rakouského §§ 285—299 tr. z. Návrh omezuje trestnost sdružování státu nepřátelského na zakládání, styky, účast a podporu tajných organizací, jichž účelem je podvraceti samostatnost, ústavní jednotnost nebo demokraticko-republikánskou formu státu. Nemůže býti pochybnosti o tom, že tyto tři stěžejní principy naší ústavy potřebují zvláštní ochrany a musejí býti zejména chráněny proti činnosti a propagandě tajné. Také zákon na ochranu republiky německé stíhá tajné spolčování. Naproti tomu jiná ustanovení §§ 285—299 trestního zákona o tajném spolčování se zrušují.

Je-li účelem tajného spolčení podvrátiti samostatnost, ústavní jednotnost nebo demokraticko-republikánskou

formu státu cestou násilnou, přijdou v úvahu také ustanovení § 2 a pro neoznámení takového spolčení ustanovení § 12.

Přeciny sdružování státu nepřátelského soudí sborový soud první stolice (divisní) (§ 36, 37).

Mimořádné zmírnění trestu je přípustno v dobách normálních (§ 28).

Trestný je i cizinec, jenž se dopustil činu v cizině (§ 38).

§ 18.

Šíření nepravdivých zpráv.

1. *Kdo veřejně sděluje nebo jinak rozšiřuje nepravdivou zprávu, již pokládá za pravdivou nemá dostatečných důvodů, ač ví, že tím vážně znepokojí obyvatelstvo nějakého kraje nebo místa nebo část tohoto obyvatelstva, trestá se za přešpek trestem peněžitým od 50 do 10.000 Kč nebo vězením od tří dnů do tří měsíců.*

2. *Kdo veřejně sděluje nebo jinak rozšiřuje takovou nepravdivou zprávu, ač ví, že tím poškozují bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost nebo veřejný pořádek nebo že tím způsobuje zdražování předmětů potřeby, překotné a hromadné koupě nebo prodeje nebo překotné a hromadné vybírání vkladů, trestá se za přešpek vězením od osmi dnů do tří měsíců.*

3. *Vilí vinník, že zpráva je nepravdivá, trestá se v obou případech (č. 1 a 2) za přešpek tuhým vězením od osmi dnů do šesti měsíců.*

Šíření nepravdivých zpráv bylo dosud postiženo ustanovením § 308 tr. z. Návrh rozlišuje trestnost jednak podle výsledku, jednak podle

vědomí pachatelova o nepravdivosti zprávy.

Za přešpek prohlašuje šíření nepravdivé zprávy, a sice způsobem týmž jako v § 308, byla-li taková zpráva podle vědomí pachatelova s to, aby znepokojila vážně obyvatelstvo nějakého kraje nebo místa nebo část tohoto obyvatelstva. Již z toho jest patrné, že nejsou postiženy zprávy nevinného rázu, nýbrž pouze takové, o nichž pachatel ví, že vzbudí vážné znepokojení. Ne tedy pouhé zprávy, jež jsou s to vyvolati znepokojení bázlivých jedinců. Za přešpek prohlašuje se šíření takové nepravdivé zprávy tehdy, když poškozují bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost nebo veřejný pořádek anebo poškozují hromadně hospodářské zájmy obyvatelstva tím, že způsobuje zdražování předmětů potřeby nebo vyvolává překotné a hromadné koupě a prodeje nebo překotné a hromadné vybírání vkladů. Šíření nepravdivých zpráv, na př. bursovních, jež podle vědomí pachatelova jsou s to vyvolati takové účinky, zasluhuje jistě přísného potrestání, neboť lehkomyšlnost nebo zlomyslnost na tomto místě má za následek nedozírné škody pro klidný politický a hospodářský život ve státě. Přes to však nesahá návrh ani při tomto trestném činu, třeba jej kvalifikuje jako přešpek, ještě k přísnějšímu trestu nežli platné právo.

Jinak rozlišuje návrh co do trestnosti, zda pachatel věděl, že rozšiřuje zprávu nepravdivou nebo zda to nevěděl. Věděl-li pachatel, že rozšiřuje zprávu nepravdivou, pak zasluhuje jistě přísnějšího potrestání, nežli když z pouhé lehkomyšlnosti se nepřesvědčil o pravdivosti

takové zprávy a ji rozšiřoval. Návrh připouští proto beztrestnost pachatele, jenž prokáže, že měl dostatečné důvody pro to, aby mohl pokládati zprávu za pravdivou.

Sdělení je veřejné, stalo-li se v tiskopise nebo rozšiřovaném spise, ve shromáždění nebo před zástupcem (§ 39 č. 2). Vedle veřejného sdělování trestá se i jiné rozšiřování, t. j. sdělování od osoby k osobě.

Zpráva nemusí se týkati jen minulých a přítomných událostí, nýbrž i věci budoucích (znepokojující předpověď).

Prověsti trestní řízení náleží v případě § 18 č. 1 soudu okresnímu (brigádnímu), v ostatních sborovému soudu první stolice (divisnímu) (§§ 36, 37).

Mimořádné zmírnění trestu je v normálních dobách přípustné.

§ 19.

Návrat členů bývalé panovnické rodiny nebo podpora takového návratu.

1. Člen bývalé panovnické rodiny Habsbursko-lotrinské a potomek takového člena, jenž bez svolení vlády vstoupí nebo zdržuje se na území Československé republiky,

kdo ho při tom jakýmkoli způsobem podporuje nebo dověda se věrohodným způsobem o jeho zatajovaném pobytu na území Československé republiky, úřadu to neoznámí neodkladně a věrohodným způsobem,

trestá se za přečin tuhým vězením od šesti měsíců do jednoho roku.

2. Byl-li vinník již před tím pro takový čin pravoplatně odsouzen nebo měl-li zvláštní povinnost návrat a pobyt takové osoby oznámiti, trestá se za zločin žalářem od jednoho roku do pěti let.

Ustanovení tohoto paragrafu jsou plně odůvodněna a splňují toliko dávné požadavky některých stran. Připomenouti třeba, že již za doby prvního karlistického puče maďarského byla předmětem iniciativního návrhu zákona, podaného v poslanecké sněmovně Národního Shromáždění.

Tímto ustanovením zakazuje se členům bývalé panovnické rodiny Habsbursko-lotrinské a jejich potomkům vstup na území republiky, leč by vláda dala k jejich vstupu svolení. Člen této rodiny, který by jednal proti zákonnému zákazu, anebo který by na půdě republiky meškal v čase, kdy již uplynula doba, jež mu vládou byla povolena k pobytu, potrestá se za přečin a byl-li již jednou pravoplatně odsouzen pro nedovolený vstup nebo pobyt, za zločin.

Zároveň se však ukládá zákonem zákaz, člena zmíněné rodiny podporovati při nedovoleném vstupu nebo nedovoleném pobytu a povinnost, takovýto pobyt úřadu ihned věrohodně oznámiti; tato oznamovací povinnost jest však omezena jen na zatajovaný pobyt, poněvadž by jinak při každém dovoleném pobytu člena oné rodiny na půdě republiky byly úřady přímo zaplavovány oznámeními od osob, jimž by povolení takové nebylo známo. Tresty na podporování a neoznámění jsou stejně odstupňovány jako v prvním případě, jenže neoznámění je i tehdy za zločin prohlášeno, když měl vinník zvláštní povinnost oznámiti vstup nebo pobyt takové osoby (na př. povinnost úřední).

Trestní řízení náleží sborovým soudům první stolice (divisním) (§§ 36, 37).

Mimořádné zmírňovací právo v dobách normálních podle trestních zákonů (§ 28).

§ 20.

Hrubá neslušnost.

Kdo hrubou neslušností ruší výkon pravomoci presidenta republiky, jeho náměstka, zákonodárného sboru, jeho předsedy nebo předsednictva, výboru nebo komise, vlády, jejího předsedy nebo člena nebo guvernéra Podkarpatské Rusi, aby snížil jejich vážnost,

kdo potupí jméno republiky, její znak, vlajku nebo barvy nebo vypodobení presidenta republiky, nebo kdo je poškodí neb odstraní, aby snížil vážnost republiky nebo presidenta republiky,

trestá se za přestupek vězením od osmi dnů do šesti měsíců.

Ustanovení tohoto paragrafu je do jisté míry subsidiárním ustanovením § 10. Stíhají se tu činy, jež sice nejsou mařením pravomoci ústavních činitelů, jsou však rušením výkonu této pravomoci. Návrh trestá čin jako pouhý přestupek za předpokladu, že rušení takové děje se hrubou neslušností a v úmyslu snížení vážnosti ústavních činitelů. Tím není dotčeno ustanovení § 23 úst. listiny.

Stejně se pokládá za trestný takový čin, jimž má býti snížena vážnost republiky nebo presidenta republiky buď potupením jména republiky nebo jejích symbolů (znaku, vlajky, barev) nebo

vypodobení presidenta republiky. Také poškození nebo odstranění takových symbolů nebo vypodobení presidenta republiky v úmyslu snížení jejich vážnosti pokládá se za trestné.

Byl-li spáchán tento čin na Slovensku anebo v Podkarpatské Rusi, jest přečinem (viz poznámku u § 11) (§ 40 č. 1).

Čin tento náleží, je-li přestupkem, do příslušnosti soudu okresního (brigádního), je-li přečinem, soudu sborového první stolice (§§ 36, 37).

Mimořádné zmírnění (přeměna na trest peněžítý) je přípustna v mezích trestních zákonů (§ 28).

§ 21.

Svádění nebo pomáhání k vojenským zločinům nebo nadržování jim.

1. *Kdo navede nebo hledí navést k vojenskému zločinu nebo při takovém zločinu pomáhá, trestá se za zločin žalářem od šesti měsíců do pěti let.*

2. *Stejně se trestá, kdo pachatelů vojenského zločinu po spáchání jeho nadržuje ukryváním nebo pomáháním k útěku nebo na útěku.*

3. *V případě č. 2 není vinník trestný, nadržoval-li osobě blízké.*

§ 21 č. 1 prohlašuje za zločin návod, nedokonané svádění a pomáhání při vojenských zločinech. Co jest vojenským zločinem, vysvětluje poznámka k § 15.

Ustanovení to není nikterak nové; již dosavadní právní stav pamatoval na takovéto činy a to v §§ 222 tr. z., § 453 uh. tr. z., § 22 zák. čl. LXIII z r. 1912 a § 314 a násl. voj. tr. z.

§ 21 č. 1 není však pouhou unifikací těchto předpisů, nýbrž znamená v jednom směru zvýšení právní ochrany proti účasti nevojenských osob na vojenských zločinech. Dosavadní předpisy totiž předpokládaly, že sveden nebo naváděn byl voják, po případě četník, takže nebylo lze trestati návod a nedokonané svádění takové osoby, která se měla teprve po svádění státi subjektem způsobitým ke spáchání vojenských zločinů. Nebylo lze tudíž podle § 222 tr. z. trestati toho, kdo osobu odvedenou avšak ještě nezařazenou, naváděl, aby se vojenských zločinů dopouštěla po svém nástupu činné služby (navádění narukujícího brance k osnování vzpoury). Tuto závalu odstraňuje § 21 č. 1 tím, že vypouští ze skutkové podstaty označení naváděného objektu. Nerozhoduje tudíž, zda osoba naváděná v době návodu nebo nedokonaného svádění jest vojákem, nýbrž rozhodným jest úmysl návodcův, aby osoba navedená voj. zločin v takové době spáchala, kdy bude způsobitým subjektem vojenských zločinů a přečinů.

Ustanovením § 21 č. 1 zrušují se § 222 tr. z., § 453 uh. tr. z., § 22 zák. čl. LXIII z r. 1912 a §§ 314 až 317 voj. tr. z.; mimo to však ruší se též poslední odstavec § 46 branného zákona z 19. března 1920 č. 193 Sb. z. a n., který měl smysl jen za platnosti § 453 uh. tr. z.

Účastní-li se na vojenském zločinu někdo, kdo sám je způsobitým subjektem vojenských trestných činů, nelze ho trestati za zločin uvedený v § 21 č. 1, nýbrž buď za zvláštní zločin vojenský (na př. zločin účastenství na zběhnutí podle § 206 voj. tr. z.), nebo podle ustanovení § 11 a 17 voj. tr. z. Proto také není v § 41 č. 3/IV mezi zrušenými ustanoveními citován § 320 v. tr. z.

Navádění k přečinům neuposlechnutí povolávacího

rozkazu vojenského trestá se podle § 56 odst. 2 branného zákona; je-li však úmyslem návodcovým a předmětem jeho navádění, aby navedený vymknul se trvale z vojenské služby, t. j. aby se dopustil vojenského zločinu zběhnutí, přijde k platnosti § 21 č. 1 tohoto zákona na ochr. republiky (pokud nepadá návodce mezi osoby, o nichž mluví předcházející odstavec).

Druhým případem obsaženým v § 21 (§ 21 č. 2) jest zločin nadržování vojenskému zločinu, kterého se dopouští ten, kdo pachateli vojenského zločinu nadržuje po jeho spáchání ukrýváním nebo pomáháním k útoku nebo na útoku.

Až dosud bylo trestné takové nadržování jen, pokud šlo o zločin zběhnutí (§ 220 tr. z., § 454 uh. tr. z., § 318 voj. tr. z.); rozšíření trestnosti nadržování na jiné druhy vojenských zločinů nemá však prakticky velikého dosahu, poněvadž útěk pachatele vojenského zločinu pravidelně bude zločinem zběhnutí uvedeným v § 183 v. tr. z., takže nadržovatel byl by trestný, i kdyby nadržování jiným zločínům vojenským nebylo ohroženo trestem.

Sporno by mohlo býti, jak vykládati slova „po spáchání“ u trvacích deliktů, jako je zločin zběhnutí, který v přijde právě nejčastěji v úvahu. Bylo by lze dovozovati, že výrazem „po spáchání“ se naznačuje, že trestný čin musí býti v době nadržování dokonán a že nestačí počáteční jeho akt. S takovým výkladem nelze však souhlasiti, poněvadž by odporoval přímo účelu trestního ustanovení § 21 č. 2 a činil by je ilusorním. Zajisté musí tu postačiti započetí trvacího deliktu a u nadržování zběhnutí bude se tím rozuměti, že osoba, již se nadržuje, musí býti v této době zběhem.

Ustanovení odstavce č. 3, které osvobozuje vinníka

od trestu, nadřžoval-li osobě blízké (viz § 39 č. 4), znamená zcela spravedlivé zmírnění dosavadního právního stavu.

Řízení pro zločiny uvedené v § 21 náleží soudům sborovým první stolice (divisním) (§ 36, 37).

Mimořádné zmírnění trestu je za normálních dob přípustné.

§ 22.

Nedovolené najímání vojska.

Kdo bez dovolení vlády najímá příslušníka republiky pro vojenskou službu cizí moci nebo kdo najímání takové zprostředkuje, trestá se za zločin žalářem od šesti měsíců do pěti let.

Československý státní příslušník, který chce vstoupiti do vojenských služeb cizí moci, potřebuje k tomu podle § 6 branného zákona svolení presidenta republiky. Pendentem k tomu jest ustanovení § 22 zák. na ochr. republ., ve kterém se předpisuje požadavek svolení vlády pro najímání československých příslušníků do takových služeb.

Kdo svémocně příslušníky republiky pro cizí vojenské služby najímá nebo najímání zprostředkuje, trestá se za zločin.

Podotknouti sluší, že ze zrušených § 92 tr. z. a § 306 v. tr. z. nebyla přejata ustanovení o najímání vojínů ke kolonizaci cizích území a o loupeži lidí, spáchané ve prospěch cizí moci a povstalců na vojínech.

Bylo-li nedovolené najímání čs. státních příslušníků spácháno v cizině, lze je trestati, jen když je pachatelem československý příslušník (§ 38).

Příslušným k provedení trestního řízení jest sborový soud první stolice (divisní) (§§ 36, 37).

Mimořádné zmírnění trestu jest v normálních dobách přípustno (§ 28).

§ 23.

Nedovolené zpravodajství.

Kdo tiskem uveřejní zprávu o síle, válečné zdatnosti nebo pohybu vojska neb o jiném zařízení republiky nebo jejího spojence, zavedeném k obraně, ac to bylo úředně zakázáno neb ac mohl ze zprávy nebo jiných okolností vědět, že uveřejněním ohrožuje zájem státu,

kdo tiskem uveřejní zprávu o mimořádných zařízeních k udržení neb obnovení pokoje, ac to bylo úředně zakázáno,

trestá se za přečin vězením od osmi dnů do šesti měsíců.

Nedovolené zpravodajství v tisku o vojenských věcech bylo až dosud trestné podle čl. IX zákona ze dne 17. prosince 1862 č. 8 ř. z. z 1863 a § 456 uh. trest. zák. (státní vězení do 5 let).

§ 23 unifikuje obě tyto normy a připojuje trestnost zpravodajství o mimořádných zařízeních k udržení a obnovení pokoje proti vydanému zákazu.

Ustanovení o nedovoleném zpravodajství vojenském jest podpůrné povahy v poměru k § 6; ví-li pachatel, že předmět uveřejnění měl býti utajen pro obranu státu, bude potrestán pro zločin uvedený v § 6 č. 2 nebo č. 3.

Přečin uvedený v § 23 náleží do příslušnosti sborového soudu první stolice (divisního) (§§ 36, 37).

Mimořádné zmírnění jest v normálních poměrech přípustno (§ 28).

§ 24.

Ohrožování obrany republiky.

1. *Kdo proti zákazů dopraví do ciziny zbraně, střelivo nebo jiný válečný materiál, trestá se za přečin vězením od jednoho měsíce do jednoho roku.*

2. *Kdo bez úředního povolení zhotoví popis, plán, náčrt nebo snímek některého zařízení neb opatření na obranu republiky,*

kdo bez úředního povolení úřední plány, náčrty, snímky nebo spisy o takových zařízeních neb opatřeních opíše, obkreslí neb ofotografuje nebo jinému dá nebo nechá opsati, obkresliti neb ofotografovati,

kdo bez úředního povolení uvedené předměty sobě nebo jinému opatří neb uveřejní,

trestá se, není-li čin přísněji trestný, za přešpek peněžitým trestem od 50 Kč do 10.000 Kč nebo vězením od osmi dnů do šesti měsíců.

Společným účelem všech těchto ustanovení je ochrana branné moci republiky, jako nejúčinnější záštity její bezpečnosti vnější. Ustanovení ta přejata byla většinou z platných zákonů, takže jich účelem je pouze unifikovati trestní ochranu tohoto nejcennějšího statku. Tak § 21 rovná se §§ 220 a 222 tr. z. se změněním, že v případě č. 2 není vinník trestný, nadřizoval-li osobě blízké. § 22 odpovídá § 92 tr. z., § 23 odpovídá čl. IX zák. z r. 1862 a § 456 uh. tr. z.

Přečin uvedený v § 24 č. 1 přechází ve zločin podle § 6 č. 1, byl-li spáchán za války pro vojsko nepřátelské.

Až dosud byla tato skutková podstata upravena v § 34 č. 3 zák. čl. XL z r. 1879.

Přestupek uvedený v § 24 č. 2 jest vhodným doplňkem zločinu podle § 6 č. 2 a 3 a přejímá s menšími změnami skutk. podstatu přešpek uvedeného v § 33 zák. čl. XL. z r. 1879.

Podotknouti sluší, že nyní bude zapotřebí úředního povolení k ofotografování jakéhokoli vojenského objektu, sloužícího obraně republiky.

Přečin uvedený v č. 1 náleží do kompetence sborového soudu první stolice (divisního), přešpek uvedený v č. 2 do příslušnosti soudu okresního (brigádního) (§§ 36, 37).

Mimořádné zmírnění trestu jest v dobách normálních přípustno (§ 28).

§ 25.

Ohrožování veřejné správy orgánem moci veřejné.

Orgán moci veřejné, který vykonává své úřad úmyslným jednáním neb úmyslným opominutím proti zákonům ústavním nebo proti zákonům a nařízením, vydaným na provedení zákonů ústavních, ohrožuje zájmy veřejné správy, trestá se, není-li čin jeho přísněji trestný, za přešpek pokutou do 10.000 Kč nebo vězením do tří měsíců, a to dohlédacím úřadem správy státní přímo nadřízeným a není-li takového, úřadem, který určí vláda.

Zkušenosti delší doby ukázaly, že zákony ústavní, jakož i zákony a nařízení vydané na jich provedení, bývají v praxi zřejmě sabotovány, a to právě těmi, kdož jsou v první řadě

povolání, aby je v život uváděli. Takovým jednáním orgánů veřejné moci bývá státní správa těžce ohrožována, nehledě ani k tomu, že jednání takové vzbuzuje vážnou nespokojenost v širokých vrstvách obyvatelstva a podrývá důvěru v sílu moci zákonodárné a výkonné. Rozumí se samo sebou, že neodvislost soudcovská, zaručená v § 98 úst. list., není tím dotčena.

Subjektem tohoto trestného činu může být každý orgán veřejné moci, který vykonává úřad. Okruh osob, které tu přicházejí v úvahu, neomezuje se tedy jen na státní orgány, nýbrž i každý jiný veřejný úřední pravomocí nadaný orgán (na př. obecní) může se tímto deliktem proviníti.

Po stránce objektivní předpokládá tento přestupek, že byly (ať pozitivním jednáním, ať opomenutím) porušeny zákony ústavní nebo zákony neb nařízení vydaná k provedení ústavních zákonů a mimo to, že se to stalo u výkonu úřadu a že tím zájmy veřejné správy byly ohroženy.

Po stránce subjektivní žádá se, aby se porušení zmíněných norem stalo úmyslné, t. j. aby orgán veřejné správy byl si toho vědom, že jedná proti ústavním zákonům a jejich provedením.

Trestání přestupku nenáleží soudu, nýbrž přímo nadřízenému dohlédacímu úřadu správy státní a není-li tu takového úřadu, pak úřadem, který určí vláda.

Stalo-li se jednání neb opomenutí za předpokladů uvedených v § 101 tr. z., § 380 voj. tr. z. nebo § 467 a násl. uh. tr. zák., nastoupí stíhání pro zločin zneužití úřední (služební) moci, po případě zločin nebo přečin úředníků.

O promlčení přestupku platí ustanovení minist. nařízení z 3. dubna 1855 č. 61 ř. z. a § 31 zák. čl. XL z r. 1879.

§ 26.

Neodstranění nebo zřízení nedovolených pomníků.

1. *Politický (státní policejní) úřad může naříditi, aby byly odstraněny pomníky, nápisy a jiné památky umístěné na veřejném místě nebo tak, že jsou viditelné z veřejného místa, jsou-li rázu protistátního nebo jsou-li zřízeny některému členu rodin panovavších v Rakousku, Uhersku nebo Rakousko-Uhersku, v říši Německé nebo některému členu dynastií panovavších r. 1914 na půdě říše Německé.*

Tentýž úřad může také zakázati zřizování takových pomníků, nápisů a památek na přístě.

Za pomníky nebo památky považují se zejména i poprsí, desky, obrazy, znaky a odznaky.

Místem veřejným rozumějí se ve smyslu tohoto ustanovení náměstí, ulice, veřejné cesty, sady, veřejné sbírky, lázně, školy, výčepní a zábavní místnosti a jiná veřejně přístupná prostranství a místnosti.

2. *Nevyhoví-li ten, komu bylo pravoplatně nařízeno, aby odstranil takový pomník, nápis nebo památku, tomuto nařízení ve stanovené lhůtě,*

kdo přes zákaz zřídí nový takový pomník, nápis nebo památku,

trestá se politickým (státním policejním) úřadem za přestupek pokutou do 10.000 Kč nebo vězením do tří měsíců neb obojím trestem. Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi v místech, kde není státního policejního úřadu, vydává trestní náleží administrativní vrchnost policejní.

Také toto ustanovení je již dávným požadavkem některých politických stran. Pomníky, jichž se toto ustanovení týče, jsou dvojího druhu: jednak jsou to pomníky rázu protistátního (na př. milleniové pomníky na Slovensku a Podkarpatské Rusi, připomínající tisíciletou porobu Slováků a Podkarpatských Rusů) nebo jsou to pomníky, postavené některému členů určitých panovnických rodin.

Skutková podstata přestupku zřízení nedovolených pomníků (§ 26 č. 2 druhý případ) nevyžaduje, aby byl zákaz pravoplatný. Kdo tedy užil proti zákazu opravných prostředků, nesmí počítati se zřízením pomníku (nápisu, památky), pokud nebyl zákaz zrušen pravoplatným rozhodnutím vyšší instance.

O promlčení přestupku platí to, co uvedeno v poznámce k § 25.

HLAVA IV.

Závěrečná ustanovení.

§ 27.

Účinná litost.

1. Pro úklady (§ 1), jich přípravu (§ 2), ohrožení bezpečnosti republiky (§ 3) nebo vojenskou zradu (§ 6) není trestný, kdo dobrovolně a ne proto, že jeho jednání bylo odhaleno, od něho upustí a buď učiní oznámení úřadu v čas, kdy škodlivý výsledek mohl býti zamezen, nebo sám jej zamezí nebo napraví.

2. Účastník na spolčení k úkladům (§ 2), k ohrožení bezpečnosti republiky (§ 3), k vojenské zradě (§ 6) nebo k útokům na ústavní činitele (§ 9) není pro tento čin trestný, jestliže dříve, než bylo podniknuto ještě něco jiného než spolčení, a ne proto, že spolčení bylo odhaleno, buď způsobil, že od podniku bylo upuštěno, nebo spolčení úřadu oznámil.

3. Oznámením trestného podniknutí nestává se beztrestným ten, kdo v úmyslu, aby je vyhradil úřadu, je nastrojil nebo naváděl k účasti na něm.

Stát nemá zájmu na tom, aby zbytečně byli trestáni ti, kdož připravovali nebo pokoušeli se o zvláště těžké činy proti jeho existenci nebo bezpečnosti. Naopak má větší zájem na tom, aby bezpečnost jeho nebyla ohrožována, a zaručuje proto beztrestnost těm, kteří zavčas od svého trestného podnikání upustí. Obdobná

ustanovení nalézáme i v osnovách cizích a v cizím zákonodárství. Je to nutno proto, že zákon postihuje trestní sankcí již přípravné činy a tedy musí poskytnouti pachatelé možnost, aby včasným upuštěním od příprav zajistil si beztrestnost. Jinak by i pachatelé, kteří svedeni nebo z lehkomyšlnosti takových podniků se zúčastnili, neměli návratu a byli by zákonem samým dohnáni k tomu, aby ve své trestné činnosti pokračovali.

Při tom může jíti o dvojí případ. Buď dopouští se trestného činu jednotlivec nebo společenství. Pokud jde o jednotlivce, zajišťuje návrh beztrestnost tomu, kdo upustil od své činnosti dobrovolně a zamezil veškerý škodlivý výsledek, který z činu může nastati. Zamezení to může se státi dvojnásobem: buď pachatel učiní závazek oznámení úřadu, takže úřad může škodlivý výsledek ještě zameziti, nebo neučiní oznámení úřadu, avšak zamezí škodlivý výsledek sám anebo, vzešel-li již takový škodlivý výsledek, jej napraví.

Účastník na společenství stává se beztrestným tehdy, když ustoupil od své činnosti v době, kdy nebylo ještě podniknuto nic jiného, než že několik osob se spojilo. Beztrestnost zaručuje se mu opět jen tehdy, když ustoupení jeho bylo dobrovolné a když zamezil pokračování v činnosti. Zamezení to může býti způsobeno opět dvojnásobem a to buď oznámením úřadu anebo přiměním ostatních účastníků, že od podniku úplně upustí.

Z beztrestnosti i při účinné lítosti vyjímá však zákon tak zvané agenty provokátory. Pod nimi rozumí ty, kdo trestný podnik

sami nastrojili nebo k účasti na něm naváděli a měli již při tom předem úmysl úřadu takový podnik oznámiti.

Ustanovení o účinné lítosti nastupují na místo dosud platných § 62 tr. z., §§ 136, 137, 151 uh. tr. z. a §§ 331, 338 voj. tr. z.

Úprava je volena podobně jako v §§ 136, 137 uh. tr. zák. s tou odchylkou, že z dobrodiní účinné lítosti jsou nyní výslovně vyňati ti, kdo podnik nastrojí nebo k němu navádějí s úmyslem, vyzraditi jej úřadu (agenti provokatéři).

Odchylnou je úprava také v tom směru, že dosavadní předpisy připouštěly účinnou lítost jen v době, kdy úřady neměly ještě vědomosti o podniku, kdežto § 27 klade důraz na subjektivní hledisko pachatelovo a jeho pohnutku, kterou nesmí býti důvod, že jeho jednání bylo odhaleno. Jest tedy účinná lítost možná i v době, kdy úřady věděly o přípravách k zločinnému podniku, jestliže jen ten, pro koho má přijíti účinná lítost v úvahu, o tomto odhalení neví.

Zrušuje se beztrestnost pro účinnou lítost u zločinu nedovoleného najímání vojska uvedeného v § 22, jež až dosud byla zaručena pachatelé podrobenému vojenské soudní pravomoci v § 313 voj. tr. z.

§ 28.

Vyměřování trestu.

Za přitěžující budiž pokládáno zejména, že čin byl spáchán se zbraní, ze zjištěnosti, osobami společenými, orgánem moci veřejné, duchovním, školním učitelem nebo na místech nebo za okolnostech vyžadujících zvláštní vážnosti (jako jsou

veřejnoprávní sbory, úřady, školy, místa určená pro bohoslužbu), pokud již zákon sám na tyto okolnosti zvláště nehledí.

[Snížení dočasný trest na svobodě pod dolejší hranici trestní sazby a zaměnění jeho způsob za mírnější je vyloučeno, jde-li o zločin uvedený v § 1, § 2, § 6 č. 1 až 3, § 7 č. 4 při sazbě od deseti do dvaceti let a § 7 č. 5 při sazbě od pěti do dvaceti let. V ostatních případech nemá soudce tohoto práva, byl-li čin v tomto zákoně uvedený spáchán v době války nebo v době, kdy byl veřejný pořádek porušen ve větším rozsahu a k jeho obnovení bylo nutno užiti mimořádné moci, vyjmajíc, že by šlo o přečin § 5 č. 2, § 6 č. 4, § 11 a § 16 č. 1 neb o přešupek § 20.]

Jinak může soudce užiti tohoto práva s obmezením, že, je-li zákonnou sazbou těžký žalář nejméně pětiletý, nesmí uložit trest mírnější než žalář jednoho roku, a je-li zákonná sazba těžký žalář nejméně desetiletý, trest mírnější než těžký žalář tři let. Místo těžkého žaláře doživotního nesmí uložit trest mírnější než těžký žalář desetiletý.]

Byl-li na osobách a za okolností uvedených v § 7 spáchán zločin vraždy podle § 278 tr. z. čl. V z roku 1878, nesmí soud, ani užije-li práva daného mu v § 91 a § 92 tohoto tr. z., uložit mírnější trest než doživotní káznici.

Zde stanoví návrh zásady pro vyměřování trestu odchýlné částečně od práva dosud platného. V prvním odstavci vytyká některé pro tento druh trestných činů zvláště důležité okol-

nosti přitěžující a dává tím soudům návod, jakým způsobem při posuzování závažnosti činu si mají počínati. Za přitěžující okolnost nemůže ovšem býti považována taková, kterou zákon sám již ve skutkové podstatě trestného činu vytyká. V dalších ustanoveních osnova upravuje užívání práva zmírňovacího. Omezení tohoto práva bylo v zájmu vydatné ochrany republiky přímo nezbytné. Návrh rozlišuje tři skupiny trestných činů. U první skupiny stanoví minimální trestní sazby, jež nemohou býti ani užítím zmírňovacího práva překročeny.

V druhé skupině stanoví činy, u nichž mimořádné právo zmírňovací jest přípustno podle obecných zásad.

Ve třetí skupině zahrnuje pak veškeré ostatní trestné činy proti tomuto zákonu a vylučuje u nich užiti zmírňovacího práva tehdy, byly-li spáchány v době války nebo v době porušení veřejného pořádku ve větším rozsahu, takže k jeho obnovení bylo nutno užiti mimořádné moci.

V témž paragrafu konečně upravuje návrh jednotně pro celé území republiky, pokud jde o užívání tohoto zákona, zmírňovací právo při trestech na svobodě přes pět let. Při tom přidržuje se částečně dosavadního platného práva dříve rakouského, částečně dosavadního práva uherského.

Ustanovení I. až III. hlavy tohoto zákona jsou změnou a doplněním zvláštních částí platných trestních zákonů (trestního zákona ze dne 27. května 1852 č. 117 ř. z., uherského trestního zákona čl. z. V z r. 1878, uherského zákona o přestupcích čl. z. XL

z r. 1879, vojenského trestního zákona ze dne 15. ledna 1855 č. 19 ř. z.).

Proto pokud jde o všeobecné otázky, které přijdou v úvahu při potrestání pro takové činy, bude nutno se řídit tím, co stanoví všeobecné části trestních zákonů.

Pokud se jedná o civilní trestní zákony, bude rozhodovati v tom směru zda se užije býv. rakouského nebo býv. uherského zákona, ustanovení posl. odstavce § 51 trestního řádu z 23. května 1873 č. 119 ř. z. a posl. odst. § 16 uher. trestního řádu z čl. XXXIII z r. 1896 (ve znění zákona ze dne 18. prosince 1919 č. 1 Sb. z. a n. z 1920).

Všeobecné části vojenského trestního zákona užije se u osob vojenské soudní pravomoci podrobených a to i tam, kde provedení hlavního líčení přísluší státnímu soudu (§ 20 z. o stát. soudu).

V § 28 a násl. zákona na ochranu republiky uvedeny jsou však některé odchylky od všeobecných norem trestních zákonů, které mají míti místo v řízení pro činy podle tohoto zákona; tyto odchylky jsou pak téměř vesměs jednotné pro všechny tu jmenované právní oblasti a lze na ně proto pohlížeti jako na práci unifikační.

§ 28 uvádí z těchto odchylek odchýlná pravidla platná pro vyměřování trestu.

K tomu sluší podotknouti, že zákon uvádí názvy trestu podle terminologie obsažené v trestním zákoně dříve rakouském (shodně je označení ve voj. trestním zákoně), takže pro oblast trestního práva dříve uherského bude nutno použití při určení druhu trestu pravidel, jež obsahuje zákon ze dne 15. dubna 1920 č. 284 Sb. z. a n.

Především obsahuje § 28 ustanovení o přitěžujících okolnostech a jmenuje jich několik, naznačuje slůvkem

„zejména“, že výpočet jest příkladný. Neruší se tedy, nýbrž jen doplňují ustanovení trestních zákonů o přitěžujících okolnostech (§§ 43, 44, 263 tr. z., § 89 uh. tr. z., §§ 111, 112 voj. tr. z.).

(Tato ustanovení o přitěžujících okolnostech platí též při vyměřování trestu na činy uvedené v zákoně o třaskavinách.) (§ 43.)

V dalším upravují se odchylky od obecných pravidel platných pro zmírňování trestů na svobodě, která jsou uvedena v §§ 54, 55, 260 : b, 261, 262 tr. z., §§ 91, 92, 93 uh. tr. z., § 21 uh. zák. o přestupcích, §§ 92, 93, 94, 125, 126 voj. tr. z., § 338 odst. 2 a 3 trestního řádu z 23. května 1873 č. 119 ř. z. a § 309 vojenských trestních řádů ze dne 5. července 1912 č. 131 ř. z. a zák. čl. XXXIII z r. 1912 a nejl. rozh. z 9. listopadu 1858 (prohl. rozhodn. vrch. arm. velitelství z 12. listopadu 1858, č. pres. 2045).

Odchylky ty jsou následující:

A. Trest doživotního těžkého žaláře:

Tento trest někdy jest ustanoven vedle dočasného trestu na svobodě a volba toho neb onoho trestu závisí na ocenění přitěžujících a polehčujících okolností. Tam však, kde zákon hrozí trestem doživotního těžkého žaláře jako trestem jediným, lze trest zmírniti nejvýše na těžký žalář desetiletý.

B. Dočasné tresty na svobodě:

a) Jde-li o zločiny uvedené v § 1, § 2, § 6 č. 1 až 3, dále při sazbě od deseti do dvaceti let v § 7 č. 4 a při sazbě od pěti do dvaceti let v § 7 č. 5, jest vyměřiti dočasný trest na svobodě přesně v mezích zákonné sazby a ani druh trestu nesmí býti zaměněn za mírnější.

b) U přečinů uvedených v § 5 č. 2, § 6 č. 4, § 11 a § 16 č. 1 a přestupku uvedeného v § 20 má soud právo užití zmírnění a i přeměny trestu podle shora

citovaných ustanovení trestních zákonů a to vždy, nejsou v tomto právu omezen předpisy zákona na ochranu republiky,

c) u ostatních trestných činů podle tohoto zákona činí se rozdíl:

1. byl-li takový čin spáchán v době války (viz § 39 č. 3) nebo v době, kdy byl porušen veřejný pořádek ve větším rozsahu a k jeho obnovení bylo nutno užití mimořádné moci, nutno trest vyměřiti přesně podle zákonné sazby a ani druh trestu nesmí býti zmírněn;

2. byl-li čin spáchán v době jiné, lze užití práva zmírnění a přeměny trestu podle shora uvedených všeobecných předpisů, avšak s tou odchylkou, že u těžších zločinů s trestem těžkého žaláře,

a) kde zákonná sazba počíná pěti lety těžkého žaláře, lze uložití jako nejmírnější trest žalář jednoho roku,

β) kde zákonná sazba počíná deseti lety těžkého žaláře, lze uložití jako nejmírnější trest těžký žalář tříletý.

(Ke skupině trestných činů uvedených sub c) jest řaditi i trestné činy uvedené v zákoně o třaskavinách.) (§ 43.)

O omezení přeměny trestu smrti na zločin vraždy spáchaný za okolností uvedených v § 7 v případech, v nichž se užije trestního zákona uherského, bylo promluveno v poznámce k § 7.

§ 29.

Trest peněžitý a zabavení jmění.

1. Za čin trestný podle tohoto zákona může soud vedle trestu na svobodě uznati také na trest peněžitý, zejména byl-li čin spáchán ze zjištěnosti

nebo v úmyslu poškoditi republiku. Tento trest je vyměřiti za přestupek od 50 Kč do 10.000 Kč, za přečin od 200 Kč do 50.000 Kč a za zločin od 1000 Kč do 500.000 Kč.

2. Peněžité tresty a pokuty uložené podle tohoto zákona připadají státu.

3. Odsoudí-li soud pro zločin uvedený v § 1 až 5 nebo v § 6 č. 1 a 2, může vyřknouti, že ze jmění odsouzeného určitá část připadá státu jako náhrada za škodu činem způsobenou. O zajištění a dobývání této náhrady platí ustanovení § 18 zákona o trestání válečné lichozy ze 17. října 1919, č. 568 Sb. z. a n.

Uzná-li soud při odsouzení podle tohoto zákona na trest na svobodě, má právo spojit s trestem na svobodě peněžitý trest a to jde-li o přestupek, od 50 Kč do 10.000 Kč, za přečin od 200 Kč do 50.000 Kč a za zločin od 1000 Kč do 500.000 Kč. Tento vedlejší peněžitý trest lze uložití zejména tehdy, byl-li čin spáchán ze zjištěnosti nebo v úmyslu poškoditi republiku. Tento příkladný výpočet naznačuje, že soud, když uvažuje o uložení vedlejšího peněžitého trestu, má přihlížeti k pohnutkám činu a úmyslu pachatele, jakož i k tomu, zda snad pachatel nenabyl z činu hmotných výhod. Vedlejší peněžitý trest jest tu fakultativní a nikoli imperativní.

Odsoudí-li soud někoho pro některý ze zločinů uvedených v § 1 až 5 nebo v § 6 č. 1 a 2, může vyřknouti v rozsudku, že určitá část (na př. dvě třetiny) ze jmění odsouzeného připadá státu jako náhrada za škodu způsobenou činem. I tento výrok není obligatorní, nýbrž jen fakultativní. Jeho předpokladem je, aby soud došel v rozsudku přesvědčení, že obviněný tím činem, kterým byl uznán

vinným a který spadá mezi shora vyjmenované delikty, způsobil státu škodu, byť i nepřímou (na př. vyvoláním větších výdajů státních). Přesné zjištění výše škody není však podmínkou tohoto výroku, zejména tam, kde je jasno, že způsobená škoda značně přesahuje část jmění za propadlou prohlášenou.

O dobývání a zajištění této náhrady platí ustanovení § 18 zákona o trestání válečné lichvy ze 17. října 1919 č. 568 Sb. z. a n.

Jakmile tedy výrok soudu o propadnutí části jmění nabude právní moci, zavede příslušný civilní soud řízení podle obdoby řízení pozůstalostního, v němž byla podána přihláška dědická s výhradou právního dobrodružního inventáře. Při tom má stát (zastoupený finanční prokuraturou, po případě generálním finančním ředitelstvím v Bratislavě) práva a povinnosti přihlášeného dědice. Odsouzenému a osobám, o něž je povinen odsouzený pečovat, ponechá se — pokud k tomu nestačí část nepropadlá — ještě tolik, kolik potřebují na výživu a výchovu, při čemž třeba přihlížeti k výtěžkové schopnosti odsouzeného a těchto osob.

Lze-li již v dřívějším stadiu řízení míti za to, že může dojíti k zabránění části jmění a že jest třeba jmění zajistiti k tomuto účelu, může sborový soud prvé stolice ve shromáždění čtyř soudců usnésti se na tom, že se jmění obviněného zatímně zajišťuje. Totéž opatření může učiniti i soud po vynesení rozsudku, v němž prohlásil zabránění části majetku obviněného ve prospěch státu.

Vede-li se řízení u soudu vojenského (voj. prokurátora), jest příslušným k vydání takového zabezpečovacího usnesení soud divisní (§ 40 vládního nařízení z 11. listopadu 1919 č. 597 Sb. z. a n.).

§ 30.

Trest náhradní.

Doba náhradního trestu za nedobytný trest peněžitý budiž stanovena podle zavinění.

Uznal-li soud na trest peněžitý jako vedlejší, vyměří náhradní trest stejným druhem trestu jako trest hlavní.

Doba náhradního trestu nesmí převyšovati jeden rok a dohromady s hlavním trestem meze zákonné sazby.

Je-li trestem hlavním trest na svobodě dvacetilet nebo na doživotí, trest náhradní se vůbec neuloží.

Podle § 1 nařízení ministerstva spravedlnosti z 11. února 1855 č. 30 ř. z., § 327 odst. 2 písm. d) uh. trest. řádu, zák. čl. XXXIII z r. 1896 a § 308 odst. 1 č. 5 voj. trestních řádů (zákona z 5. července 1912 č. 131 ř. z. a zák. čl. XXXIII z r. 1912) má soud vždy, kdy rozsudkem odsoudí k peněžitému trestu, určití náhradní trest na svobodě, který nastoupí na jeho místě v případě nedobytnosti.

O způsobu a trvání tohoto náhradního trestu mají však platné trestní zákony různá ustanovení. § 260 tr. z. a § 95 voj. tr. zák. ustanovují, že náhradním trestem má býti vězení a to, pokud by nebylo jinak stanoveno, za 10 Kč jeden den vězení. Podle § 53 uh. tr. z. má býti náhradním trestem vězení a funguje-li peněžitý trest jako trest vedlejší, tentýž druh trestu jako trest hlavní. Při tom se má čítati jeden den za částku do 20 Kč. Náhradní trest na svobodě nesmí však přesahovati šest měsíců a je-li peněžitý trest trestem vedlejším, tři měsíce. Je-li hlavním trestem káznice doživotní nebo

káznice neb státní vězení patnácti let, není náhradní trest přípustný. Konečně podle § 22 uh. zák. o přešturecích jest náhradním trestem uzamčení a počítá se za každých 20 Kč jeden den.

§ 30 zákona na ochranu republiky unifikuje pro svoji právní sféru tyto předpisy, přihlížeje spíše k právu dříve uherskému, jež však podstatně zlepšuje. Neurčuje již trvání náhradního trestu podle pevných sázeb, nýbrž ponechává soudu volnou úvahu, aby podle zavinění délku trestu určil. Také maximální hranice náhradního trestu určeny jsou jinak, a to způsobem, který odpovídá těžším trestním sankcím tohoto zákona.

§ 31.

Zabrání a propadnutí.

Má-li obviněný ve svém majetku předměty, o něž se trestným činem obohatil, nebo jiné předměty, jež si za ně opatřil, nebo hodnotu takových předmětů, může soud prohlásiti, že tyto předměty nebo jich hodnota se zabírají ve prospěch státu.

Předměty, jimiž trestný čin byl podniknut nebo které trestným činem byly vyrobeny nebo získány nebo které jsou zřejmě určeny ke spáchání trestného činu, může soud prohlásiti propadlými ve prospěch státu, nehledě k výsledku trestního řízení, ohrožují-li bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost nebo veřejný pořádek. Nenáležejí-li tyto předměty obviněnému, rozhodne o propadnutí sborový soud první stolice, u něhož trestní řízení se vede nebo v jehož obvodě se předměty nalézají, ve shromáždění tří soudců v neveřejném sedění po slyšení veřejného žalobce a zúčastněné strany. Na toto rozhodnutí mohou obě strany podat do

tři dnů stížnost, o níž rozhodne sborový soud druhé stolice.

Zvláštní ustanovení o zabrání a propadnutí jsou nutná, poněvadž trestní zákon z r. 1852 a vojenský trestní zákon mají o tom ustanovení nedostatečná. (Jinak uherský trestní zákon v § 61.)

Rozeznává se zabrání zisku z trestného činu a propadnutí prostředků trestného činu.

Pokud jde o zisk z trestného činu, dopouští zákon jeho zabrání, jedná-li se o předměty, o něž se obviněný trestným činem (uvedeným v tomto zákoně) obohatil, nebo o jiné předměty, jež si za ně opatřil, nebo o hodnotu takových předmětů, avšak jen pod tou podmínkou, že obviněný má takové předměty, po případě hodnotu ve svém majetku. Zabrání předmětů, jež zatím přešly do majetku cizích osob, nelze tedy vysloviti. Zabrání děje se ve prospěch státu.

Naproti tomu objektem propadnutí jsou takové předměty, jimiž byl trestný čin podniknut nebo předměty, které byly vyrobeny trestným činem (na př. snímky zařízení na obranu republiky) nebo předměty, které jsou ke spáchání trestného činu zřejmě určeny (na př. šifrové klíče k sdělování státních tajemství). Tyto předměty lze prohlásiti propadlými však jen tehdy, ohrožují-li bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost nebo veřejný pořádek. Není-li splněna tato podmínka, vydá soud takové předměty jejich majiteli, jakmile jich není třeba k účelům důkazu, po případě po právní moci rozsudku.

Uvedené předměty lze však prohlásiti propadlými nejen v těch případech, když náleží obviněnému, nýbrž i když patří jiným osobám. Další zvláštností je, že propadnutí je neodvislé od výsledku trestního řízení, takže může býti vysloveno i po rozsudku osvo-

bozujícím nebo při zastavení trestního řízení. Tuto zvláštnost lze plně odůvodnit tím, že propadnutí není trestem, nýbrž opatřením ve veřejném zájmu, jež vyžaduje bezpečnost státu, veřejná bezpečnost nebo veřejný pořádek.

Nenáleží-li uvedené předměty obviněnému, rozhoduje o propadnutí bez ohledu na to, zda jde o trestní případ civilní či vojenský, vždy sborový soud první stolice (buď ten, u něhož se vede trestní řízení nebo ten, v jehož obvodě se nalézají předměty, o jichž propadnutí se má rozhodnouti) ve shromáždění tří soudců v neveřejném sezení po slyšení státního zástupce a zúčastněné strany. Do tohoto rozhodnutí může si státní zástupce a zúčastněná strana stěžovati do tří dnů; o stížnosti rozhodne sborový soud druhé stolice.

K zajištění předmětů pro pozdější soudní výrok o zabránění a propadnutí slouží ustanovení §§ 98, 143 a násl. tr. ř., § 169 a násl. uh. tr. ř. a § 226 a násl. voj. tr. ř.

V §§ 29 až 31 upravuje zákon tresty na majetku. Za takové tresty považují se vedlejší tresty peněžité, zabavení jmění, zabránění a propadnutí.

Tato ustanovení z velké části převzata jsou z obojího platného práva a mají pouze za účel stanoviti pro obor tohoto zákona předpisy jednotné. Pokud jde o zabavení jmění, připouští je návrh pouze v případech nejtěžších zločinů proti státu a i tu nikoliv obligatorně, nýbrž ponechává soudu možnost, aby trest takový uložil. Rovněž odstraňuje zákon dosavadní ustanovení o úplném zabavení celého majetku, pokládaje je za nehumanní a postihující mnohdy i nevinnou rodinu pachatelovu. Na druhé

straně ovšem nelze upustiti od toho, aby státu nebyla nahrazena škoda vzešlá z trestného podnikání. Škodu takovou nebude lze mnohdy ani číselně zjistiti a musí proto býti ponecháno soudu, aby v uvážení všech okolností a rozsahu trestné činnosti stanovil zlomek jmění pachatelova, jímž má přispěti k náhradě škody státu způsobené.

Nová jsou též ustanovení o zabránění a propadnutí. Jsou nutnými proto, že platný trestní zákon, dříve rakouský, nemá obecných ustanovení o podobných vedlejších trestech. Tresty takové vyskytly se pouze v některých zákonech speciálních a bylo proto nutno i v tomto zákoně je upravit. Též objektivní řízení o propadnutí není novinkou platného práva. Vyskytuje se již v některých zákonech vedlejších. Rovněž tak není novinkou propadnutí věci, jež náležejí osobám cizím, na činu nezúčastněným. Taková ustanovení vyskytla se již v zákoně liechevním. Bylo však nutno pro tyto případy upravit též řízení za účasti osoby, již takové předměty náležejí.

§ 32.

Ztráta čestných práv občanských.

Uzná-li soud pro zločin uvedený v tomto zákoně na trest nejméně jednoho roku, vysloví zároveň jako vedlejší trest, že odsouzený pozbývá čestných práv občanských. Totéž vysloví soud, když uzná pro zločin na trest kratší jednoho roku, byl-li spáchán z pohmutek nízkých a nečestných.

Ztráta čestných práv občanských znamená:

1. trvalou ztrátu vyznamenání, řádů a čestných odznaků, veřejných služeb, hodností a funkcí,

akademických hodností a povolání, pro něž taková hodnost je podmínkou, jakož i ztrátu odpočívacích a zaopatřovacích požitků, platů z milosti i všelikých jiných platů z peněz veřejných,

2. *ztrátu způsobilosti k nabytí a opětnému nabytí práv uvedených pod č. 1,*

3. *ztrátu práva voliti a volen neb povolán býti k veřejné funkci nebo hlasovati ve věcech veřejných.*

Ztráta čestných práv občanských nastane právní mocí rozsudku a trvá, pokud jde o způsobilost k nabytí neb opětnému nabytí akademických hodností a povolání, pro něž taková hodnost je podmínkou, až do vykonání trestu, pokud jde o způsobilost k nabytí neb opětovnému nabytí jiných práv uvedených v odstavci druhém č. 1, po dobu, kterou určí soud od tří do deseti let, a pokud jde o ztrátu práva uvedeného v odstavci druhém č. 3, tři leta.

Tato doba počítá se v obou případech posléze uvedených od vykonání nebo promínutí trestu nebo promlčení jeho výkonu.

V tomto ⁷paragrafu upravuje návrh jako vedlejší trest ztrátu čestných práv občanských. Příslušná ustanovení obojího trestního práva podstatně se různila a bylo proto nutno, obojí právo unifikovati. Návrh stanoví předně, co vše rozumí se čestnými právy občanskými a stanoví dále případy, ve kterých na ztrátu čestných práv občanských může býti nalezeno. Obmezuje ztrátu čestných práv občanských pouze na odsouzení pro zločiny a i tu činí rozdíl,

zda jde o odsouzení k trestu nejméně jednoho roku, nebo k trestu kratšímu. Kdežto v prvním případě jest ztráta čestných práv občanských obligatorní, nastává v druhém případě pouze tehdy, byl-li čin spáchán z pohnutek nízkých a nečestných.

V § 32 unifikuje se pro obor působnosti tohoto zákona, jakož i zákona o třaskavinách (§ 43) ztráta čestných práv občanských, jež v jednotlivých trestních zákonech má rozdílnou povahu a různý obsah. V trestním zákoně dříve rakouském, jakož i vojenském trestním zákoně a jejich doplčích vystupuje ztráta čestných práv občanských jako právní následek odsouzení, kdežto podle uh. tr. z. má povahu vedlejšího trestu ztráty úřadu a pozbytí politických práv.

Ztráta čestných práv občanských v § 32 tohoto zákona uvedená zahrnuje v sobě:

a) trvalou ztrátu vyznamenání, řádů a čestných odznaků (viz zákon z 10. dubna 1920 č. 243 Sb. z. a n.), veřejných služeb, veřejných hodností, veřejných funkcí, akademických hodností a povolání, pro něž je akademická hodnost podmínkou, dále ztrátu požitků odpočívacích a zaopatřovacích, platů z milosti (§ 64 č. 9 úst. listiny) a veškerých jiných platů z peněz veřejných,

b) ztrátu způsobilosti k nabytí a opětnému nabytí akademických hodností a povolání, pro něž je taková hodnost podmínkou,

c) ztrátu způsobilosti k nabytí a opětnému nabytí vyznamenání, řádů a čestných odznaků, veřejných služeb, hodností a povolání, odpočívacích a zaopatřovacích požitků, platů z milosti a jiných platů z peněz veřejných,

d) ztrátu práva voliti a volen neb povolán býti k veřejné funkci nebo hlasovati ve věcech veřejných.

Z těchto ztrát jest ztráta uvedená pod a) trvalá, což značí, že uplynutím doby nenabývá se samočinně toho, co bylo ztraceno;

ztráta způsobilosti (t. j. nezpůsobilost) uvedená sub b) trvá jen do vykonání trestu; po té době není tu zákonných překážek proti opětnému udělení akademické hodnosti a připuštění k povolání tam uvedenému (vykonání trestu jest patrně i zde podle analogie posl. odstavce § 32 kláští na roveň prominutí trestu a promlčení jeho výkonu);

ztráta způsobilosti (t. j. nezpůsobilost) uvedená sub c) trvá po dobu, kterou určí soud v rozsudku na dobu od tří do deseti let; tato doba počítá se od vykonání nebo prominutí trestu nebo promlčení jeho výkonu (nevčítá se tedy do ní čas od pravoplatnosti rozsudku do započetí trestu, jakož i doba, v níž je trest vykonáván, ač podle celkového smyslu nelze pochybovati, že i po tuto dobu trvá nezpůsobilost);

ztráta práva uvedená sub d) trvá tři léta, jež se čítají způsobem naznačeným v předešlém odstavci.

Poněvadž jest jako ztráta čestných práv občanských podle tohoto zákona trestem a nikoli právním následkem odsouzení, nenastupuje nikdy samočinně (ipso jure), nýbrž jen tehdy, když ji soud vyslovil v rozsudku jako vedlejší trest.

Podle zákona má soud tuto ztrátu vysloviti, jestliže uzná pro zločin podle zákona na ochranu republiky anebo pro zločin podle zákona o třaskavinách na trest nejméně jednoho roku nebo když pro takový zločin uzná na trest kratší jednoho roku, byl-li spáchán z pohnutek nízkých a nečestných. V obou případech (trest nejméně jednoho roku, trest kratší a ale za zločin spáchaný z nízkých a nečestných pohnutek) jest uložení vedlejšího trestu ztráty čestných práv občanských obligatorní.

Jak již řečeno, zavádí se tento vedlejší trest pouze pro obor působnosti tohoto zákona a zákona o třaskavinách a proto jest nutno uvážiti, v jakém poměru je k podobným trestům známým uh. trest. zákonu a k právním následkům odsouzení podle trest. zákona z r. 1852 a voj. trestního zákona.

Uherský trestní zákon zná trest ztráty úřadu a dočasného pozbytí politických práv, jež se mají uložiti tam, kde to stanoví zákon; ztráta úřadu a dočasně pozbytí politických práv se ukládají buď obojí spolu (na př. v § 341 uh. tr. z.) nebo každé o sobě (na př. v § 364 uh. tr. z.). Jestliže však byl za takové trestné činy, při kterých je tento trest předepsán, uložen trest vězení nebo státního vězení, nepřevyšující šesti měsíců (příp. vedle toho peněžní trest) nebo bylo-li uznáno na trest peněžitý jako hlavní, může soud upustiti od uložení zmíněného trestu vedlejšího (§ 54 uh. tr. z.).

Při střetnutí se více trestných činů uloží se tresty ztráty úřadu a dočasněho pozbytí politických práv, jsou-li ve zvláštní části zákona ustanoveny třeba jen na jeden ze spáchaných činů (§ 103 uh. tr. zák.).

Z toho by se podávalo pro osoby podléhající uherskému trestnímu zákonu (t. j. osoby podřízené civilní trestní pravomoci, spáchavší čin na Slovensku neb v Podkarpatské Rusi) toto řešení:

Stalo-li se odsouzení jen pro činy trestné podle zákona na ochranu republiky, po případě podle zákona o třaskavinách, uloží se za podmínek § 32 trest ztráty čestných práv občanských.

Sbíhá-li se se zločiny uvedenými v těchto dvou zákonech trestný čin, na který ukládá uherský trestní zákon ztrátu úřadu a odnětí politických práv, dojde ke kumulativnímu uložení dvou sobě podobných ved-

lejších trestů a to trestu ztráty čestných práv občanských a trestu uvedeného v § 54 uh. tr. zák.

Pokud jde o osoby podléhající trestnímu zákonu z r. 1852, nutno především zdůraznit, že ztráta čestných práv občanských v § 32 upravená jest náhradou za právní následky odsouzení zmíněné v § 26 tr. zák. a zákoně z 15. listopadu 1867 č. 131 ř. z., jakož i zákonů je doplňujících. Proto v případech takových, kde dojde k odsouzení obviněného jen pro činy trestné podle zákona na ochranu republiky, po případě zákona o třaskavinách, zmíněné právní následky odsouzení nenastoupí a to ani tam, kde by soud při trestu kratším jednoho roku trest ztráty čestných práv občanských neuložil.

Nastane-li však souběh (mnohočinný nebo jednočinný) deliktů uvedených v zákoně na ochranu republiky (o třaskavinách) s delikty jinými, nastoupí bez ohledu na to, zda trest uvedený v § 32 byl uložen čili nic, právní následky, které zákony spojují s odsouzením pro takovýto konkurující čin.

Naproti tomu tam, kde se jedná o osoby vojenské, bude na místě řešení odchylné, poněvadž následky odsouzení podle vojenského trestního zákona nemají vesměs povahu ztráty čestných práv občanských ve smyslu § 32 zákona na ochranu republiky. Jsou to právě: degradace, propuštění a kasace, jež nemají za účel snížení občanskou čest vinníkovu, nýbrž slouží výhradně zájmům vojenské služby.

To vysvitá z § 87 voj. tr. zák., podle něhož má soud při odsouzení pro přečin vždy vysloviti degradaci nebo propuštění, kdykoli dojde k názoru, že by zájem služby utrpěl, kdyby byla odsouzenému ponechána jeho vojenská hodnost.

Vedle toho dopouští § 85 voj. tr. zák., aby u pod-

důstojníků kdykoli byl zostřen trest tuhého vězení degradací, tedy i bez podmínek § 87 voj. tr. zák.

Pokud jde o zločiny, jest povinea soud ukládati trest smrti, těžkého žaláře a žaláře vysloviti buď kasaci (kvalifikované propuštění, kvalifikovanou degradaci) nebo propuštění (degradaci) (§§ 45 až 48 voj. tr. zák.) a upuštění od propuštění neb degradace cestou mimořádného zmírnění (§ 125 voj. tr. zák.) je vázáno podmínkou, že to dovolí ohledy na vojenskou službu a vojenský stav.

Bude tedy povinností soudu, aby i při odsouzení pro trestné činy podle zákona na ochranu republiky nebo podle zákona o třaskavinách uznal na kasaci, propuštění a degradaci podle norem vojenského trestního zákona.

§ 33.

Vypovědění.

Je-li cizinec odsouzen za zločin podle tohoto zákona na dobu nejméně jednoho roku, vysloví soud zároveň, že odsouzený se vypovídá z území republiky.

V ostatních případech odsouzení podle tohoto zákona může to soud učiniti, byla-li činem ohrožena bezpečnost státu, veřejná bezpečnost nebo veřejný pořádek.

§ 33 rozeznává vypovědění obligatorní a fakultativní. Obligatorní je vypovědění při odsouzení pro zločin podle zákona na ochranu republiky na dobu nejméně jednoho roku, naproti tomu je fakultativní při odsouzení pro takový zločin k trestu kratšímu, jakož i při odsouzení pro přečin nebo přestupek podle tohoto zákona. Podmínkou tohoto fakultativního vypo-

vědění jest však, aby byla činem ohrožena bezpečnost státu, veřejná bezpečnost nebo veřejný pořádek.

Tatáž pravidla platí podle § 43 i při odsouzení pro trestné činy podle zákona o třaskavinách.

Tu ovšem vzniká otázka, v jakém poměru je toto vypovědění k vyhostění, o němž se zmiňuje § 11 zákona o třaskavinách; v něm se totiž praví, že soud, jestli odsoudí něhoho pro trestný čin uvedený v §§ 3, 4, 5, 6 nebo 8, může uznati, že vinník se vyhošťuje (§ 240, lit. *f*), *g*), *h*) trest. zák. z r. 1852).

K tomu sluší poznamenati že účinnost § 11 zákona o třaskavinách se podle § 43 zák. na ochranu republiky nerozšiřuje ani na Slovensko a Podkarpatskou Rus ani na obor vojenského soudnictví; zůstává tedy zmíněný paragraf nadále omezen jen na obor působnosti své dřívější, tedy na obor působnosti trest. zákona z r. 1852. Pokud tedy § 11 zákona o třaskavinách upravuje vyhoštění cizinců ze státního území ve smyslu § 240 lit. *h*) (§ 249 odst. 2) trest. zák. z r. 1852, jest mu derogováno § 33 a 43 zákona na ochranu republiky a proto sluší za to míti, že vedle vypovězení nebude tu míti vyhoštění cizinců ze státního území místa.

Vyhoštění z některého místa nebo země (§ 240 lit. *f*), *g*) trest. zák. z r. 1852) podle § 11 zákona o třaskavinách není naproti tomu zákonem na ochranu republiky nijak dotčeno.

§ 34.

Zastavení periodického tiskopisu.

1. Uzná-li soud v trestním řízení proti určité osobě nebo v řízení podle § 492 a 493 trestního řádu ze dne 23. května 1873 č. 119 ř. z., že obsahem periodického tiskopisu byl spáchán zločin nebo přečin uvedený v § 1, § 3, § 5 č. 1, § 6

č. 2 a 3, § 14 č. 1 a 2, § 15 č. 3 nebo § 16 č. 2 a že hledíc na předcházející taková rozhodnutí učiněná v době poměrně krátké o témž tiskopisu, byl i pod jiným názvem vydávaném, je se důvodně obávati, že budou uvedené trestné činy obsahem téhož tiskopisu nadále páčány, může zároveň vysloviti, že vydávání jeho může býti zastaveno.

Tento výrok lze bráti v odpor týmiž opravnými prostředky jako výrok o trestu nebo v řízení podle § 492 a 493 tr. ř. opravnými prostředky uvedenými v § 493 a 494 tr. ř.

Nabyli-li výrok soudu právní moci, může politický úřad druhé stolice naříditi zastavení tiskopisu, a to u tiskopisů, vycházejících alespoň pětkrát týdně, nejdéle na jeden měsíc, u tiskopisů, vycházejících alespoň třikrát týdně, nejdéle na dva měsíce a u ostatních tiskopisů nejdéle na šest měsíců. Proti tomuto zastavení není opravných prostředků. Výrok soudní pozbývá účinnosti, nebylo-li zastavení tiskopisu nařizeno nejpozději do roka, u tiskopisů, vycházejících alespoň pětkrát týdně, nejpozději do šesti měsíců od právní moci tohoto výroku.

2. *Kdo periodický tiskopis, jehož vydávání bylo zastaveno, dále vydává, trestá se za přečin vězením od osmi dnů do tří měsíců a byl-li pro tento přečin již potrestán, tuhým vězením od čtrnácti dnů do šesti měsíců.*

3. *Má-li tiskový úřad za to, že zastavený tiskopis je vydáván nebo podle oznámení jemu učiněného má býti vydáván dále pod jiným jménem, zakáže toto vydávání neb odmítne vzíti*

oznámení na vědomí, uveďa tento důvod. To platí, i když rozhodnutí soudu, kterým bylo vysloveno, že vydávání tiskopisu může být zastaveno, nenabýlo ještě právní moci.

Stížnost na toto opatření tiskového úřadu nemá odkladného účinku.

Kdo přes to tiskopis dále vydává nebo jej vydáváti započne, trestá se podle ustanovení uvedeného pod č. 2.

Po vzoru zákona na ochranu republiky německé bylo zavedeno zastavení periodického tiskopisu. Je to do jisté míry zabezpečovacím opatřením, jímž má být dána státu možnost, aby bránil se proti periodickému tisku, jenž systematicky dopouští se nejtěžších trestných činů proti státu, jeho demokraticko-republikánské formě anebo příslušníkům jiných národností nebo náboženství nebo osobám bez vyznání. Takové zabezpečovací opatření prohlašuje však stát za přípustné pouze tehdy, když páchání takových činů v téměř tiskopise v době poměrně krátké se opětuje.

Přípustnost takového zabezpečovacího opatření může však vysloviti pouze soud, jenž u příležitosti dřívějších rozhodnutí o téměř časopisu má nejvíce příležitosti přesvědčiti se o způsobu jeho psaní a jenž může též posouditi zcela objektivně nebezpečí, jež státu z takového způsobu psaní může vzejíti. Proti výroku soudnímu přípustny jsou opravné prostředky.

Rozhodl-li však soud, že zastavení periodického tiskopisu je přípustné, pak je již věcí politického úřadu druhé stolice, aby posoudil,

zda této zbraně chce užiti. Na druhé straně však učiněno bylo též opatření, aby politické úřady nemohly zneužívatí takových opatření k persekuci a byla proto možnost zastavení takové vysloviti časově obmezena na dosti krátkou dobu a trvání takového zastavení obmezeno časově. Nařizování zastavování bylo svěřeno politickému úřadu druhé stolice.

§ 34 upravuje zastavení periodického tiskopisu pro určité závažné činy trestné podle tohoto zákona. Pojem periodického tiskopisu se podává z § 7 zákona o tisku ze dne 17. prosince 1862 č. 6 ř. z. ex 1863 a § 3 uh. tiskového zákona zák. čl. XIV z r. 1914.

Zastavení periodického tiskopisu může naříditi jen politický úřad druhé stolice (tiskový úřad jest oprávněn vydati jen zákaz vydávání pod jiným jménem podle č. 3) a to nejdéle na dobu zákonem určenou, jež činí

u tiskopisů vycházejících alespoň pětkrát týdně jeden měsíc,

u tiskopisů vycházejících alespoň třikrát týdně dva měsíce,

u ostatních tiskopisů šest měsíců.

Doby ty jsou maximální — jest přirozeno, že zastavení periodického tiskopisu může být vysloveno i na dobu kratší.

Podmínkou nařízení zastavení je, aby tu byl pravoplatný výrok soudu o přípustnosti zastavení tohoto tiskopisu a aby od jeho pravoplatnosti neuplynul ještě jeden rok (u tiskopisů vycházejících alespoň pětkrát týdně šest měsíců).

Je-li tu takový pravoplatný výrok soudu a zmíněná lhůta ještě neuběhla, může (nemusi) politický úřad druhé stolice naříditi zastavení periodického tiskopisu na dobu zákonem limitovanou nebo dobu kratší.

Proti takovému zastavení není pak žádných opravných prostředků.

Naproti tomu jsou opravné prostředky proti zastavení jistě přípustny v takových případech, kde buďto nebyly splněny uvedené zákonné předpoklady anebo kde zastavení bylo uřízeno na delší dobu, než § 34 dovoluje.

Výrok soudu o přípustnosti zastavení periodického tiskopisu může se státi buď

a) v odsuzujícím rozsudku nebo

b) v objektivním nálezu podle § 492 tr. ř. nebo

c) v nálezu vyneseném v objektivním řízení podle § 493 tr. ř.

(Ohledně platnosti těchto paragrafů na Slovensku a v Podkarpatské Rusi viz zákon z 23. května 1922 č. 168 Sb. z. a n.)

Podmínkou tohoto soudního výroku je:

1. že v rozsudku nebo nálezu bylo uznáno, že obsahem periodického tiskopisu byl spáchán některý z těchto trestných činů:

zločin úkladů podle § 1,

zločin ohrožení bezpečnosti republiky podle § 3,

zločin zrady státního tajemství podle § 5 č. 1,

zločin vojenské zrady podle § 6 č. 2 nebo 3,

přečin rušení obecného míru podle § 14 č. 1 nebo 2,

zločin výzvy k trestným činům podle § 15 č. 3,

zločin schvalování trestných činů podle § 16 č. 2,

2. že v době poměrně krátké předcházela již o téměř tiskopisu (buť i pod jiným názvem vydávaném) soudní rozhodnutí (a) b) c)), kterými bylo uznáno, že obsahem tiskopisu byl některý z uvedených činů spáchán,

3. že vzhledem k okolnosti uvedené pod 2. jest se důvodně obávati, že uvedené trestné činy budou nadále páčány obsahem téhož tiskopisu.

K podmínce uvedené sub 2. jest poznamenati, že ocenění toho, co má se pokládati za dobu poměrně krátkou, bude náležeti uvážení soudu; soud zajisté bude při tom hleděti k časovým intervalům, ve kterých periodický tiskopis vychází.

Jsou-li tyto podmínky splněny, pak m ů ž e (nemusí) soud do odsuzujícího rozsudku nebo nálezu podle § 492 neb § 493 tr. ř. pojmouti výrok, že vydávání periodického tiskopisu může býti zastaveno.

Tento výrok lze bráti v odpor:

ad a) opravnými prostředky, které příslušejí do výroku o trestu,

ad b) stížností podle § 494 tr. ř.,

ad c) námitkami podle § 493 odst. 2 tr. ř. a další rozhodnutí stížností podle § 494 tr. ř.

Když nabyt výrok soudu o přípustnosti zastavení právní moci, pak může teprve nastoupiti rozhodnutí polit. úřadu druhé stolice, jak shora uvedeno.

Kdo v době, na kterou bylo vydávání periodického tiskopisu rozhodnutím polit. úřadu druhé stolice zastaveno, tento tiskopis dále vydává, dopouští se přečinu, který trestá sborový soud první stolice (§ 36).

Aby ustanovení o zastavení periodického tiskopisu nebyla obcházena vydáváním téhož tiskopisu pod jiným jménem, ukládá se v § 34 pod č. 3 tiskovému úřadu za jistých podmínek povinnost, zakázati takové vydávání, po případě nevzítí oznámení o zamýšleném vydávání (§ 10 zák. o tisku, § 16 uh. zák. o tisku) na vědomí.

Podmínkou takového rozhodnutí jest, že

1. buť vydáno bylo rozhodnutí soudu o tom, že zastavení periodického tiskopisu je přípustné nebo rozhodnutí politického úřadu druhé stolice, jímž se nařizuje zastavení tiskopisu a

2. že tiskový úřad má za to, že se jedná o tiskopis

týž pod jiným jménem vydávaný (po příp. který pod jiným jménem vydáván býti má).

ad 1. Rozhodnutí soudu o přípustnosti zastavení nemusí býti ještě pravoplatné, naproti tomu však se vyžaduje, aby v této době ještě nebylo výrokem vyšší stolice zrušeno, po případě aby ještě nepozbylo účinnosti uplynutím doby jednoho roku, po případě šesti měsíců (ode dne pravoplatnosti).

Pokud přijde v úvahu rozhodnutí polit. úřadu druhé stolice o zastavení tiskopisu, předpokládá se že ještě neuplynula lhůta, na kterou bylo zastavení vysloveno.

Do opatření tiskového úřadu (zákaz vydávání, odeprání vzetí na vědomí) přísluší stížnost; její podání nemá však účinku odkladného.

Odpadne-li podklad opatření tiskového úřadu (na příklad došlo-li k zrušení soudního rozhodnutí o přípustnosti zastavení, pozbylo-li takové soudní rozhodnutí účinnosti uplynutím doby, uplynula-li doba, na kterou bylo vysloveno zastavení), lze znovu učiniti ohlášení vydávání periodického tiskopisu, po případě ve vydávání jeho pokračovati.

Vydávání tiskopisu pod jiným jménem v době, kdy zákaz tiskového úřadu trvá (resp. když tiskový úřad odepřel vzetí ohlášení vydávání na vědomí), jest soudním přečinem stejně, tak jako vydávání tiskopisu zastaveného.

Mimořádné zmírnění jest v dobách normálních přípustno.

§ 35.

Podmínečné odsouzení.

U osob starších osmnácti let je podmíněčné odsouzení vyloučeno, jde-li o zločin podle tohoto

zákona, vůbec, jde-li o přečin nebo přestupek, vyžaduje-li veřejný zájem výkonu trestu.

Byl-li čin spáchán osobou starší 18 let, vylučuje se podmíněné odsouzení u zločinů proti tomuto zákonu vůbec, u přečinu nebo přestupku se sice podmíněné odsouzení nevylučuje, avšak soudci se ukládá, aby přihlížel také k veřejnému zájmu a zakazuje se mu, aby užil podmíněného odsouzení, vyžaduje-li veřejný zájem výkonu trestu.

U osob, jež se dopustily trestného činu před svým 18. rokem, nemění se sice ničeho na dosavadním stavu, nerozumí se tím však, aby podmíněné odsouzení bylo užíváno v každém případě.

Ustanovení § 35 obsahuje odchylky od podmínek podmíněného odsouzení stanovených v zákoně o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění ze dne 17. října 1919 č. 562 Sb. z. a n.

Stejně odchylky platí též při odsouzení pro trestné činy uvedené v zákoně o třaskavinách (§ 43).

Podle zákona o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění lze totiž přiznati dobrodiní podmíněného odsouzení osobě dosud zachovalé aneb jen pro méně významné činy trestané, jestliže se odsuzuje buď k trestu peněžitému nebo trestu na svobodě nepřesahujícímu jeden rok.

To jest ovšem pravidlo všeobecné; jde-li o některé činy významnější, vyžaduje potřeba důraznější výstrahy (generální prevence), aby od normy všeobecné byly stanoveny odchylky.

To stalo se již také, pokud jde o činy trestné podle zákona o trestání válečné lichesy ze dne 17. října 1919

č. 568 Sb. z. a n. a delikty podle zákona o stíhání podloudného vývozu předmětů potřeby do ciziny ze dne 18. března 1920 č. 188 Sb. z. a n., a to § 9 zákona ze dne 18. března 1921 č. 129 Sb. z. a n. a § 7 zákona z 18. března 1920 č. 188 Sb. z. a n.

Omezení stanovené v § 35 a § 43 záleží v tom, že se opět činí rozdíl mezi osobami staršími osmnácti let a osobami, jež tohoto věku nedosáhly (mladistvými). U těchto mladistvých mají platiti i tam, kde se jedná o činy trestné podle zákona na ochranu republiky a o třaskavinách, obecná ustanovení zákona o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění, po případě i ve spojení se zák. čl. XXXVI z r. 1908.

U osob starších se rozeznává:

1. při odsouzení pro zločin podle zákona na ochranu republiky nebo podle zákona o třaskavinách jest podmíněčné odsouzení vyloučeno naprosto (i když vinník odsouzen k trestu na svobodě nepřesahujícímu jeden rok),

2. při odsouzení pro přečin nebo přestupek podle zákona na ochranu republiky nebo podle zákona o třaskavinách jest zásadně přípustno podmíněčné odsouzení, když jsou splněny podmínky uvedené v zákoně o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění. Podmíněný odklad však nesmí býti přiznán, vyžaduje-li veřejný zájem výkon trestu. Soud musí tedy přihlížeti k veřejnému zájmu (nebezpečí rozšíření trestných činů, době, v níž došlo k spáchání, škodě způsobené státním zájmům) a podle intenzity veřejného zájmu voliti přísnější neb mírnější měřítko při rozhodování o tom, zda má se přiznati dobrodiní podmíněčného odsouzení čili nic.

§ 36.

Příslušnost a obžaloba.

Konati hlavní přelíčení o obžalobě pro zločiny uvedené v § 1, § 3 č. 1, § 4 č. 1, § 5 č. 1, § 7, pro zločin podle § 8, spáchaný na prezidentu republiky nebo jeho náměstkku, pro zločin podle § 8 č. 2 až 5, spáchaný na ostatních osobách tam uvedených, a pro zločin podle § 10 č. 2, pokud jde o osobování si pravomoci vyhrazené prezidentu republiky, zákonodárnému sboru, vládě nebo guvernéru Podkarpatské Rusi, přísluší státnímu soudu. To platí, i když zločin byl spáchán před účinností tohoto zákona, pokud obžaloba v této době nenabyla ještě právní moci. Složení státního soudu a řízení před ním upravuje zvláštní zákon.

Konati hlavní přelíčení o obžalobě pro zločiny uvedené v § 2, § 3 č. 2, § 6 č. 1 a § 10 č. 1 přísluší soudu porotnímu, navrhuje-li státní zástupce v obžalovacím spise, aby byl trest uložen podle zákonné sazby vyšší pěti let.

Trestní řízení pro ostatní zločiny a přečiny podle tohoto zákona náleží sborovým soudům první stolice, a to i když byly spáchány obsahem tiskopisu.

Řízení pro přestupky podle tohoto zákona náleží, není-li v něm jinak stanoveno, soudům okresním, a to jde-li o přestupek § 11 č. 1 okresnímu soudu v sídle sborového soudu první stolice.

Ustanovení § 6 až 8 zákona z 22. prosince 1921 č. 471 Sb. z. a n. nelze užíti.

Činy podle tohoto zákona trestné soudem stíhají se na obžalobu veřejnou.

Pokud jde o tento zákon, nečiní se rozdíl, zda trestný čin byl spáchán skutkem, slovem nebo tiskem. Možno poukázati po té stránce na úpravu příslušnosti ve věcech trestních v Německu.

Zvláštní ustanovení o příslušnosti pro přestupky § 11 má svůj vzor v příslušnosti pro přestupky tiskové.

Návrh vylučuje též z rozhodování o přečinech a zločinech proti tomuto zákonu samosoudce, a to jak u soudů občanských tak i vojenských.

Ze znění § 7 je patrné, že zločiny podle § 7, jež náležejí před státní soud, rozumí se i vražda dokonaná na osobách tam uvedených.

Ustanovením o příslušnosti státního soudu na činy spáchané před účinností tohoto zákona není dotčeno ustanovení § 94 odst. 2 ústavní listiny („nikdo nesmí být odňat svému zákonému soudci“). Toto ustanovení vyskytuje se v ústavních zákonech jako reakce proti poměrům ve státech absolutistických, kde zvláště panovníci si osobovali právo zasahovati do činnosti soudní. Ono ustanovení čelí především proti tomu, aby příslušnost soudů upravená zákonem byla měněna mocí výkonnou at generelně, at pro určitý konkrétní případ (sr. k tomu vládní důvodovou zprávu k ústavní listině §§ 94 a 96 tisk N. S. z r. 1920 č. 2421 příloha strana 29).

Není námitek, aby vedle „obyčejných“, „pravidelných“ soudů nemohly být zřízovány soudy zvláštní. Záleží všecko na tom, že takové zvláštní soudy musí mít příslušnost upravenou

všeobecně, na př. soudy živnostenské, lichevní a pod. Z literatury stačí na doklad uvést: Laband, Das Staatsrecht des Deutschen Reiches, 5. vydání, III, str. 385, Anschütz, Die Verfassung des Deutschen Reiches 1921, str. 176, Giese, Die Verfassung des Deutschen Reiches, 2. vydání, str. 279. Od takových zvláštních soudů jest dobře lišiti soudy výjimečné, jen občas a jen na určitou dobu fungující (§ 94 odst. 3 úst. list.).

Těžiště § 94 úst. list. je v jeho odstavci prvním. Zákonem může býtí kdykoli provedena (všeobecná) úprava soudní kompetence. Každý takový soud je ve smyslu hořejších výkladů „zákonným soudem“ pro občana. Při tom je v literatuře uznanou zásadou, že zákony procesní jako *ius cogens* působí ihned, může se jich tedy užítí, třebaže uplatňovaný nárok civilní vznikl nebo trestný čin byl spáchán před vydáním procesního zákona. Jen z důvodů pouhé účelnosti pojmají se někdy do procesních zákonů přechodná ustanovení. Sr. Ott, Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, 2. vydání, I, str. 11, Storeh, Řízení trestní I, str. 125, Hora, Československé civilní právo procesní I, str. 23, 24, 44, 52, 104.

Není proto nejmenší pochybnosti, že § 36 zákona na ochranu republiky neodporuje § 94 odst. 2 úst. list. tím, že příslušnost státního soudu vztahuje i na zločiny spáchané před vydáním řečeného zákona.

Podobnou zásadu provedl i § 30 zákona ze 17. října 1919 č. 567 Sb. z. a n. a § 10 opatření Stálého výboru ze 4. srpna 1920 č. 480 Sb. z. a n.

O příslušnosti bylo promluveno při jednotlivých trestných činech.

Rozšíření doznává příslušnost státního soudu v § 11 zákona o státním soudu (viz str. 154). Činnost státního soudu nastupuje teprve ve stadiu obžaloby; až do té doby provádí řízení soud (úřad) k tomu podle procesních zákonů povolany (tedy i příp. vojenský prokurátor podle § 141 v. tr. ř., divisní nebo brigádní soud podle § 143 v. tr. ř.).

Ustanovení § 6 až 8 zákona z 22. prosince 1921 č. 471 Sb. z. a n. o přípustnosti projednání trestních případů, náležejících sbor. soudu, samosoudcem nelze užítí při souzení činů trestných podle zákona na ochranu republiky, bez ohledu na to, zda případ náleží před civilní trestní soud či před soud vojenský (§ 37).

§ 37.

Stíhání osob vojenských.

Ustanovení tohoto zákona platí také pro osoby podřízené vojenské soudní pravomoci.

Pro činy spáchané za války zůstávají v platnosti přísnější trestní sazby stanovené trestními zákony vojenskými.

Konati hlavní přelíčení v případech uvedených v § 36 odst. 1 náleží státnímu soudu. V ostatních případech náleží trestní stíhání zločinů a přečinů divisním soudům, stíhání přestupků soudem trestaných brigádním soudům.

Trestní stíhání činů spáchaných za války náleží ve všech případech soudům vojenským.

Ustanovení § 6 až 8 zákona z 22. prosince 1921 č. 471 Sb. z. a n. nelze užítí.

Ustanovení § 37 jsou jasná. Zákon na ochranu republiky má platiti stejně pro osoby vojenské jako pro osoby občanské na celém území republiky. Tím dociluje se naprosté unifikace.

Pokud jde o příslušnost, nemění se ničeho v dosavadní příslušnosti vojenských soudů, až na to, že v míru trestné činy, jež odkázány jsou § 36 před státní soud, patří před tento soud i tehdy, je-li pachatelem osoba vojenská.

Ustanovení zákona na ochranu republiky platí také pro osoby podřízené vojenské soudní pravomoci.

O tom, které osoby a v jakém směru vojenské soudní pravomoci podléhají, podávají vysvětlení §§ 11 až 14 v. tr. ř., §§ 33 až 35, 56 branného zákona z 19. března 1920 č. 193 Sb. z. a n. a § 9 zákonů o válečných úkonech (zákona z 26. prosince 1920 č. 236 ř. z. a zák. čl. LXVIII z r. 1912). (Přehledný výpočet jest uveden v prvním dílu služ. řádu branné moci A 1-a na str. 123 až 126*).

Jedná-li se o činy uvedené v zákoně na ochranu republiky spáchané za války, zůstávají pro osoby podřízené vojenské soudní pravomoci v platnosti přísnější trestní sazby stanovené trestními zákony vojenskými. V souhlase s tím podotýká § 41 č. 3./IV výslovně, že dosavadní ustanovení voj. trestního zákona derogovaná zákonem na ochranu republiky se zrušují s výhradou § 37 odst. 2., že tedy ze zrušených ustanovení zůstávají nadále v platnosti přísnější trestní sazby pro činy za války spáchané.

*) Vydán 1922 nákladem ministerstva národní obrany V komisi Fr. Borového.

Má-li přijíti k platnosti takováto přísnější trestní sazba obsažená v zrušeném ustanovení voj. trestního zákona, musí býti splněny tyto podmínky:

1. čin byl spáchán za války (viz § 39 č. 3),
2. pachatel podléhá pro čin vojenské trestní soudní pravomocí,
3. čin je trestný podle zákona na ochranu republiky,
4. čin by byl trestný i podle zrušeného ustanovení vojenského trestního zákona,
5. zrušené trestní ustanovení vojenského trestního zákona ukládá na čin přísnější trestní sazbu nežli zákon na ochranu republiky.

V otázce příslušnosti vojenských soudů obsahuje § 37 odchylky od ustanovení v. tr. ř.:

a) jde-li o trestný čin náležející podle § 36 (a § 11 zák. o státn. soudu) před státní soud, jsou vojenské soudy povolány k provedení celého řízení jen výjimečně — t. j. v případech, v nichž čin byl spáchán za války (§ 39 č. 3); jinak náleží voj. soudům (voj. prokurátorům) pouze provedení přípravného řízení, kdežto hlavní přelíčení koná státní soud (leč by státní soud věc konexní vyloučil a vojenskému soudu ponechal podle § 11 zákona o státním soudě),

b) pokud jde o ostatní trestné činy, náležejí zločiny a přečiny uvedené v zákoně na ochranu republiky do příslušnosti soudu divisiního, kdežto přestupky soudně trestné do příslušnosti soudu brigádního,

c) přestupky uvedené v § 25 a 26 náležejí na pořad disciplinární (kázeňský) (§ 33 odst. 1, věta druhá bran. zák. a čl. 138 prvního dílu služ. řádu branné moci A 1-a).

Příslušnost k stíhání trestných činů uvedených v zákoně o třaskavinách řídí se ustanoveními § 20 a 21 voj. tr. ř.

§ 38.

Stíhání cizinců.

Podle tohoto zákona bude potrestán i cizinec, jenž se dopustil v cizině trestného činu uvedeného v § 1 až 9 a § 17.

V případě § 6 není cizinec trestný, dopustil-li se činu, vykonává právo zaručené právem mezinárodním.

§ 38 vypočítává taxativně případy, ve kterých cizinec může býti trestán za čin spáchaný v cizině a připíná se v tomto směru k ustanovením § 38 tr. z., § 7 č. 2 uh. tr. zák. a § 104 voj. tr. zák.

Odstavec druhý uvádí trestní ustanovení § 6 v soulad s mezinárodním právem. Z něho hlavně přijdou v úvahu předpisy Haagské úmluvy o zákonech a zvyklostech pozemní války z 18. října 1907 (ř. z. 1913 č. 180, zák. čl. XLIII z r. 1913). Jeden příklad uveden v poznámce k § 6; vedle toho přijle v úvahu právo příslušníků nepřátelské válčící strany k nepřátelským aktům, úkony související s vojenským obsazením, dovolené činy neutrální a pod.

§ 39.

Výklad jednotlivých výrazů tohoto zákona.

1. Násilím je nejen skutečný čin násilný, nýbrž i nebezpečná výhrůžka bezodkladným násilným činem.

2. Veřejně je čin vykonán, byl-li spáchan v tiskopise nebo v rozšiřovaném spise, ve shromáždění nebo před zástupem.

3. *Doba válečná počíná se dnem, kdy mobilisace byla vyhlášena, a končí se dnem, jímž demobilisace podle demobilizační vyhlášky má být skončena, a není-li v takovém poměru rodinném nebo v poměru obdobném, že by újmu jimi utrpěnou pocítoval jako újmu vlastní.*

4. *Osobami blízkými jsou ony, k nimž je ten, o něhož jde, v takovém poměru rodinném nebo v poměru obdobném, že by újmu jimi utrpěnou pocítoval jako újmu vlastní.*

Tu vysvětlují se některé výrazy, jichž zákon častěji užívá, a sice způsobem odpovídajícím požadavkům moderní trestní vědy.

Zákon zmiňuje se na několika místech o době války; někde je doba války vůbec podmínkou trestnosti, jinde opět závisí trestání podle přísnější sazby od toho, že čin byl za doby války spáchán.

Doba válečná nedefinuje se pro obor působnosti tohoto zákona podle hledisek práva mezinárodního, nýbrž podle hledisek potřeby přísnějšího trestání za mimořádných poměrů, které se s válkou dostavují. Proto se počátek válečné doby stanoví na den, kdy byla vyhlášena mobilisace a válečná doba se končí dnem, jímž demobilisace podle demobilizační vyhlášky má být skončena. Tento den bude také pravidelně v demobilizační vyhláše uveden (na př. v demobilizačním patentu z 6. října 1920 ustanoven konec února 1921 za den ukončení demobilisace); kdyby však demobilizační vyhláška neuváděla den, kdy má být skončena demobilisace, pak se končí válečná doba uplynutím dvou měsíců ode dne demobilizační vyhlášky.

Doba války ve smyslu tohoto zákona spadá tedy eelkem v jedno s dobou mobilisace a proto je naprosto nerozhodno, zda za mobilisace vskutku došlo k válece

čili nic. Den vyhlášení mobilisace uvádí se ve všeobecnou známost mobilizačními vyhláškami, které se veřejně vyvěšují v každé obci (nehledě k uveřejnění v denních listech), čímž jest postaráno o to, aby každý pachatel o tom věděl, že čin páše v době přísnějších sankcí trestních.

Podotknouti sluší, že válečná doba ve smyslu § 39 č. 3 nespadá v jedno s dobou války podle § 89 voj. tr. z. a s dobou požadování válečných úkonů podle § 2 zákonů o válečných úkonech (zák. z 26. prosince 1912 č. 236 ř. z. a zák. čl. LXVIII z roku 1912).

§ 40.

Zvláštní ustanovení pro Slovensko a Podkarpatskou Rus.

1. *Činy uvedené v § 11 č. 1 a v § 20 trestají se jako přečiny.*

2. *Pokus přečinů podle tohoto zákona je trestný.*

Trestní zákony platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi mají o pokusu přečinů a přestupků jiná ustanovení nežli trestní zákon z r. 1852 platný v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a vojenský trestní zákon z r. 1855.

Pokud jde o přečiny, ustanovuje totiž § 65 uh. tr. z., že pokus jest trestný jen v těch případech, kde je výslovně za trestný prohlášen, kdežto pokus přestupku jest podle § 26 odst. 2 uh. zák. o přestupcích vůbec beztrestný.

§ 40 zákona na ochranu republiky nemění této zásady a ponechává přestupky podle tohoto zákona beztrestnými; naproti tomu o všech přečinech prohlašuje, že jejich pokus (pokud je pojmově možný)

má býti trestán. Totéž platí i o přestupcích a přečinech uvedených v zákoně o třaskavinách (§ 43).

Výjimka je u přestupků uvedených v § 11 č. 1 a v § 20 zákona na ochranu republiky, které se pro oblast Slovenska a Podkarpatské Rusi prohlašují za přečiny, čímž dociluje se trestnosti jejich pokusu, aniž by se změnila zásada vyslovená v § 26 odst. 2 uh. zákona o přestupcích. Tím ovšem, že činy uvedené v § 11 č. 1 a § 20 jsou pro Slovensko a Podkarpatskou Rus prohlášeny za přečiny, vylučuje se, aby při jejich souzení bylo užito všeobecné části uh. zák. o přestupcích a musí se při nich užiti ve všech směrech těch norem, které se na přečiny vztahují, tedy i co do příslušnosti (§ 36) a co do vedlejšího trestu peněžitého (§ 29).

Ustanovení § 40 přirozeně se nevztahují na případy spadající do příslušnosti vojenských soudů.

§ 41.

Poměr k dosavadním ustanovením.

1. Kde jiné zákony mluví o velezradě, rozumí se tím trestné činy uvedené v § 1 až 3 tohoto zákona.

2. Kde jiné zákony mluví o zločinu zvědačství, rozumí se tím zločin, uvedený v § 6 č. 2 a 3 tohoto zákona.

3. Zrušují se tato ustanovení:

I. z trestního zákona ze dne 27. května 1852 č. 117 ř. z.: § 58 až 67, 92, 220 až 222, 285 až 299, 302, 308; dále § 213 a 215, pokud se vztahují na § 60, 61, 67 a 92; z § 305 první věta vůbec a druhá věta, pokud se vztahuje na § 302 a 305; z § 310 odstavec první vůbec a odstavec druhý, pokud se vztahuje na 308 a 310;

II. z trestního zákona čl. V z r. 1878: § 126 až 152, 158, 161, 171 až 174, 453 až 459;

III. ze zákona o přestupcích čl. XL z roku 1879: § 33, 34 č. 1 a 3, 37, 39 a 109;

IV. z trestního zákona vojenského ze dne 15. ledna 1855 č. 19 ř. z. s výhradou § 37 odst. 2 tohoto zákona na ochranu republiky: § 306 až 319, 321 až 331, 334 až 341, 343, 539 až 554, 559, 565; dále z § 562 první věta vůbec a druhá věta, pokud se vztahuje na § 559 a 562; z § 567 odstavec první vůbec a odstavec druhý, pokud se vztahuje na § 565 a 567;

V. čl. I, II a IX zákona ze dne 17. prosince 1862 č. 8 ř. z. z r. 1863, a cis. nařízení z 9. června 1915 č. 156 ř. z.;

VI. ze zákonného článku LXIII z r. 1912: § 18, 19, 22, 23, 26 a 27; zák. čl. XXXIV z r. 1913 a zákonný článek XVIII z r. 1915.

Rovněž se zrušují veškerá ostatní ustanovení odporující tomuto zákonu.

V § 41 obsažena jsou nejprve podrobná ustanovení zrušovací a vysvětlen jest též poměr k dosavadním zákonům, pokud je toho potřebí.

Zrušená ustanovení nejsou tu vypočtena úplně; to vysvítá z posledního odstavce paragrafu, který pamatuje na jiná, výslovně neuvedená ustanovení, jež zákonu na ochranu republiky odporují. Tak dotčena jsou na př. některá trestní ustanovení všeob. zbrojního patentu z 24. října 1852 č. 223 ř. z.

Zrušovací účinek nastupuje osmým dnem po vyhlášení zákona (§ 44).

§ 42.

Zanedbání povinné péče.

Článek III č. 5 zákona z 15. října 1868 č. 142 ř. z. bude zníti takto:

Kdo se dopustí podle předcházejících ustanovení zanedbání povinné péče, trestá se za přestupek, a to zakládá-li obsah tiskopisu zločin, vězením od osmi dnů do tří měsíců, a zakládá-li přečin, peněžitým trestem od 50 Kč do 3000 Kč.

Zakládá-li obsah tiskopisu zločin nebo přečin uvedený v § 1, § 3, § 5 č. 1, § 6 č. 2 a 3, § 14 č. 1 a 2, § 15 č. 3 nebo § 16 č. 2 zákona na ochranu republiky, trestá se vinník za přečin tuhým vězením od čtrnácti dnů do šesti měsíců. Vedle tohoto trestu může býti uznáno na trest peněžitý od 100 Kč do 10.000 Kč. Bylo-li by podle § 35 uvedeného zákona vyloučeno podmíněčné odsouzení pro trestný čin spáchaný obsahem tiskopisu, je vyloučeno též podmíněčné odsouzení pro tento přečin.

V § 42 upravuje se trestnost zanedbání povinné péče, a sice tak, že celkem trestnost se snižuje, naproti tomu u zvláště těžkých zločinů i přečinů se v neztenčené míře zachovává a vylučuje se podmíněčné odsouzení tam, kde by bylo vyloučeno při trestném činu spáchaném obsahem tiskopisu.

Skutková podstata zanedbání povinné péče (redaktora, vydavatele, tiskaře, rozšiřovatele) se nemění; mění se jen míra trestnosti.

Až dosud bylo zanedbání povinné péče vždy přestupkem, který se trestal, zakládal-li obsah tiskopisu

zločin, vězením od jednoho do šesti měsíců, jestli přečin, pak peněžitým trestem od 20 Kč do 400 Kč.

Nová úprava je tato:

1. zakládá-li obsah tiskopisu zločin nebo přečin uvedený v § 1, § 3, § 5 č. 1, § 6 č. 2 a 3, § 14 č. 1 a 2, § 15 č. 3 nebo § 16 č. 2 (jsou to tytéž trestné činy, pro které lze naříditi zastavení periodického tiskopisu — viz § 34), jest zanedbání povinné péče přečinem, který se trestá tuhým vězením od 14 dnů do 6 měsíců. Vedle toho lze uložití peněžitý trest od 100 Kč do 10.000 Kč,

2. zakládá-li obsah tiskopisu jiný zločin než sub 1. uvedený, jest zanedbání povinné péče přestupkem, který se trestá vězením od osmi dnů do tří měsíců,

3. zakládá-li obsah tiskopisu přečin, který nespadá pod 1., jest zanedbání povinné péče přestupkem, který se trest peněžitým trestem od 50 Kč do 3000 Kč.

ad 1. Tam, kde by bylo podle § 35 vyloučeno podmíněčné odsouzení pro čin obsahem tiskopisu spáchaný, je vyloučeno i při odsouzení pro přečin zanedbání povinné péče. Byl-li tedy obsahem tiskopisu spáchan některý ze zločinů sub 1. uvedených, jest podmíněčné odsouzení pro přečin zanedbání povinné péče vyloučeno vždy, byl-li spáchan přečin uvedený v § 14 č. 1 nebo 2, jest vyloučeno, žádá-li veřejný zájem výkon trestu.

§ 43.

Zákon o třaskavinách.

V příloze uvedeně znění zákona ze dne 27. května 1885 č. 134 ř. z. o opatřeních proti obecně nebezpečnému užívání třaskavin a obecně nebezpečnému zacházení s nimi prohlašuje se za autentické. Ustanovení tohoto zákona rozšiřuje se

vyjímajíc § 11 na Slovensko a Podkarpatskou Rus a vyjímajíc § 11 a 13 na osoby podrízené pravomocí soudů vojenských.

O činech trestných podle uvedeného zákona platí ustanovení § 28 odst. 1, druhé věty odst. 2 a odst. 3, § 32, § 33, § 35 a § 40 č. 2.

V § 43 rozšiřuje se zákon o třaskavinách na Slovensko a Podkarpatskou Rus a na osoby vojenské. Zároveň stanoví se též poměr zákona o třaskavinách k tomuto zákonu tím, že při užívání zákona o třaskavinách má býti užito též některých obecných ustanovení tohoto zákona. Znění zákona o třaskavinách v příloze otištěného prohlašuje se za autentické.

Až dosud platil zákon o třaskavinách jen v oboru občanského trestního soudnictví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a jeho autentický text byl německý. Nyní se rozšiřuje jeho působnost na obor civilního trestního soudnictví na Slovensku a Podkarpatské Rusi (vyjímaje § 11) a obor vojenského soudnictví v celé republice (vyjímaje § 11 a 13) a československý text se prohlašuje za autentický.

O použití některých všeobecných ustanovení zákona na ochranu republiky na činy trestné podle zákona o třaskavinách stala se již zmínka v poznámkách k paragrafům, jež přicházejí v úvahu.

§ 44.

Účinnost a výkon zákona.

Tento zákon nabude účinnosti osmým dnem po vyhlášení.

Jeho výkon ukládá se všem členům vlády.

Otázku zpětné působnosti hmotně-trestních norem zákona na ochranu republiky jest řešiti podle zásad obsažených v čl. IX uvozov. zákona k trestnímu zákonu ze dne 27. května 1852 č. 117 ř. z., čl. XI uvozov. zákona k vojenskému trestnímu zákonu ze dne 15. ledna 1855 č. 19 ř. z. a § 1 a 2 uherského trestního zákona čl. zák. V z r. 1878.

a) V případech posuzovaných podle zásad obsažených v trestním zákoně z r. 1852 a vojenském trestním zákoně z r. 1855 budou se činy dříve spáchané tedy zásadně posuzovati podle zákona nového (zák. na ochranu republiky) a norem před tím platných užije se jen tam, kde jsou mírnější.

b) V oboru působnosti uher. trest. zákona z r. 1878 naproti tomu užije se na činy dříve spáchané zásadně práva platného v době spáchaní činu a nového práva. se užije jen, je-li mírnější.

Příloha k zákonu na ochranu republiky.

Z á k o n

ze dne 27. května 1885 č. 134 ř. z. o opatřeních proti obecně nebezpečnému užívání tráskavin a obecně nebezpečnému zacházení s nimi.

§ 1.

Zakázáno je bez úředního povolení vyráběti tráskaviny, dávatí je do oběhu, přechovávatí a dopravovatí je do území platnosti tohoto zákona.

Podrobnější ustanovení o tom, kdo úřední povolení udělí, a policejní bezpečnostní předpisy o tráskavinách vůbec budou, pokud nejde o změnu platných zákonů, vydána nařízením.

Také budou nařízením označeny tráskaviny, na něž se nevztahuje ustanovení prvního odstavce.

Ustanovení prvního odstavce nevztahuje se na vojenskou správu a na tráskaviny státního monopolu. O nich platí příslušné zvláštní předpisy.

§ 2.

Kdo proti ustanovení § 1 bez úředního povolení tráskaviny vyrábí, do oběhu dává, do území platnosti tohoto zákona dopravuje nebo přechovává, trestá se za přestupek vězením od čtrnácti dnů do šesti měsíců. Vedle toho může býti uložen peněžitý trest od 20 Kč do 600 Kč.

Stejně se trestá, kdo jedná proti řádně vyhlášeným policejním bezpečnostním předpisům o

takových tráskavinách, na něž se vztahuje ustanovení § 1 odst. 1.

Vyšetřovati a souditi tyto přestupky přísluší soudům.

§ 3.

Činy uvedené v § 2 jsou přečiny, mohou-li ohroziti majetek, zdraví nebo život jiného.

Trestem je tuhé vězení od tři měsíců do tří let. Vedle toho může býti uložen peněžitý trest od 200 Kč do 2000 Kč.

§ 4.

Kdo úmyslně vydá v nebezpečí majetek, zdraví nebo život jiného tím, že užije tráskavin jako trhacího prostředku, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let, byl-li pak někdo poškozen na těle nebo byl-li poškozen majetek ve větším rozsahu, těžkým žalářem od deseti do dvaceti let.

Měl-li čin za následek smrt člověka, je trestem doživotní těžký žalář. Mohl-li vinník takový výsledek předvidati, je trestem smrt.

§ 5.

Smluvi-li se více osob, že vykonají čin trestný podle § 4, nebo spolčí-li se k trvalému páčání takových činů, třeba ještě podrobně neurčených, trestají se za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let, a to i když nebyl ještě podniknut čin vedoucí ke skutečnému vykonání zločinu uvedného v § 4.

§ 6.

Kdo zhotoví, opatří, objedná nebo přechovává třaskaviny, jich součástky nebo přístroje k jich užívání v úmyslu, aby jich užitím (§ 4) buď sám vydal v nebezpečí majetek, zdraví nebo život jiného neb aby umožnil jiným osobám spáchatí takový zločin, kdo třaskaviny jiným osobám přenechá, věda, že jsou určeny ke spáčení takového zločinu, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let.

§ 7.

V případě § 2 odst. 1, § 3 až 6, jakož i byly-li v případě § 2 odst. 2 třaskaviny dány k dopravě pod nepravou opovědí, buďtež třaskaviny, jich součástky, přístroje, jakož i předměty upotřebené neb určené k jich zhotovení prohlášeny za propadlé, ať náležejí vinníku či osobě jiné.

§ 8.

Kdo veřejně nebo před více lidmi nebo v tiskopise, rozšiřovaném vyobrazení nebo spise vyzývá ke spáčení trestného činu uvedeného v § 4 nebo 5 nebo k účasti na něm nebo kdo takový čin vychvaluje neb ospravedlniti hledí nebo kdo vůbec dává návod k tomu, jak shora uvedeně trestné činy mají se páchatí, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let.

§ 9.

Kdo se doví věrohodným způsobem o tom, že se chystá zločin uvedený v § 4, neb o úmluvě

nebo spolčení zmíněném v § 5 aneb o skutečnostech, zakládajících zločin uvedený v § 6, v čas, kdy nebezpečí (§ 4) mohlo býti odvráceno, a úmyslně opomine to oznámiti úřadu, ačkoliv oznámení takové mohl učiniti snadno a bez nebezpečí pro sebe, své příslušníky (§ 216 trestního zákona z 27. května 1852 č. 117 ř. z., § 522 voj. tr. zákona z 15. ledna 1855 č. 19 ř. z., § 78 zák. čl. V z r. 1878) nebo pro osoby, jež má pod svou zákonnou ochranou, dopouští se zločinu, byl-li ohrožen majetek, zdraví nebo život jiného. Trestem je žalář od šesti měsíců do jednoho roku a byl-li v případě § 4 usmrčen člověk, těžký žalář od jednoho do pěti let.

§ 10.

Trestnost zločinů uvedených v § 4, 5 a 6 pomine, když vinník upustí od podniknutí dobrovolně a ne proto, že zločin byl odhalen, a ne pro jiné překážky, a když úplně buď sám napraví nebo včasným oznámením úřadu zamezí všelikou újmu, jež vzešla z činnosti jeho nebo jeho spoluvinníků.

§ 11.

Odsoudí-li soud pro trestný čin uvedený v § 3, 4, 5, 6 nebo 8, může uznati, že vinník se vyhošťuje (§ 240 lit. f), g), h) trestního zákona z 27. května 1852 č. 117 ř. z.), nebo že může býti dán pod policejní dohled.

§ 12.

Je-li čin podle obecného (vojenského) trestního zákona trestný přísněji nežli podle tohoto zákona,

budiž užito přísnějších trestních ustanovení obecného (vojenského) trestního zákona.

§ 13.

Konati hlavní přelíčení o obžalobách pro zločiny, uvedené v § 4, 5, 6 a 8, přísluší soudu porotnímu.

Z á k o n

**ze dne 19. března 1923 č. 51 Sb. z. a n.
o státním soudu, vyhlášen 31. března 1923.**

HLAVA I.

Organisace státního soudu.

§ 1.

Zřízení státního soudu.

Pro celé území Československé republiky zřizuje se státní soud v sídle nejvyššího soudu.

§ 2.

Složení státního soudu.

Státní soud skládá se z předsedy, jeho náměstka a potřebného počtu soudců z povolání a přísedících.

Předsedu státního soudu a jeho náměstka jmenuje na návrh vlády prezident republiky na dobu tří let.

Předsedu zastupuje jeho náměstek a náměstka soudce z povolání podle služebního pořadí nejstarší.

Potřebný počet soudců z povolání ustanovuje prezident nejvyššího soudu ze členů tohoto soudu nebo sborových soudů II. stolice na jeden rok. Na touž dobu ustanovuje jejich náhradníky (§ 5 odst. 1 a 2) ze soudců znalých vojenského trestního práva. Soudcové z povolání pozbývají svého úřadu, jakmile přestali býti členy nejvyššího soudu nebo sborových soudů II. stolice.

Kolik má býti přísedících, určí vláda po každé podle potřeby. Jmenuje je na dobu tří let prezident republiky z osob, které mu navrhne vláda.

Týmž způsobem děje se jmenování nových členů na zbytek funkčního období, ukáže-li se toho potřeba.

§ 3.

Prisedicí.

Prisedicí musí býti státními občany Československé republiky, práva znali, nejméně 40 leti, nesmějí býti nezpůsobilými k úřadu porotce (§ 2 zákona z 23. května 1919 č. 278 Sb. z. a n.). Aktivní státní zaměstnanci, vyjímajíc vysokoškolské profesory, nemohou býti přisedicemi státního soudu.

Úřad přisedicích smí býti odmítnut nebo složen jen z důvodů závažných. Rozhodnouti o tom náleží předsedovi státního soudu.

Prisedicí, pokud konají svůj úřad, jsou soudci po rozumu § 98 ústavní listiny; za porušení svých soudcovských povinností odpovídají jedině disciplinárnímu soudu nejvyššího soudu.

Disciplinárními tresty jsou písemné napomenutí, peněžitá pokuta do 10.000 Kč a ztráta členství ve státním soudu. Na tuto ztrátu uzná disciplinární soud také, vyjde-li na jevo, že přisedicí neměl v době svého jmenování některé náležitosti uvedené v odst. 1 nebo že jí později pozbyl.

§ 4.

Zasedací období.

Státní soud soudí v obdobích, jichž počet a počátek určí podle potřeby jeho předseda.

§ 5.

Senáty.

Hlavní přeličení před státním soudem koná se před senátem, složeným ze šesti členů. Tři z těchto členů jsou soudcové z povolání, z nichž jeden předsedá.

Jde-li o případy, kde jsou obžalováni výlučně osoby podřízené pravomoci soudů vojenských, buď na místo jednoho soudce z povolání přibrán náhradník ze soudců znalých vojenského trestního práva (§ 2 odst. 4). Pro případy jiné těchto náhradníků přibíratí nelze.

Předseda státního soudu sestaví před počátkem každého kalendářního roku potřebný počet senátů na celý tento rok tím způsobem, že stanoví jejich předsedy a členy, jakož i potřebný počet náhradníků; při tom zároveň určí, v jakém pořadí náhradníci nastupují.

Veškerá rozhodnutí mimo hlavní přeličení, pokud nenáleží předsedovi soudu nebo předsedovi senátu, činí státní soud ve shromáždění tří soudců z povolání. Proti těmto rozhodnutím není opravného prostředku.

Takto sestavené stálé senáty vyhlásí se v úředním listě Československé republiky.

§ 6.

Vyloučení a zamítání.

(1) Člen státního soudu je vyloučen:

1. je-li činem sám poškozen nebo je-li poškozený, obviněný, žalobce neb obhájce s ním příbuzný nebo sešvakřen v pokolení vzestupném nebo sestupném, je-li

jeho bratranec nebo sestřenice nebo s ním ještě blíže příbuzný nebo ve stejném stupni sešvakřen, je-li k němu v poměru adoptivním nebo pěstounským, poručenským neb opatrovníckým;

2. byl-li mimo svůj úřad svědkem trestného činu nebo byl-li v této trestní věci vyslechnut jako svědek nebo znalec;
3. byl-li v téže věci vyšetřujícím soudcem, obhájcem, zástupcem soukromého žalobce neb účastníka nebo státním zástupcem.

(²) Obviněný i veřejný žalobce (§ 8) má právo zamítnouti soudce z povolání, může-li uvést a osvědčiti jiné podstatné důvody proti jeho úplné nestrannosti.

(³) Každý člen soudu, u něhož se vyskytne některý důvod uvedený v odstavci prvním nebo druhém, je povinen oznámiti to ihned předsedovi státního soudu. Předseda učiní toto oznámení prezidentovi nejvyššího soudu.

(⁴) O vyloučení nebo zamítnutí člena státního soudu rozhoduje s konečnou platností předseda státního soudu nebo, jde-li o vyloučení předsedy státního soudu, nejvyšší soud.

(⁵) Obviněný může zamítnouti dva přisedící bez udání důvodu (§ 19). Je-li několik obviněných, vykonávají toto právo zamítací společně. Neshodnou-li se, rozhoduje větší počet hlasů, při rovnosti hlasů je odmítnut ten, kdo v seznamu přisedících je uveden na místě pozdějším.

(⁶) Právo zamítací uvedené v odstavci druhém a pátém lze vykonati nejpozději osmý den před hlavním přelíčením.

(¹) Došlo-li k vyloučení nebo zamítnutí člena státního soudu, učiní předseda státního soudu čeho třeba, aby byl senát doplněn.

§ 7.

Slib.

Předseda státního soudu, jeho náměstek a soudcové z povolání vykonají do rukou presidenta nejvyššího soudu přísežný slib, že budou šetriti zákonů a věrně plniti své soudcovské povinnosti. Stejný slib vykonají přisedící před svým prvním. soudcovským úkonem do rukou předsedy státního soudu, který je před tím upozornil na jejich práva a povinnosti.

§ 8.

Veřejný žalobce.

Veřejným žalobcem u státního soudu je vrchní státní zástupce v sídle státního soudu nebo jeho náměstek.

§ 9.

Osobní a věcné náklady.

O potřebný pomocný personal, místnosti a věcné potřeby postará se justiční správa.

Přisedícím přísluší náhrada za ztrátu času, a nebydli-li v místě soudu, také náhrada za cestu, nocleh a stravu ve výši, která se určí nařízením.

Stejným způsobem se ustanoví, jaká náhrada přísluší obhájcům zřízeným z moci úřední. Tyto náklady zakládá stát s výhradou práva k náhradě proti osobě, která je povinna nésti útraty trestního řízení.

§ 10.

Pořádkové pokuty.

Nedostaví-li se přisedící k hlavnímu přelíčení bez dostatečné omluvy, může mu předseda senátu uložit peněžitou pokutu, přiměřenou jeho majetkovým poměrům a podle okolností též náhradu útrat zmařeného hlavního přelíčení. Přisedící má právo do osmi dnů podati proti tomu námítky, o nichž rozhodne s konečnou platností tříčlenný senát (§ 5 odst. 5).

§ 11.

Příslušnost.

Sbíhá-li se s trestným činem, o němž přísluší rozhodovati státnímu soudu, jiný trestný čin, náleží státnímu soudu konati trestní řízení také o tomto trestném činu, je-li s oním ve skutkové souvislosti. Státní soud může však takovou trestní věc vyloučiti a odkázati ji soudu, jenž by jinak byl příslušný.

HLAVA II.

Řízení.

§ 12.

Obecná zásada.

O řízení před státním soudem platí obdobně ustanovení trestního řádu ze dne 23. května 1873 č. 119 ř. z., pokud tento zákon nestanovi odchylek.

§ 13.

Řízení přípravné.

Přípravné řízení koná se u soudu příslušného podle obecných pravidel, a to podle ustanovení trestního řádu pro ten soud platného.

Před podáním spisu obžalovacího je provéstí vyšetřování (přípravné vyšetřování, vyhledávací řízení).

§ 14.

Řízení obžalovací.

Po skončeném vyšetřování podá státní zástupce soudu uvedeného v § 13 do čtrnácti dnů obžalovací spis u státního soudu v předepsaném počtu stejnopisů, připoje veškeré spisy.

Státní soud rozhodne z povinnosti úřední o své příslušnosti a přípustnosti obžaloby podle zásad uvedených v §§ 211 a 213 až 215 tr. ř. s úchytkami uvedenými v následujících paragrafech. Proti tomuto rozhodnutí není opravných prostředků.

Soukromý účastník nemá práva podati obžalobu podpěrnou (§ 48 tr. ř.).

§ 15.

Uzná-li státní soud, že je příslušný a že obžaloba je přípustná, vysloví, že obviněný se dává v obžalobu. Zároveň rozhodne o uvalení nebo dalším trvání vazby, jakož i o tom, má-li se některá věc vyloučiti z trestního řízení. O svém rozhodnutí dá vědět obviněnému zároveň se spisem obžalovacím a veřejnému žalobci (§ 8).

§ 16.

Prohlásí-li se státní soud nepřislušným, uvědomí o tom obviněného i státního zástupce podavšího obžalovací spis. Tomuto státnímu zástupci náleží, aby do osmi dnů u příslušného soudu buď podal nový spis obžalovací neb učinil jinaké návrhy.

Totéž platí, vyloučil-li státní soud některou trestní věc ze společného řízení a odkázal-li ji soudu jinak příslušnému.

§ 17.

Výrok jiného soudu o nepřislušnosti.

Má-li sborový soud první stolice, soud porotní nebo soud vojenský, před nímž se koná hlavní přelíčení, za to, že věc náleží před státní soud, vyslovi usnesením svou nepřislušnost. Rozhodnouti o tom náleží v řízení před soudem porotním soudnímu sboru samému. Proti takovému usnesení není opravného prostředku.

Má-li soud rozhodující o námitkách proti obžalovacímu spisu za to, že je příslušný státní soud, vyslovi toliko nepřislušnost soudu, u něhož byl podán spis obžalovací, uveda tento důvod.

V obou těchto případech náleží státnímu zástupci, aby do osmi dnů buď podal státnímu soudu nový spis obžalovací neb učinil jinaké návrhy.

§ 18.

Závaznost výroku o nepřislušnosti státního soudu.

Výrok státního soudu, jímž se prohlásil nepřislušným, je pro všechny jiné soudy závazný, leč

by skutkový podklad tohoto výroku podstatně se změnil po rozhodnutí státního soudu.

§ 19.

Přípravy k hlavnímu přelíčení.

Předseda senátu, když uvědomuje obviněného o rozhodnutí podle § 15, vyzve ho zároveň, aby se prohlásil, chce-li, hledě na spis obžalovací, činiti návrhy na provedení dalších průvodů nebo jinaké zjištění. Zároveň vyzve jej, aby do určité lhůty oznámil, zřídí-li si obhájce; neučiní-li tak, zřídí se mu neodkladně obhájce z moci úřední z osob oprávněných k obhajování u soudů Československé republiky.

Usnese-li se státní soud, aby obviněný byl vzat do vazby neb aby v ní byl ponechán, zařídí předseda senátu, aby byl dodán do věznice, určené pro vyšetřovance státního soudu.

Den hlavního přelíčení nařídí předseda senátu tak, aby obsílka byla obžalovanému doručena nejpozději čtrnáct dnů před tímto dnem, leč by obviněný výslovně souhlasil se zkrácením této lhůty.

Spolu s obsílkou budež obviněnému oznámena jména členů nalézacího soudu a jména náhradníků a budiž poučen o právu zamítacím.

Hlavní přelíčení koná se zpravidla v sídle státního soudu. Podle potřeby může však státní soud se usnésti, že hlavní přelíčení se bude konati na jiném místě republiky.

§ 20.

Hlavní přelíčení.

Hlavní přelíčení koná se podle pravidel platných pro sborové soudy první stolice.

Zastupování obžaloby při hlavním přeličení může ministerstvo spravedlnosti přenést na některého státního zástupce.

Státní soud rozhodne v každém případě ve věci samé, i když nabude přesvědčení, že čin, jehož se obžalovaný dopustil, náleží pod jiné ustanovení trestního zákona, nežli je v obžalobě uvedeno.

Při rozhodování věci řídí se státní soud ustanoveními trestních zákonů, jichž by bylo užiti soudu příslušnému podle obecných pravidel.

Uhrmný a sjednocený trest podle § 517 trestního řádu zák. čl. XXXIII z r. 1896 stanoví státní soud vždy sám v neveřejném sedění. Proti tomuto rozhodnutí není opravného prostředku.

§ 21.

Hlasování.

Přisedící hlasují před soudci z povolání.

§ 22.

Opravné prostředky.

Proti rozsudku státního soudu je přípustna jediné dovolací stížnost na nejvyšší soud z těchto důvodů:

1. že byl porušen trestní zákon (§ 281 č. 9 až 11 tr. ř.),
2. že byla hrubě porušena některá stěžejní zásada trestního řízení.

Důvod uvedený pod č. 2 lze uplatňovati toliko, měla-li vytyčaná vada rozhodující vliv na výrok o vině.

Zmatečný stížnost k zachování zákona je přípustna.

§ 23.

Dovolací stížnost mohou podati ve prospěch obžalovaného obžalovaný, jeho zákonný zástupce a obhájce; je-li obžalovaný nezletilý, může proti jeho vůli dovolací stížnost podati zákonný zástupce i obhájce.

V neprospěch obžalovaného může ji podati toliko veřejný žalobce (§ 8).

Jinak platí o podávání dovolací stížnosti a řízení o ní obdobně ustanovení §§ 284 až 293 tr. ř. a zákona ze dne 31. prosince 1877 č. 3 ř. z. z roku 1878. Při tom užiti jest o dovolacím důvodě, uvedeném v § 22 odst. 1 č. 2, ustanovení platných o zmatečném důvodu, uvedeném v § 281 č. 4 tr. ř.

O všech opravných prostředcích rozhoduje nejvyšší soud.

§ 24.

Výkon rozsudku.

Jakmile rozsudek nabude právní moci, zašle státní soud veškeré spisy shorovému soudu první stolice svého sídla, a jde-li o osobu podřízenou vojenské soudní pravomoci, divisnímu soudu téhož místa. Těm náleží postarati se, aby byl rozsudek vykonán podle platných ustanovení. Jím přísluší také učiniti veškerá další rozhodnutí o návrhu na obnovu trestního řízení a rozhodovati v případech §§ 410 a 411 tr. ř. zůstávuje se státnímu soudu samotnému.

HLAVA III.

Závěrečná ustanovení.

§ 25.

Státním zástupcem rozumí se v §§ 14, 16, 17 a 20, jde-li výlučně o osobu podřízenou jinak vojenské soudní pravomoci, vojenský prokurátor.

§ 26.

Státní soud je příslušný také pro trestné činy spáchané před účinností zákona na ochranu republiky, pokud obžaloba v této době nenabyla ještě právní moci.

§ 27.

První jmenování soudců z povolání platí do konce roku 1923, první jmenování předsedy soudu, jeho náměstka a přísedících do konce roku 1925.

§ 28.

V příloze stanovené znění zákonných ustanovení prohlašuje se za autentické.

§ 29.

Tento zákon nabude účinnosti dnem vyhlášení. Jeho provedení ukládá se ministrům spravedlnosti a národní obrany.

I. příloha k zákonu o státním soudě.

Z á k o n

ze dne 23. května 1873 č. 119 ř. z. (řád soudu trestního).

§ 211.

Sborový soud druhé stolice má obžalobu prozatím zamítnouti, shledá-li toho potřebu, aby se nějaká formální vada odstranila, nebo aby se věc lépe vyjasnila.

Zalobce má pak vyšetřujícímu soudci ve třech dnech učiniti své případné návrhy nebo podati znovu obžalobu (§§ 27 a 46).

§ 213.

Má-li sborový soud druhé stolice za to, že obžalobě odporuje některý z důvodů dále uvedených, má rozhodnouti: obžaloba se nepřipouští a řízení se zastavuje. Tyto důvody jsou:

1. že skutek, který se dává obviněnému za vinu, není činem trestným k soudu příslušejícím;
2. že tu není dostatečných důvodů, z nichž by obviněný mohl se považovati za podezřelého z takového skutku;
3. že jsou tu okolnosti, pro které skutek přestává býti trestným nebo pro které stíhání skutku jest vyloučeno; konečně
4. že tu schází podle zákona potřebná žádost nebo přivolení osoby k tomu oprávněné.

Netýče-li se tento výrok všech článků obžaloby, má sborový soud zároveň naříditi, že ty články, ohledně nichž výrok byl vydán, mají ze spisu obžalovacího odpadnouti.

Je-li důvod, z něhož se obžaloba nepřipouští, také některému spoluobžalovanému ku prospěchu, který žádných námitek neučinil, má sborový soud si počínati tak, jako by byl tento spoluobžalovaný námítky učinil.

§ 214.

Není-li tu žádný z případů v §§ 211—213 uvedených, má rozhodnutí zníti: Obžaloba se připouští.

V tomto případě budiž zároveň učiněno usnesení o všech návrzích, týkajících se toho, má-li se více obžalob spojití nebo rozdělití a mají-li se obeslati svědci a znalci. Mimo to má se jak v tomto případě, tak i v případech v §§ 211—213 uvedených učiniti potřebné opatření ohledně vazby obviněného, ohledně jeho dodání k jinému soudu nebo ohledně jeho propuštění na svobodu.

§ 215.

Tato rozhodnutí (§§ 211—214) budtež odůvodněna tak, aby se jimi nepředbíhalo rozhodnutí soudu ve věci hlavní rozhodujícího.

Ve vyhotovení těchto rozhodnutí budtež uvedena jména soudců, kteří se jednání zúčastnili.

§ 281.

Zmateční stížnost se může podati do rozsudku osvobozujícího jen v neprospěch obžalovaného, do rozsudku odsuzujícího však jak v jeho prospěch tak i v jeho neprospěch, vždycky ale jen tehdy, když tu je některý z těchto důvodů zmatečnosti:

4. když při hlavním přelíčení nebylo o nějakém návrhu stěžovatelně rozhodnuto, aneb když bylo mezitímním nálezem proti jeho návrhu neb odporu vynesným opomenuto nebo nesprávně použito nějakého zákona neb nějaké zásady trestního řízení, jichž šetření káže podstata řízení, kterým se zabezpečuje trestní stíhání i obhajování;

9. když byl vynesným výrokem porušen zákon nebo ho bylo nesprávně použito, pokud jde o otázku:

a) je-li skutek obžalovanému za vinu kladený zločinem, přečinem nebo nějakým jiným činem trestným před soud příslušejícím;

b) jsou-li tu okolnosti, pro které skutek přestává býti trestným, nebo pro které nemůže býti stíhán, a konečně

c) schází-li obžaloba dle zákona potřebná;

10. když skutek, na němž se rozhodnutí zakládá, byl nesprávným výkladem zákona uvažován dle nějakého zákona trestního, který se k němu nevztahuje;

11. když soud při vyměřování trestu vykročil ze své moci trestní nebo z mezi zákonné sazby trestní, pokud se tato sazba zakládá na přitěžujících nebo polehčujících okolnostech v zákoně jmenovitě uvedených, nebo když vykročil z mezi svého práva zaměňovacího nebo zmírňovacího, nebo když porušil nebo nesprávně použil ustanovení § 293 odst. 3 a § 359 odst. 4.

§ 284.

Zmateční stížnost budiž ohlášena do tří dnů po prohlášení rozsudku u sborového soudu první stolice. Nebyl-li obžalovaný při prohlášení rozsudku přítomen (§ 234), budiž tato stížnost

ohlášena do tří dnů po uvědomění jeho o rozsudku (§ 269).

Příbuzným obžalovaného v § 282 uvedeným běží lhůta k ohlášení zmateční stížnosti od téhož dne, od kterého počíná obžalovanému.

Ohlášení zmateční stížnosti má účinek odkládací. Avšak propuštění z vazby obžalovaného, který byl osvobozen, se může odložit jen, když zmateční stížnost podá státní zástupce, a to jen tehdy, když ji hned při prohlášení rozsudku ohlásí a když podle okolností odůvodněna jest domněnka, že obžalovaný útekem se řízení vyhne. Proti propuštění z vazby se nepřipouští opravný prostředek.

§ 285.

Stěžovatel má právo do osmi dnů po ohlášení opravného prostředku a, pokud před anebo při ohlášení téhož žádal za opis rozsudku, po doručení tohoto podati soudu provedení důvodů své stížnosti, kteréž se má předložiti ve dvojím vyhotovení. Týž musí buď v tomto spisu aneb při ohlášení své stížnosti důvody zmatečnosti každý o sobě a určitě označiti, jinak soud zrušovací nevezme k jeho stížnosti zřetele. Podá-li spis stížný ve lhůtě zákonem vyměřené, dodá se jeho odpůrci s tím pokynem, že může v osmi dnech podati svůj odvod.

Když se podá tento odvod, nebo když projde lhůta k tomu vyměřená, zašlou se všechny spisy soudu zrušovacímu, který o tom má rozhodnouti.

§ 286.

Soud zrušovací se má nejprve v sezení veřejném raditi o zmateční stížnosti, slyšev dříve

generálního prokurátora. Byla-li stížnost pozdě ohlášena, nebo nejsou-li důvody zmatečnosti označeny každý zvlášť a určitě, nebo jsou-li již nějakým dřívějším rozhodnutím zrušovacího soudu v téže věci učiněným odstraněny, nebo nezakládá-li se stížnost na některém důvodu zmatečnosti v § 281 uvedeném, anebo nebyla-li podána od osoby k tomu oprávněné, má ji zrušovací soud ihned zamítnouti. Totéž se má učiniti, jde-li jen o zmateční stížnost založenou na § 281 č. 5 a shledá-li soud zrušovací, že není odůvodněnou. Mimo tyto případy má zrušovací soud buď ihned, aneb je-li tvrzeno, že byla porušena forma (§ 281 č. 1—4), když si dříve o tom zjedná potřebná snad skutková vysvětlení, ustanoviti den k veřejnému líčení té věci a obeslati obžalovaného jakož i soukromého žalobce, je-li tu jaký, tím způsobem, aby oni obdrželi obsílku nejméně osm dní dříve. Při tom budiž jim připomenuto, kdyby nepřišli, že jejich stížnosti a provedení budou předneseny a rozhodnuti za základ položeny.

Je-li obžalovaný ve vazbě, dá se mu o dnu soudním věděti s tím podotknutím, že může za sebe poslati jenom obhájce.

Pojmenoval-li již nějakého obhájce nebo žádal-li, aby mu byl obhájce ustanoven, má se obsílka dodati jen obhájci.

§ 287.

Líčení věci před soudem zrušovacím v ustanovený den jest veřejným dle ustanovení §§ 228—231.

Nejprve vyloží některý člen soudu zrušovacího, presidentem k tomu ustanovený, jako zpravodaj

dosavadní běh řízení trestního a vytkne důvody zmatečnosti od stěžovatele uvedené, jakož i sporné body z toho vznikající, nepronášeje však svého mínění o tom, jak by se mělo rozhodnouti.

Potom obdrží slovo stěžovatel, aby stížnost svou odůvodnil a po něm jeho odpůrce, aby odpověděl. Obžalovaný nebo jeho obhájce má za všech okolností právo mluvití poslední. Nepřišla-li některá strana, přečte se její spis stížný nebo její odvod. Pak soud se odebere do poradní síně.

§ 288.

Shledá-li zrušovací soud, že zmateční stížnost jest neodůvodněnou, má ji zamítnouti a byla-li podána zřejmě svévolně nebo jen ku protahování věci, má stěžovatele aneb dle okolností jeho obhájce uložití pokutu od dvaceti do dvou set korun.

Je-li zmateční stížnost odůvodněnou, má se rozsudek, pokud jest vzat v odpor a pokud se ho důvod zmatečnosti dotýká, zrušiti a dle různých důvodů zmatečnosti podle těchto předpisů rozhodnouti a pak dále jednati:

1. Je-li tu některý z důvodů zmatečnosti uvedených v § 281 pod č. 1—5, nařídí zrušovací soud nové hlavní přelíčení a přikáže věc dle svého uvážení buď témuž nebo jinému sborovému soudu první stolice.

2. Vyřknul-li sborový soud neprávem svoji nepříslušnost nebo nevyřídil-li obžalobu (§ 281 č. 6 a 7), nařídí mu soud zrušovací, aby vykonal přelíčení a vynesl rozsudek, který se má v posléz uvedeném případě vztahovati jedině k těm článkům obžaloby, jež zůstaly nevyřízeny.

3. Ve všech jiných případech rozhodne zrušovací soud ve věci samé, položiv za základ svého rozhodnutí ty skutečnosti, které sborový soud první stolice zjistil, nepřekročiv obžalobu (§ 281 č. 8). Shledá-li však soud zrušovací, že v rozsudku a v důvodech rozhodovacích nejsou zjištěny ony skutečnosti, které při správném použití zákona měly by býti základem nálezů, přikáže věc buď témuž nebo jinému sborovému soudu první stolice, po případě také příslušnému soudu okresnímu, aby se vykonal nové přelíčení a učinilo nové rozhodnutí.

§ 289.

Směřuje-li zmateční stížnost jen proti některým opatřením rozsudku a má-li soud zrušovací za to, že se tato opatření mohou od ostatního rozsudku oddělití, může rozsudek v odpor vzatý zrušiti jen z části. Totéž platí, když v odpor vzatý rozsudek se zakládá na několika činech trestných a zmateční stížnost se vztahuje jen k řízení nebo k posouzení ohledně jednotlivých z nich, když však zároveň jde na jevo, že lze provésti potřebné částečné opakování řízení, aneb že i bez něho lze vynéstí nový výrok o tomto jednotlivém činu trestném.

§ 290.

Zrušovací soud se má omeziti na důvody zmatečnosti, které stěžovatel výslovně nebo aspoň zřetelným poukazem k nim uplatňoval. Přesvědčí-li se však při zmateční stížnosti kýmkoliv podané, že bylo trestního zákona v neprospěch obžalovaného nesprávně použito (§ 281 č. 9—11), aneb

že tytéž důvody, na nichž se zakládá jeho opatření ve prospěch některého obžalovaného učiněné, jsou ku prospěchu také některému spoluobžalovanému, kterýž zmateční stížnosti nepodal, má z povinnosti úřední tak postupovati, jako kdyby dotčený důvod zmatečnosti byl býval uplatňován.

Byla-li zmateční stížnost podána jenom ve prospěch obžalovaného, nemůže mu soud zrušovací uložit větší trest, než který jest vysloven v rozsudku, jemuž se odporuje.

§ 291.

Když se soud zrušovací vrátí do soudní síně, má rozsudek i s důvody rozhodovacími ústně vyhlásiti. Nebyl-li obžalovaný při přelíčení před soudem zrušovacím přítomen, budiž mu neprodleně sborovým soudem prvé stolice doručen úředně ověřený opis rozsudku. Co se týče sepsání rozsudku a vedení protokolu při přelíčeních u zrušovacího soudu, budiž dbáno předpisů daných v §§ 260, 268—271.

§ 292.

Přelíčení o zmateční stížnosti pro zachování zákona podané řídí se povšechně tím, co jest ustanoveno v §§ 287—291, avšak s tou odchylkou, že obžalovaný nemá v něm účastenství a že zrušovací soud o tom vynese rozhodnutí ve sboru pěti soudců, z nichž jeden předsedá. Shledá-li zrušovací soud, že zmateční stížnost pro zachování zákona podaná jest odůvodněnou, má rozhodnouti, že byl v této trestní věci v odpor vzatým usnesením nebo postupem, konaným řízením nebo vyneseným rozsudkem porušen zákon.

Tento výrok zpravidla nemá účinku na obžalovaného. Byl-li však obžalovaný takovým zmatečným rozsudkem odsouzen k trestu, může ho zrušovací soud dle svého uvážení buď osvoboditi, nebo použiti mírnější sazby trestní, nebo podle okolností naříditi, aby se proti němu konané řízení znovu zavedlo.

§ 293.

Soud, jemuž se věc dle §§ 288 a 292 k novému přelíčení přikáže, má při tom za základ vzíti původní obžalobu, leč by zrušovací soud nařídil něco jiného.

Soud jest vázán právním náhledem, kterým se řídil při svém rozhodnutí soud zrušovací.

Ustanovení § 290 odstavec 2 jest také rozhodujícím pro rozsudek, jenž se vynese na základě nového hlavního přelíčení.

Do tohoto rozsudku se může podati zmateční stížnost ze všech důvodů v § 281 uvedených, ac nebyly-li tytéž již odklizeny rozhodnutím soudu zrušovacího v téže věci vyneseným.

§ 410.

Vyjdou-li najevo potom, když trestní rozsudek nabyl právní moci, polehčující důvody, které v době vynesení rozsudku tu ještě nebyly nebo alespoň nebyly známy, a pro něž by se sice nebylo použilo jiné trestní sazby, ale byl by se patrně vyměřil mírnější trest, nechť sborový soud prvé stolice (§ 401), přesvědčí-li se o těchto polehčujících důvodech, navrhne přiměřené zmírnění trestu sborovému soudu druhé stolice,

jenž o tomto návrhu rozhodne po slyšení vrchního státního zástupce.

Zamítne-li se žádost za zmírnění trestu nebo návrh k tomu směřující, není proti tomu oprávněného prostředku.

Jestliže se sborový soud druhé stolice přidá k návrhu na zmírnění trestu vyměřeného soudem zrušovacím, má předložit tento návrh zrušovacím soudu, jenž o něm rozhodne s konečnou platností po slyšení generálního prokurátora.

§ 411.

Prominouti nebo zmírniti trest přísluší, pokud zákon jinak neustanovuje, presidentu republiky.

Žádosti za milost nemají odkladného účinku.

Podá-li odsouzený, nastoupiv trest, žádost za milost představenému trestníce neb úředníkovi, vyslanému na prohlídku trestnice, nechť ji představený trestníce odešle soudu, který rozhodl v I. instanci (§ 401), připoje k ní svůj projev o chování a zdraví trestancově.

Tento soud, jemuž buďtež také dodány všechny jiné žádosti za milost, nechť žádost zkouší a, shledá-li, že tu není důležitých důvodů, aby byl trest zmírněn nebo prominut, nechť ji zamítne. V opačném případě předloží žádost se svým návrhem sborovému soudu druhé stolice, který se o ní usnese, vyslechna vrchního státního zástupce a buď ji zamítne nebo ji se svým návrhem předloží ministru spravedlnosti. Rozhodl-li o rozsudku nejvyšší soud podle § 288 č. 3, nebo podle § 350 odst. 1, budiž doporučující návrh sborového soudu druhé stolice předložen tomuto soudu, jenž rozhodne, vyslechna

generálního prokurátora, má-li se žádost zamítnouti neb ministru spravedlnosti doporučiti.

Zamítne-li některý ze jmenovaných soudů žádost za udělení milosti, není do toho stížnosti.

Byl-li příslušník československého státu odsouzen před 28. říjnem 1918 některým soudem bývalé říše Rakousko-Uherské, ležícím však mimo obvod Československé republiky, nutno podati žádost za milost u soudu stejného druhu, jak ji rozhodl v první stolici, v jehož obvodě je domovská obec odsouzencova; nebylo-li by možno bez zvláštního šetření ji zjistiti, podá se žádost ke sborovému soudu první stolice, v jehož obvodu leží poslední známé bydliště odsouzencovo; neměl-li ho v republice Československé, podá se, byl-li žadatel odsouzen ve Vídni, k zemskému trestnímu soudu v Praze, byl-li odsouzen jiným soudem v území bývalého císařství rakouského, u zemského trestního soudu v Brně a byl-li odsouzen soudem v zemích bývalé koruny svatoštěpánské, u sedrie v Bratislavě.

Týž postup, jako při žádostech za milost, zachovati je při žádostech za abolicu (§ 2), úkol soudu přejímá tu však státní zastupitelstvo, které předkládá věc vrchnímu státnímu zastupitelstvu, a toto ministru spravedlnosti. Žádost nepřekážá tomu, aby nebylo ve věci dále jednáno.

Jak při žádostech za milost tak za abolicu může president republiky neb instance v uvedeném pořadí vyšší naříditi, že nesmí býti žádost v nižší instanci zamítnuta, nýbrž že má býti s dobrým zdáním předložena, jakož i že výkon trestu má býti odložen nebo přerušen, nebo že trestní řízení nemá býti zatím zavedeno, nebo že v zavedeném řízení nemá býti zatím pokračováno.

Z á k o n

ze dne 31. prosince 1877 č. 3 ř. z. z r. 1878, kterým se doplňují a mění ustanovení řádu soudu trestního o zmatečných stížnostech.

§ 3.

Soud zrušovací se má o zmateční stížnosti, která ho dle odstavce 2 § 285 tr. ř. došla, jen tehdy napřed v sezení neveřejném po slyšení generálního prokurátora, raditi, když generální prokurátor neb zpravodaj presidentem soudu zrušovacího ze středu tohoto soudu jmenovaný, navrhně některé z usnesení v §§ 4, 5 a 6 uvedených.

Kromě toho nařídí se den k veřejnému přelíčení o věci přihlížejíc k předpisu v § 286 tr. ř. o tom danému, aniž jest k tomu potřebí usnesení zrušovacího soudu.

§ 4.

Při neveřejné poradě se může zmateční stížnost ihned zamítnouti:

1. když ji měl již sborový soud první stolice podle § 1 tohoto zákona zamítnouti, nebo když uplatňovaný důvod zmatečnosti byl již rozhodnutím soudu zrušovacího v téže věci vyneseným odstraněn;

2. když zmateční stížnost opírá se o důvody zmatečnosti v § 281 č. 1 až 8, nebo v § 344 č. 1 až 4 uvedené, a soud zrušovací jedno-

hlasně jest toho mínění, že táž má býti jako patrně bezdůvodná zamítnuta, aniž jest k tomu dalšího rozebírání potřebí.

Toto usnesení může se při neveřejné poradě vynést také tehdy, když se má den k veřejnému přelíčení ustanoviti pro jiné důvody zmatečnosti, nebo proto, že si chce soud zrušovací vyhraditi výkon práva jemu dle odst. 1 § 290 tr. ř. příslušejícího.

§ 5.

Při neveřejné poradě o zmateční stížnosti, ve prospěch obžalovaného podané, může se jí, pokud generální prokurátor souhlasí, ihned vyhověti, když vyjde najevo, že se nelze vyhnouti nařízení nového hlavního přelíčení, že však soud zrušovací nemá ještě ve věci samé rozhodovati.

§ 6.

Při neveřejné poradě může se dále naříditi, aby se podalo skutkové vysvětlení o tvrzeném porušení formy (§ 281 č. 1 až 4 tr. ř., § 344 č. 1 až 5 tr. ř.).

§ 7.

Soud zrušovací může usnesení v § 4 uvedené vynést také při poradě o stížnosti dle § 2 k němu došlé, jestliže provedení zmateční stížnosti bylo podáno nebo jestliže lhůta k tomu prošla.

Obsah.

Strana

Předmluva	3
Zákon na ochranu republiky	5

Hlava I.

Úklady o republiku.

§ 1. Úklady	14
§ 2. Příprava úkladů	19
§ 3. Ohrožení bezpečnosti republiky	23

Hlava II.

Poškozování republiky a útoky na ústavní činitele.

§ 4. Prorada	27
§ 5. Zrada státního tajemství	30
§ 6. Vojenská zrada	34
§ 7. Tresty na některé útoky na život ústavních činitelů	41
§ 8. Tělesné poškození ústavních činitelů	49
§ 9. Spolčení k útokům na ústavní činitele	53
§ 10. Násilí proti ústavním činitelům neb osobování si jich moci	54
§ 11. Urážka presidenta republiky	58
§ 12. Nepřekážení nebo neoznámení trestných podniků	62

Hlava III.

Ohrožování míru v republice a vojenské bezpečnosti její.

§ 13. Nedovolené ozbrojování	66
§ 14. Rušení obecného míru	69
§ 15. Výzva k neplnění zákonných povinností nebo k trestným činům	77
§ 16. Schvalování trestných činů	78
§ 17. Sdružování státu nepřátelské	80

175

Strana

§ 18. Šíření nepravdivých zpráv	82
§ 19. Návrat členů bývalé panovnické rodiny nebo podpora takového návratu	84
§ 20. Hrubá neslušnost	86
§ 21. Svádění nebo pomáhání k vojenským zločinům nebo nadřívání jim	87
§ 22. Nedovolené najímání vojska	90
§ 23. Nedovolené zpravodajství	91
§ 24. Ohrožování obrany republiky	92
§ 25. Ohrožování veřejné správy orgánem moci veřejné	93
§ 26. Neodstranění nebo zřízení nedovolených pomníků	95

Hlava IV.

Závěrečná ustanovení.

§ 27. Učinná lítost	97
§ 28. Vyměňování trestu	99
§ 29. Trest peněžítý a zabavení jmění	104
§ 30. Trest náhradní	107
§ 31. Zabraní a propadnutí	108
§ 32. Ztráta čestných práv občanských	111
§ 33. Vypovězení	117
§ 34. Zastavení periodického tiskopisu	118
§ 35. Podmínečné odsouzení	124
§ 36. Příslušnost a obžaloba	127
§ 37. Stíhání osob vojenských	130
§ 38. Stíhání cizinců	133
§ 39. Výklad jednotlivých výrazů tohoto zákona	133
§ 40. Zvláštní ustanovení pro Slovensko a Podkarpatskou Rus	135
§ 41. Poměr k dosavadním ustanovením	136
§ 42. Zanedbání povinné péče	138
§ 43. Zákon o traskavinách	139
§ 44. Účinnost a výkon zákona	140

Příloha k zákonu na ochranu republiky (zákon z 27. května 1885 č. 134 ř. z. o opatřeních proti obecně nebezpečnému užívání traskavin a obecně nebezpečnému zacházení s nimi) 142

Zákon o státním soudě.

Hlava I. Organizace státního soudu.

§	1. Zřízení státního soudu	149
§	2. Složení státního soudu	149
§	3. Přisedící	150
§	4. Zasedací období	150
§	5. Senáty	151
§	6. Vyloučení a zamítání	151
§	7. Slib	153
§	8. Veřejný žalobce	153
§	9. Osobní a věcné náklady	153
§	10. Pořádkové pokuty	154
§	11. Příslušnost	154

Hlava II. Řízení.

§	12. Obecná zásada	154
§	13. Řízení přípravné	154
§	14. až 16. Řízení obžalovací	155
§	17. Výrok jiného soudu o nepřislušnosti	156
§	18. Závaznost výroku o nepřislušnosti státního soudu	156
§	19. Přípravy k hlavnímu přelíčení	157
§	20. Hlavní přelíčení	157
§	21. Hlasování	158
§	22. a 23. Opravné prostředky	159
§	24. Výkon rozsudku	159

Hlava III. Závěrečná ustanovení (§ 25. až 28.) . . . . .

I.	příloha k zákonu o státním soudě (autentický text některých paragrafů zákona z 23. května 1873 č. 119 ř. z.)	161
II.	příloha k zákonu o státním soudě (autentický text některých paragrafů zákona ze dne 31. prosince 1877 č. 3 ř. z. z roku 1878)	172